

Uvodnik

Igor Gregori

Izreden volilni uspeh

Po mnenju deželnega tajnika stranke Slovenska skupnost Damijana Terpina je stranka lipove večje na zadnjih deželnih volitvah izpolnila vse predvolilne cilje, ki si jih je zastavila. "Suvereno smo izkoristili sistem olajšanega zastopstva in v ta namen izbrali dogovor z Demokratsko stranko, imeli smo močne kandidate v vseh volilnih okrožjih in krepko smo presegli prag 1%, ki nam je omogočil izvolitev našega kandidata v deželni svet. Skratka", je dejal Terpin na razširjenem deželnem svetu stranke, ki je bil v dorani društva Igo Gruden v Nabrežini v četrtek, 23. maja 2013, "dosegli smo najboljši rezultat, kar jih SSK pomni na deželni ravni".

Terpin sicer ni pozabil poudariti izredno nizke volilne udeležbe, saj se je deželno volilno telo v primerjavi s političnimi volitvami izpred nekaj mesecev zmanjšalo za 25%. Tudi ta vidik je botroval upadu glasov SSK. Na prejšnjih deželnih volitvah je SSK prejela 7.000 glasov, tokrat pa 5.431. DS in Ljudstvo svobode sta v istem vidiku izgubili 36%. "SSK je tako imela najnižji osep glasov, v absolutnem vidiku je izgubila najmanj volivcev", je dejal. Deželni tajnik je obenem čestital novemu deželnemu svetniku slovenske narodnosti Stefanu Ukmarju (DS), ki pa je vstopil v deželni svet izključno zaradi zmage kandidatke leve sredine Debore Serracchiani: "Če bi Tondo ostal na čelu dežele, bi tokrat imeli le enega slovenskega predstavnika, Igorja Gabrovca". Ta ugotovitev odpira nova vprašanja glede politične udeležbe predstavnikov slovenske manjšine, tudi zato, ker so ostale stranke na levici, ki računajo na delež 'slovenskih glasov', zaradi organizacijskih in drugih razlogov izvolile italijanske kandidate: v tem primeru SEL. "Slovinci v Italiji se moramo zamisliti ob dejstvu, da se naše volilno telo krči, če preštejemo skupno število preferenc, bomo v prihodnje težko dosegli stopnjo 15 tisoč enot". Po njegovem mnenju se v ospju slovenskih glasov razbira tudi razočaranje zaradi ideoloških razprtij, "ki se vlečejo od povojnega obdobja dalje". Terpin je tako ponudil v razpravo zamisel o eni sami slovenski listi, ki bi jo sestavile 'notranje' manjšinske volitve. Ta postopek naj bi obveljal za izbiro kandidata na deželni in parlamentarni ravni.

Terpin je izrazil priložnost, da bi se zahvalil Igorju Gabrovcu, potrjenemu deželnemu svetniku, ki je bil tokrat imenovan za podpredsednika deželnega parlamenta, kar je najvišja institucionalna funkcija, za katero je bila oseba iz vrst SSK kdaj izvoljena. Gabrovac je prejel veliko število osebnih preferenc, nezanimljivo je tudi dejstvo, da je 70% volivcev SSK obenem oddalo tudi preferenčni glas osebnemu kandidatu, kar pomeni, "da je odnos med stranko in njenimi volivci tesen". Terpin je pozitivno ocenil volilne izide tudi v videmski pokrajini, tako v Benečiji kot v Kanalski dolini in Reziji. Poudaril je obenem, da so stranke leve sredine prejele manj glasov kot stranke desnorsredinske koalicije: leva sredina je zmagala izključno zaradi doprinosov Debore Serracchiani, ki ima zato tudi precejšnjo pogajalsko moč v Rimu. Sicer za odgovor na vprašanje, ali se bo nova deželna predsednica izkazala za dodano vrednost tudi za našo manjšino, bo treba počakati. Prve besede, ki jih je predsednica izrekla v umeštitvenem nagovoru v deželnem svetu, so predstavnikom SSK pustile grenak priokus, saj je Serracchianijeva tematiko reorganizacije krajevnih uprav obravnavala z dokajšnjim racionalizacijskim pristopom: SSK ostaja neomajna v pričanju, da mora slovenska manjšina soupravljati ozemlje, na katerem je prisotna. "Dogovor z DS je v tem vidiku jase", je dejal Terpin in spomnil prisotne, da bosta prihodnje leto dve pomembni volilni preizkušnji, in sicer evropske volitve in občinske volitve v manjših občinah tržaške in goriške pokrajine.

/ str. 2

Foto DPD

Tradicionalno medškofijsko romanje na Sveto Goro Msgr. Jurij Bizjak: "Sveta Trojica naj bo vzor sožitja naših ljudstev"

"Po veri združeni v različnosti" so se verniki sosednjih škofij, goriške in koprške, v nedeljo, 26. maja, spet skupaj vrnili v svetišče priljubljene Svetogorske Kraljice, da bi obnovili stare medsebojne vezi. Njihova voditeljica, koprškega škofa msgr. Jurija Bizjaka in goriškega nadškofa msgr. Carla Roberta Maria Redaelli, ki je bil prvič prisoten na tradicionalnem majskem medškofijskem romanju, je v začetku prijazno pozdravil gvardijan in rektor bazilike p. Bogdan Knavs. Današnjima naslednikoma oglejskega patriarhata je zaželel, da bi se tudi prek njiju odprla nova evangelizacija; lepo število duhovnikov in vernikov iz obeh Goric in obeh škofij, "a iz ene same pokrajine, iz dežele sonca in veselih obrazov", pa naj Mati Božja sprejme in navdahne z novim upanjem, je dejal. Msgr. Redaelli je v uvodnem pozdravu dejal, da je srečanje potekalo v srcu leta vere, v katero nas je povabil papež Benedikt XVI. "Vera je za vse milost in nezasluzen dar, neprecenljiv zaklad", vera pa je tudi "rast, je poglobljanje vezi in odnosov, prečiščevanje izbir, med njimi prve, te: da delamo konkretno za edinost v naših mislih in srcih. Pa tudi da delamo za načrt sožitja in občestvenosti med narodi in ljudmi, med sinovi in hčerami teh naših ozemelj, naših dveh

Cerkva v edinosti s Cerkvami vsega sveta". Zato "povzpeli se na Sveto Goro pomeni sprejeti vabilo Svete Trojice, naj gradimo sobivanje bratov in sester, naj bomo vzorni pri sodelovanju, solidarni pri delih ter v dialogu in bratstvu". Msgr. Bizjak je v homiliji povedal, da smo se zadnje nedelje v maju spominjali tudi največje skrivnosti in največjega bogastva naše vere, Svete Trojice, "ki s svojim sporočilom povzema in ponazarja tudi vsebino našega srečanja". Z Binkoštni se nekako sklonejo vsakoletna slavlja največjih dogodkov našega odrešenja: Kristusovega rojstva, njegovega trpljenja, smrti in vstajenja ter prihoda Sv. Duha. Ti največji dogodki so nam razodeli in nam vedno znova razodevajo našega Boga kot Trojico, kot troedinega Boga. Sveta Trojica je največje razodetje in hkrati največja skrivnost krščanske vere. Namen dogme o Sv. Trojici seveda ni v tem, da bi postavljala našemu človeškemu razumu omejitve, mu jemala svobodo in ga silila v pristajanje na protislovja; njen namen je na človeku dojemljiv način izraziti tudi zadnje človeku dosegljive odtiske resnice, ki jo vsak išče in po njej hrepeni. Apostol Janez pravi, da je Bog ljubezen. Zaradi naših predstav in izkušenj pa nam "ta opredelitev lahko zazveni veliko bolj

razumljivo in nazorno, če ta ljubezen ni zaprta sama vase, v eni osebi, temveč se silovito pretaka med tremi osebami ene božje narave". Najbolj čudovit zglede silnega pretakanja božje ljubezni v troedinosti je človeška družina: "ni očeta brez sina in ni sina brez očeta, ni sina brez matere in matere brez sina, ni matere brez očeta in ni očeta brez matere". Izkustvo družino najprej daje slutiti in razodeva, kakšni so medsebojni odnosi in kakšno je notranje bogastvo Svete Trojice. Takoj za tem pa postane Sv. Trojica zgled in vzor za vsako človeško družino, ki mora težiti k popolnoma predani in čisti ljubezni. Bog ni ustvaril po božji podobi samo človeka, temveč tudi "male človeške družine in velike družine narodov". Srečanje na Sv. Gori "naj nam pomaga, da bomo tako naše male človeške družine kakor tudi velike družine narodov vedno bolj gledali in razumevali v luči Svete Trojice".

Tik pred koncem slovesne mašne daritve, ki je potekala v slovenščini, italijanščini, furlanščini in mestoma latinščini (petje je vodil predsednik Zdrženja cerkvenih pevskih zborov Gorica Dario Bertinazzi, na orgle pa je igral g. Mirko Butkovič), je goriški nadškof izrazil svoje navdušenje nad srečanjem in skupno molitvijo pred Svetogorsko Marijo. Nedavno se je srečal s papežem Franciškom, je dejal; "izmisli si bomo morali kakšno pretezo, da ga povabimo sem, da bo tu z nami - kot je to že storil papež Janez Pavel II. - daroval mašo v tem krasnem svetišču". Romanje se je sklenilo z gorečo molitvijo pri spomeniku Concordia et Pax in njegovim blagoslovom.

DD

Pogovor

Jadran in Cinzia Podveršič iz Gorice o turistični kmetiji in kmečkem domu za ostarele 3

Špeter

Letošnji prejemnik Černetove nagrade je beneški duhovnik, sodobni Čedermac msgr. Marino Qualizza 12

Sprememba e-naslovov

Naši naslovi elektronske pošte s končnico ".it" (npr. uprava@noviglas.it) so dokončno ukinjeni. Novi in edini veljavni naslovi imajo končnico ".eu". Zato nam odslej pišite le na gorica@noviglas.eu, trst@noviglas.eu, uprava@noviglas.eu itd.

S 1. strani

Izreden volilni ...

V Kulturnem domu v Gorici je potekal v petek, 24. maja, redni občni zbor Zadružne banke Doberdob in Sovodnje. Člani so odobrili bilanco, ki sta jo nazorno predstavila predsednik upravnega odbora Dario Peric in direktor Flavio Mosetti. V razpravi pa je bil med drugim govor o morebitnem združenju z Zadružno kraško banko. Daljše poročilo o občnem zboru bomo objavili prihodnji teden.

Spomin na ustanovitev lipove vejice

38 let deželne Slovenske skupnosti, zbirne stranke Slovencev v Italiji

Dne 24. maja 1975, pred natanko 38 leti, je bil v dvorani takratnega motela Agip v Devinu ustanovni kongres deželne Slovenske skupnosti, politične stranke Slovencev v deželi Furlaniji Juljski krajini. S tem dejanjem se je končalo povojno združevanje slovenskih demokratičnih političnih skupin, ki so od konca druge svetovne vojne zagovarjale samostojno politično nastopanje Slovencev v FJK. Za prvega deželnega predsednika je bil izvoljen Bogomir Špacapan, prvi deželni tajnik pa je postal Drago Štoka. Danes je SSK prisotna v treh od štirih pokrajnih dežele FJK, kjer ima svoje krajevne sekcije in pokrajinska tajništva. Aktivna je tudi deželna mladinska organizacija stranke, ki mlade fante in dekleta uvaja v politično delo. Stranko vodita deželni tajnik Damijan Terpin (od 11. kongresa leta 2001) in deželna predsednica Fulvia Premolin (od zadnjega, 14. deželnega kongresa).

Slovenska skupnost se je prvič predstavila kot volilna koalicija na tržaških občinskih volitvah leta 1962, v naslednjih letih pa se je razvila v enotno stranko. Z imenom Slovenska skupnost se je stranka udeležila prvih deželnih volitev leta 1964, na katerih je dosegla 10.009 glasov in 1,32 % ter tako izvolila svojega predstavnika Jožeta Škerka v prvi Deželni svet avtonomne Dežele FJK, ki letos obeležuje 50-letnico ustanovitve. Predstavnik SSK je bil vedno prisoten v deželnem svetu FJK - Drago Štoka (1968-1988), Bojan Brezigar (1988-1992), Ivo Jevnikar (1992-1993) - razen v obdobju 1993-2003, ko je to preprečeval krivični deželni volilni zakon. Leta 2003 se je SSK vrnila v deželni svet FJK z Mirkom Špacapanom, ki je kandidiral na posebnem seznamu predsednika Riccarda Illyja in na listi Marjetice. Z novim volilnim zakonom iz leta 2007 pa SSK lahko ponovno samostojno nastopa, kar je naredila na volitvah leta 2008 in 2013. Obakrat je uspešno izvolila svojega predstavnika, Igorja Gabrovca.

SSK se je tudi udeleževala vsedržavnih političnih volitev, vendar ji ni nikoli uspelo izvoliti svojega predstavnika. Nekajkrat je nastopala samostojno (1963, 1968, 1976, 1983), večkrat v sodelovanju ali koaliciji avtonomističnih gibanj (1987 in 1992), pozneje v levosredinskih koalici-

cijah. V avtonomističnih političnih povezavah je nastopala tudi na evropskih volitvah od leta 1979 do leta 1994, vendar brez vidnejših rezultatov. Od leta 1999 se SSK za evropske volitve povezuje z južnotirolsko SVP, ki je vsakokrat izvolila svojega predstavnika v Evropski parlament, ki tudi za SSK predstavlja pomembno referenčno osebo za zagovarjanje pravic slovenske narodne skupnosti v FJK na evropski ravni.

Slovenska skupnost je sedaj s svojimi predstavniki prisotna v številnih izvoljenih telesih krajevne javne uprave v FJK. Letošnja izvolitev Igorja Gabrovca za podpredsednika deželnega sveta FJK predstavlja najvišjo raven in tudi zgodovinsko največji uspeh, kar se tiče predstavnika edine slovenske stranke v Italiji. Skupaj z njim pa so še številni izvoljeni upravitelji na tržaški in goriški pokrajini ter v občinah, kjer je prisotna slovenska narodna manjšina. Treba je poudariti v zadnjih letih pomembno uveljavitev slovenske stranke tudi v videmski pokrajini, kjer je Miha Coren postal podžupan v občini Drekca, na aprilskih deželnih volitvah pa je SSK dosegla pomemben uspeh v volilnem okrožju Tolmeč, kjer je kandidatinja Anna Wedam dosegla lep osebni rezultat, kakor je bil zelo razveseljiv uspeh stranke v občini Rezija.

Politična pot, ki jo je stranka prehodila v skoraj štirih desetletjih, je izredno pomembna za celotno slovensko narodno skupnost v FJK, med drugim je edina deželna stranka, ki se je ohranila v polstoletni zgodovini avtonomne dežele FJK. Delovanje stranke je vedno temeljilo na načelih avtonomije, demokracije in slovenstva, njeno delovanje pa na temelju zbirnega in samostojnega političnega nastopanja. Njeni izvoljeni predstavniki so se zavzemali za rešitve na številnih področjih, kjer so bile ogrožene ali neuvlečljive pravice Slovencev v FJK. Na kratko lahko tukaj navedemo vprašanje slovenskega šolstva, reformo gorskih skupnosti, uveljavitev predstavnika, jusarskih pravic in priziv proti ukinitvi goriških rajonskih svetov in prizadevanje za ohranitev pokrajine, prizadevanje za uveljavitev dvojezičnih napisov in uporabe slovenskega jezika v javnih uradih ter prizadevanje za primeren razvoj območja, na katerem je

prisotna slovenska narodna manjšina.

Še posebno v zadnjih časih postajata prisotnost in delovanje stranke vse bolj pomembna. Ključnega pomena je bilo strankino prizadevanje za vključitev člana o lajšanjem zastopstvu (po t. i. evropskem modelu) v deželni volilni zakon leta 2007. Prav na podlagi tega mehanizma je bil deželni predstavnik SSK izvoljen ne glede na splošni volilni izid, kar je temeljnega pomena za celotna manjšinska stvarnost. V tem smislu čaka stranko pomemben izziv, da podoben mehanizem sprejme tudi italijanski parlament, kar je med drugim nakazano v zaščitnem zakonu 38/2001. Stranka Slovenska skupnost se je uveljavila tudi na mednarodni ravni. Več kot dvajset let že sodeluje v dveh mednarodnih organizacijah, Evropski svobodni zvezi (European Free Alliance) in FUENS. Zadnja leta je aktivnost bolj osredotočena na Evropsko svobodno zvezo, ki združuje manjšinske stranke in avtonomistična gibanja. V tem sklopu je stranka SSK organizirala dvodnevni obisk podpredsednika evropskega urada EFA Sybrena Posthumusa, ki se je soočil z vprašanjem ukinitja pokrajine, s svojimi predstavniki pa je stranka sodelovala še na lanski poletni univerzi v Dolini Aosta (organiziralo jo je politično gibanje Alpe) in pri letošnjem delovnem omizju v Evropskem parlamentu, ki je obravnavalo stanje ogroženih jezikov.

Od demokratizacije in osamosvojitve Republike Slovenije, ki ju je odločno podprla, je stranka SSK vzpostavila zelo korektno in delovno odnose tudi z osrednjimi slovenskimi državnimi ustanovami, s katerimi ima redne stike, in s političnimi silami v Sloveniji. Predstavnik SSK je tudi član Sveta za Slovence v zamejstvu, ki deluje v sklopu predsedstva vlade Republike Slovenije. (Od začetka slovenske pomladi ima SSK redne stike s slovenskimi t. i. pomladnimi strankami.) Glede na razvoj politične situacije v Italiji je prisotnost samostojne stranke ključnega pomena za slovensko narodno skupnost. Ravno prisotnost slovenske stranke omogoča, da se slovenska narodna skupnost predstavlja kot samostojen subjekt, ki zagovarja pravice slovenske narodne skupnosti in ozemlja, na katerem živi.

Deželna predsednica SSK Fulvia Premolin, ki je vodila skupščino, je nato predala besedo pokrajinskima tajnikoma, Petru Močniku za Tržaško in Julijanu Čavdku za Goriško.

Močnik je ugotavljal, da je SSK na Tržaškem prejela manjše število glasov kot pred petimi leti, "v absolutnem številu pa je dosegla boljši rezultat kot za pokrajinske volitve pred dvema letoma". Po njegovem mnenju je bil rezultat v tržaški pokrajini ključnega pomena za kandidata SSK v deželni svet: dejansko je bil za Močnika Igor Gabrovec "izvoljen v Trstu". Ta rezultat je treba v prihodnje utrditi, zlasti v vidiku upravnih volitev. Upad glasov Gibanja petih zvezd namreč narekuje samoumevno vprašanje: kdo bo te glasove prejel na prihodnjem volilnem soočanju? Protestni glas na Tržaškem se bo po vsej verjetnosti zgostil v nova avtonomistična gibanja, ki v zalivnem mestu pridobivajo moč. Julijan Čavdek se z Močnikovo presojo glede teže, ki jo je tržaška pokrajina imela pri izvolitvi Gabrovca, ni povsem strinjal:

"Kandidati in glasovi v ostalih volilnih okrožjih so prav tako pomembni", je dejal Gabrovec in tako Serracchianijevi stegnil roko za tvoren dialog. Dodal je, da bo deželna uprava v prihodnjih mesecih imela na dnevnem redu dve tematici: rebalans, ki se bo žal moral soočiti s hudimi finančnimi težavami deželnih blagajin, in krčenje stroškov deželne politike. Prav tako kot Terpin je tudi Gabrovec mnenja, da bi naša narodna skupnost s skupno slovensko listo na prihodnjih deželnih volitvah žela verjetno večji uspeh kot sicer.

Srečanje, ki ga je stranka Slovenska skupnost priredila predvsem kot zahvalo svojim kandidatom, je sklenila debata, v kateri se je prvi oglasil Marijan Brešan. Izrazil je zaskrbljenost zaradi preureditve javnih uprav: po njegovem mnenju se v tem hromi upraviteljska moč naše narodne skupnosti, kar se je v Gorici že izkazalo z ukinitvijo rajonskih svetov. Sekcijski tajnik v Nabrežini Edvin Forčič je bil

svetniki večine smo zato poklicani, da jih s svojim delom dopolnimo", je dejal Gabrovec in tako Serracchianijevi stegnil roko za tvoren dialog. Dodal je, da bo deželna uprava v prihodnjih mesecih imela na dnevnem redu dve tematici: rebalans, ki se bo žal moral soočiti s hudimi finančnimi težavami deželnih blagajin, in krčenje stroškov deželne politike. Prav tako kot Terpin je tudi Gabrovec mnenja, da bi naša narodna skupnost s skupno slovensko listo na prihodnjih deželnih volitvah žela verjetno večji uspeh kot sicer.

Srečanje, ki ga je stranka Slovenska skupnost priredila predvsem kot zahvalo svojim kandidatom, je sklenila debata, v kateri se je prvi oglasil Marijan Brešan. Izrazil je zaskrbljenost zaradi preureditve javnih uprav: po njegovem mnenju se v tem hromi upraviteljska moč naše narodne skupnosti, kar se je v Gorici že izkazalo z ukinitvijo rajonskih svetov. Sekcijski tajnik v Nabrežini Edvin Forčič je bil

Igor Gabrovec, Damijan Terpin in Fulvia Premolin (foto IG)

mnenja, da še prej kot stroške politike velja poenostaviti okostenele birokratske kolese, ki dejansko onemogoča razvoj ozemlja. Števerjanska županja Franka Padovan in občinski tajnik v tej briški občini Milko Di Battista sta izrazila negativno mnenje glede poenostavitve manjših občin. Predsednik tržaškega pokrajinskega sveta Maurizio Vidali pa je branil obstoj pokrajinskih upravnih enot, ki so veliko storile za uveljavljanje pravic slovenske narodne skupnosti, na primer glede dvojezičnosti: "Pokrajine niso nikakršen privilegij! Če se reforma ne dotika pokrajine Trento in Bocen, zakaj se mora lotevati pokrajinskih enot naše dežele, kjer prebivajo Slovinci", se je vprašal. Danilo Šavron, starosta SSK v Miljah, je na povabilo dolinske županje Fulvie Premolin obrazložil postopek

svojih volilnih kampanj, ki so mu večkrat omogočile izvolitev v miljski občinski svet tudi v velikim, celo 50% številom glasov s strani italijanskih volivcev. Njegove besede so izzvele tudi kot odgovor razmišljanju Simona Petra Lebara, ki je prisotne nagovoril v imenu mladinske sekcije Mladi za Prihodnost. V občutenem in poštenem posegu je predstavnik podmladka SSK Lebar poudaril, da glasovanje zgolj na podlagi narodne pripadnosti v sedanjih okoliščinah ne zadostuje. Ugotovil je, da je treba nagovarjati tudi italijanske volivce, in sicer z dobrimi idejami sposobnih ljudi: to je storil Maurizio Vidali s trijezičnim (slovenskim, italijanskim in furlanskim?) volilnim plakatom. Najbrž se mladi niso udeležili tokratnih deželnih volitev preprosto zato, ker se politika z njimi ne ukvarja. Težko je tudi sprejel dejstvo, da je na zadnji volilni preizkušnji SSK izgubila 1.000 glasov: "To je za stranko, kot je naša, prevelika izguba".

Povejmo na glas

Med nami je več razumevanja

Večkrat smo že na tem mestu izrazili pričanje, da imamo kot tukajšnja slovenska narodna skupnost otipljive možnosti za boljše organiziranost od tiste, ki jo premoremo v tem trenutku. Smo politično razdeljeni, kar je zelo velika zarez, zato pa smo na ravni civilne družbe dosegli res lepo stopnjo medsebojnega sodelovanja. Tu smo dobora presegli notranjo ločenost in vzpostavili pogoje za občutek skupnosti vseh, kar je edino koristna smer prihodnosti. Upamo si zato trditi, da so razmere med nami mnogo ugodnejše, kot to velja za Italijo in Slovenijo, ki sta razumljivo vselej v središču naše pozornosti. Dogodki na italijanskem političnem prizorišču nam namreč dajejo vedeti, da širok politični dogovor, ki vsaj formalno ukinja siceršnji boj med vsakokratno vlado in opozicijo, še ne rešuje vsega. Za nas kot skupnost bi bil takšen dogovor nedvomno velik korak naprej in na bolje, za rimsko politiko pa očitno še ne pomeni jamstva, da se bodo stvari odvijale, kot bi se lahko in bi se tudi morale. Vlada širokega dogovora je resda zaživela, toda izključujoča ideološka nasprotja so več kot na dlani in so tako močna, da utegnejo to vlado tudi potopiti. Predvsem desna sredina - in dovolj je, da to počne le eden od partnerjev - odkrito nadaljuje boj proti levi sredini z željo, da bi jo čim bolj oslabil in po možnosti onesposobil. Z eno besedo: pod krinko vlade skupnega dogovora izključevalne namere vsaj za zdaj še vedno delujejo. Na drugi strani je Slovenija od sku-

pnega političnega dogovora, ki je v časih krize vsekakor več kot nujen, zelo daleč, kar seveda ni dobro. Sedanja notranja nasprotja postajajo vse bolj absurda, ker so pač ljudje v vse večji stiski in bi morala biti ta stiska na prvem mestu političnega razmišljanja. Odnosi med največjima strankama so še vedno zaostreni in tudi sprejetje vnosa fiskalnega pravila v ustavo nas ne more povsem pomiriti. Ostaja neprijeten občutek, da ni pravega dialoga in da osrednji politični sili ne mislita kar tako opustiti zagrozenega medsebojnega boja, ki še vedno vsebuje pridihi ideološke želje po dokončnem porazu nasprotnika, kar preprosto ni možno. Trditev torej, da so razmere znotraj naše manjšine ugodnejše od tistih v Italiji in v matični domovini, nikakor ni pretirana in iz trte izvita. In kako da je to tako, če ima Italija v tem trenutku vlado širokega političnega dogovora, ki je daleč najboljši način za upravljanje države v kriznih časih, in Slovenija parlament kot zavezujoče omizje vseh različnih političnih sil, česar obojega naša narodna skupnost nima? Odgovor je en sam: med nami je več razumevanja, in to je vrlina, ki je še posebno v slabših časih daleč najbolj učinkovita in sposobna rešiti najtežje probleme. Vrlina, ki naši narodni skupnosti upravičeno daje velik in zakaj ne tudi odmeven pomen.

Janez Povše

INTERVJU Jadran in Cinzia Podveršič, gospodarja turistične kmetije Silicanum

Kmečki dom za ostarele, "kot bi vsi skupaj bili velika družina"

V zelenem gaju na Solkanškem polju, edinem še pristnem koticu severnega dela Gorice, že nekaj let stoji gostišče Silicanum, ki ponuja restavracijo, specializirano za krajevne jedi, pa tudi sodobno opremljene apartmaje, vrt z bazenom in še marsikaj, predvsem pa prijazno gostoljubnost in odkrit nasmeh njegovih lastnikov. V zadnjih mesecih sta gospodarja - Jadran in Cinzia Podveršič, ki se jima zahvaljujemo za prisrčen in nadvse gostoljuben sprejem - naredila še korak dlje...

Že nekaj let imate v čudovitem naravnem okolju sodobno opremljeno in dobro uveljavljeno turistično kmetijo z restavracijo. Kdaj ste to dejavnost sploh začeli?

Jadran: Kmetijo smo odprli leta 2009. Ko so se starši zaradi "ne več rosnih let" malce umaknili, sva z ženo vzela kmetijo v roke in jo popolnoma spremenila. Dotlej smo v Števerjanu pridelovali samo vino, potem pa smo si kmetijo zamislili tako, kot so bile nekoč, ko so kmetje na njej imeli vsega "po malo"; zato imamo zdaj vrt z zelenjavo, sadno drevje, oljke, pa domače živali, od prašičev do gosi, petelinov itd. V tem trenutku imamo šparglje, pozimi pridelujemo "goriški redi". Vse naše pridelke ponujamo v restavraciji naše turistične kmetije. Odprli smo jo pred štirimi leti, deluje zelo dobro, s poslovanjem smo zelo veseli. Gostje pri nas lahko tudi prenočijo, saj imamo 24 ležišč. Dobre stike smo navezali tudi s turisti iz Italije, Slovenije in sploh z vsega sveta, od Avstrije in Nemčije ter drugih evropskih držav pa vse do Avstralije, Rusije, Anglije in ZDA. Za goste imamo apartmaje z lepim razgledom: vsak je opremljen s kuhinjo, ločenim dnevnim prostorom, talnim gretjem, televizijo, klimatsko napravo, balkonom s pogledom na vrt in vsemi drugimi udobnostmi. Naša kuharica vsak dan poskrbi, da je vse sveže skuhanozajtrk, kosilo in večerja.

Imate tudi stalne goste?

Jadran: Kot turistična kmetija imamo kar nekaj gostov, ki se radi vračajo, še zlasti iz tujine. Nihče bi si ne mislil, da ima Gorica tudi take vrste turizma. Gostje, ki prvič prihajajo na Goriško, se kmalu zaljubijo v te kraje in nam sami pravijo, da mi živimo tu, a ne vemo, kaj sploh imamo. Dokaj redno prihaja npr. z ženo in tremi hčerkami ameriški diplomat v Bukaresti; vsako leto se ustavi po teden več, letos bo tu ostal menda štiri tedne. Doma je iz Texasa, živi v Bukaresti, pravi pa, da so naši kraji čudoviti. Hčerke se peljejo kar s kolesom v mestno središče na kavo ali po časopis; kjerkoli drugje lahko to delajo le v spremstvu varnostnikov. Diplomati tudi pravi, da iz Gorice

v pol ure prideš na morje, v pol ure v hribe, tu so še Brda... "Sami ne veste, kaj imate", mi ponavlja. Podobno velja za goste iz Hamburga, ki prihajajo štirikrat oz. petkrat letno, ustavijo se za 7 ali 10 dni. Tudi oni so se zaljubili v naše kraje. Če se jim zahoče, gredo na izlet, tudi do Ljubljane, drugače pa gredo s kolesom v mesto ali preživljajo sproščene urice v bazenu. To velja za turistično sezono, vse leto pa sprejemamo take goste, ki prihajajo v Gorico tudi po eno samo noč. Imamo tudi stalne goste, ki prihajajo npr. enkrat tedensko. To je primer zdravnika, ki sodeluje z našo bolnišnico in prespi dve noči na teden pri nas.

Turistična kmetija in restavracija delujeta zelo dobro, lokacija je zelo dobra. Restavracija je odprta vsak dan od poldne do 15.30, razen ob sredah in sobotah.

Sprejemate tudi rezervacije za družinska praznovanja?

Jadran: Seveda, krste, obhajila, birme, poroke in obletnice.

Cinzia: Pri tem nas sicer malce omejuje prostor, ker jedilnica ni zelo velika. Ne moremo imeti porok za 100 ljudi, do 50 pa jih lahko sprejememo.

Jadran: Ponosni smo na naše pridelke in proizvode: od domačega vina, ki ga pridelujemo v Števerjanu, do domačega olja, krompirja, špargljev, radiča, vse zelenjave...

Za hišo imate tudi lep oljčni nasad...

Jadran: Da, nekaj oljk je tu, glavnino pa imamo v Števerjanu.

Cinzia: Tudi narezki in sveže meso so naši. Vsako leto zakoljemo 20 prašičev.

Jadran: Imamo jih v Gradišču, kjer smo vzeli v najem hlev; tu bi jih namreč ne mogli imeti. Zanje skrbimo, kot so to delali v preteklosti: jih ne redimo in koljemo iz leta v leto, temveč vsaki dve leti. Naši prašiči so težki od 280 do 330 kg, niso "napihneni", jedo travo ali korenike zelenjave, kuhamo jim krompir itd. Sploh jim ne dajemo umetnih krmil.

Pridelke tudi prodajate ali jih imate izključno za lastno uporabo?

Cinzia: Meso uporabljamo samo v restavraciji, kjer porabimo kar veliko hrane.

Jadran: Pozimi prodajamo kvečjemu salame in kožarice, drugega ne. Imamo tudi domače peteline. Vsako leto jih kupimo okrog 250 in jih redimo po eno leto. Imamo tudi 50-60 gosi in okrog 70 puranov. Pripravili smo lesene hiške, kamor hodijo spat, pasejo pa se na prostem, kot so se včasih.

Kdo pa skrbi še za vse to?

Jadran: Tu smo Cinzia in jaz, pa še dve gospe, ki delata tudi v kuhinji; že 4 leta je v službi na kmetiji fant iz Nigerije. Kolikor moreta, nam seveda pomagata tudi tata in mama, ki sta še vedno dejavna in de-

javna in sta se kar pomladila, odkar imamo to turistično kmetijo. Oče še vedno rad rezbari. (V vsakem apartmaju je kak njegov očarljivi izdelek iz lesa, lični ptički, čudovita mentrga z intar-

ostarele. Za vsak primer - kot to delajo tudi drugi - se lahko obrnejo na zunanega zdravnika ali rešilca.

Poudarjam: za nas je pomembno sprejeti goste v drugačnem duhu,

Foto DPD

zijami... Prijetno domačo sobico za sprejemanje gostov krasi njegova krasna miza, narejena iz lesa libanonske cedre, stare kakih 700 let, za noge pa ima imenitno skrotovitične veje ali korenine; vhod v lepo obokano klet pa zastirajo njegova težka, natančno in potrpežljivo izrezljana vrata; op. p.)

Pred nekaj leti vam je šinila v glavo prav lepa misel, da bi naredili še korak naprej: nekak kmečki dom za starejše občane. Od kod ta ideja?

Jadran: Pred dvema letoma je bil odobren zakon, po katerem lahko kmetije s primerno strukturo posežejo tudi na socialno področje. Tako imajo možnost postati npr. dom za ostarele ljudi ali nekaki vrtci in podobno. Mi smo se odločili, da bi preusmerili delovanje naše turistične kmetije in bi nudili naše usluge starejšim gostom. Zavedali smo se dejstva, da v Italiji še ni bilo takih struktur, in vendar smo odločno stopili na to pot. Hoteli smo postaviti na noge kmečki dom za ostarele. Toda, naj poudarim: to želimo delati v družinskem duhu, kot bi vsi skupaj bili velika družina. Ko si prvi, odpiraš pot tudi drugim. Zato smo naleteli na številne težave in ovire, ki so se kar kopičile. Upam, da se bližamo koncu vseh problemov in da bomo čim prej lahko sprejeli prve goste.

Mi smo tu - za katerokoli potrebo - prisotni "24 ur na 24". Edino, česar ne bomo imeli, je notranja zdravniška pomoč, ker tega ne moremo imeti. Nismo namreč zdravstvena struktura in nimamo nobene posebne konvencije, tako kot večina drugih domov za

ne tako, kot se dogaja v "klasičnem" domu za ostarele. Za nas je pomembno, da gostje živijo tu v naravi, da niso zaprti, ampak svobodni, da se počutijo kot v veliki družini, kjer vedo, da imajo vedno koga na razpolago za katerokoli pomoč.

Cinzia: Lahko tudi samo za pogovor, za človeški stik. Da vedo, da lahko vedno slišijo lepo besedo, da se ne čutijo osamljene.

Jadran: V tej ponudbi bomo organizirali tudi posebne dejavnosti oz. delavnice: gostje bodo npr. lahko obdelovali svoj del vrtnička, ki ga bomo mi prej zorali in pripravili. Lahko bodo pekli kruh, ki ga bomo skupaj jedli, ali sodelovali pri kolinah. Vse to, seveda, če bodo hoteli; drugače so prosti. Imamo tudi veliko sobo z mizami in televizijo, namenjeno družabnim trenutkom. Tam bodo lahko kvartali ali se združevali, če bo npr. grdo vreme.

Po potrebi ste pripravljeni zaposliti še drugo osebo?

Jadran: Trenutno imamo tri stalne uslužbenke. Ko bomo imeli 24 gostov, bi lahko zaposlili še 7 ali 8 oseb.

Povpraševanja je veliko, od bolničark in zdravnika ter kuharja do osebe, ki je pripravljena delati vse. So dnevi, ko se nam predstavi s kurikulumom v roki tudi štiri ali pet oseb, tudi takih z univerzitetno izobrazbo. Še pred pol ure je bila tu neka gospa... Struktura je pač nova, ekonomska križa je velika, ljudje iščejo delo.

Cinzia: Res, lahko samo izbiramo. Prednost bi seveda dali specializiranim osebam in operaterjem, ki so že imeli opravka s podobnim delom, čeprav zakon od nas tega ne zahteva.

Jadran: Imamo že več stikov in dogovorov z več osebami, ki so delale ali še delajo v drugih domovih. Pomembno je, da gre za ljudi, ki se znajo primerno obnašati z gosti. Teh namreč nočemo "parkirati"; mi želimo, da bodo aktivni. Zanje nameravamo npr. organizirati nedeljske izlete v Celovec, Ljubljano, Gradež ali kam drugam. Če ima kdo navado iti sredi jutra na kavo v mestno središče in če nima svojega avtomobila, bomo lahko poskrbeli tudi za to.

Kdor ima opraviti s starejšimi osebami, sam dobro ve, kaj pomeni, če so osamljeni in v brezdelju ali pa aktivni. Ko so moji starši prišli živeti sem, so dobesedno zaživeli! Še vedno uživajo v tem, ko vidijo, kako naša dejavnost napreduje. Okolje je res čudovito in jih poživlja. Projekt ste januarja letos predstavili tudi na goriški občini. Očitno je zanimiv tudi za javno upravo...

Jadran: Goriški župan Ettore Romoli je večkrat pomislil in nas še vedno podpira. Od časa do časa prihaja s svojo občinsko ekipo ali pa z gosti. Že pred časom smo mu povedali, kaj nameravamo narediti iz naše turistične kmetije; bil je navdušen, zato se je tudi sam ponudil, da na občini organizira javno predstavitev za medije.

To smo res naredili v sodelovanju z občino in z zvezo neposrednih obdelovalcev Coldiretti. Tudi ti so namreč zelo podprli našo zamisel in nas še vedno podpirajo v soočenju z vsemi problemi, ki so nastali in še nastajajo.

Cinzia: To je tudi v njihovem interesu, saj smo pri tej pobudi lahko v zvezo tudi drugim podobnim kmetijam.

Zdaj imate torej vse papirje, da začnete redno delovanje kot "kmečki dom za ostarele"?

Jadran: Imamo vse papirje, zraven pa žal tudi občutek, da bi nekateri še vedno radi postavljali polena pod noge našemu projektu. Toda nič nas ne bo ustavilo! Prvi gostje naj bi prišli še pred poljetem, če se bodo tako odločili, ali pa jeseni.

Cinzia: Ljudje prihajajo pogledat, sprašujejo, se zanimajo in tudi navdušijo. Je pa seveda potreben čas za tehten premislek, saj ne gre za en dan; to naj bi bilo za stalno. Komaj v zadnjem času smo začeli reklamno kampanjo in je razumljivo, da se stvari ne spreminijo iz dneva v dan. Gre za življenjsko izbiro. Poleg tega predstavlja naša ponudba nekaj povsem novega: ljudje se morda "bojijo" ali niso gotovi, da bodo tu resnično našli to, kar jim ponujamo. Prepričana sem, da bodo prvi gostje znali dopovedati drugim, kaj tu resnično je. Nekdo mora le prebiti led.

Jadran: Na ogled je prišla družina z gospo, ki naj bi prišla k nam kot gostja. Ko smo jim vse lepo razložili, kako in kaj želimo tu postaviti na noge, so nas na koncu vprašali za ceno. Ko so izvedeli zanjo, so nas vprašali, ali misli-

mo, da bomo tako sploh krili stroške. Vemo, da jih bomo. Odvisno je pač od tega, koliko želi kdo od vsakega gosta zaslužiti: želiš, da ti od vsakega ostane 100 evrov ali pa si želiš na njegovi koži prislužiti 1000 evrov? Starejši človek ne poje toliko kot mlad. Seveda, zamrznjene ribje palčke morda stanejo na osebo 25 centov, košček orate ali brancina na žaru z malce domačega olivnega olja pa morda malo več kot en evro. Odvisno je od tega, kaj hočeš ponuditi in koliko želiš zaslužiti... Mi plačujemo investicijo, od tega nam nekaj ostane. Ljudje se bodo dobro počutili, pa še službo lahko zagotovimo nekaj osebami. Tako bi midva lahko končno imela tudi nekaj časa zase, saj si že štiri leta tega skoraj ne moreva privoščiti. Do včeraj (23.5., op. p.) smo imeli pet dni skupino 22 Avstrijcev: zakrivali so ob 6.30, večerjali pa do dveh ponoči... Danes popoldne že začnemo prihajati gostje festivala eStoria, ki bodo tu ostali do ponedeljka.

Cinzia: Vsi apartmaji so za nekaj dni rezervirani. Nato bo prišla druga skupina Avstrijcev; čez dva tedna bomo pet noči imeli na poln penzion dve ekipi udeležencev odbojarskega prvenstva. Ni pa stalnosti. V tem trenutku si zato ne moremo privoščiti, da bi zahtevali več ljudi. Ko bomo to dosegli, bomo rade volje sprejeli nekaj uslužbencev. V nekaterih mesecih bi lahko zaposlili pet oseb; je pa tudi tak čas, npr. novembra ali februarja, ko je veliko manj dela.

Jadran: Ta način dela počasi končujemo in upamo, da bodo začeli prihajati ostareli - stalni - gostje.

Cinzia: Ko bomo imeli vsaj osem ali deset takih ostarelih oseb, ne bomo več oddajali apartmajev priložnostnim gostom in bomo zaprli restavracijo za zunanje. Posvetili se bomo samo našim stalnim gostom. Ne moremo jim namreč nuditi kosila opoldne in jih po slabi uri poslati proč, ker so napovedani drugi gostje...

Kako doživljate splošno krizo?

Jadran: Kljub napovedim o njenem koncu se mi zdi, da je splošno stanje vedno slabše. Naš kmečki turizem sicer gre zelo dobro. Naša dejavnost iz leta v leto raste. Če se nam tako godi v času krize, pomeni, da se gostje tu dobro počutijo, da so zadovoljni s kakovostjo naše ponudbe. Sem podpredsednik goriške sekcije Coldiretti in dobro poznam stanje drugih kmetij in kmečkih turizmov. Marsikdo zapira, ne gre vsem dobro. So pa tudi taki, ki se dobro razvijajo.

Cinzia: Nikomur nočemo obljubljati nečesa, če mu tega ne moremo zagotoviti. Če bomo koga zaposlili, tega nočemo delati samo za mesec ali dva. Če hočeš kvalitetnega uslužbenca, mu moraš tudi nekaj dati. Drugače od njega nimaš nič, saj ne bo delal rade volje, ne bo delal s srcem, ampak zato, ker mora. In mi tega nočemo. Kdor bo tu, naj ne bo prisoten le fizično, temveč s srcem.

Jadran: Želimo narediti nekaj več. In to tudi zato, ker sami dobro vemo, kaj pomenita človeški stik in družinska toplina.

Danijel Devetak

Bruselj / Predsednik SSO Drago Štoka na srečanju z dr. Zvonetom Štrubljem

Trdni v slovenstvu in veri, a odprti za medverski in medkulturni dialog

Pretekli teden je bil predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štoka na obisku v Belgiji, kjer se je v družbi z nekdanjimi deželnimi svetovalci in parlamentarci dežele Veneta seznanil s tamkajšnje politično, ekonomsko, jezikovno in kulturno stvarnostjo. Belgija je namreč država, ki kljub hudi ekonomski krizi uspešno raste, saj je njena prestolnica Bruselj sedež Evropskega parlamenta in raznih vladnih komisij, kar se mestu pozna tako na gospodarskem kot na političnem in vseh drugih nivojih javnega življenja. Poleg drugih obveznosti se je - kot piše v tiskovnem poročilu SSO - dr. Štoka 21. maja srečal tudi z dr. Zvonetom Štrubljem, slovenskim župnikom v Beneluxu, kjer je to poslanstvo začel jeseni leta 2012.

Dr. Štrubelj je v slovenski javnosti znana osebnost, in to zaradi svojega vsestranskega delovanja tako v osrednji Sloveniji kot v zamejstvu, posebej na Tržaškem, kjer je bil vrsto let župnik najprej v Dolini, potem na Opčinah. Predsednik SSO Štoka je dr. Zvonetu Štrublju orisal sedanje stanje Slovencev v Italiji in mu podrobno razložil probleme, ki so danes najbolj pereči in ki vplivajo na delovanje narodne skupnosti v Italiji, a le te ne smejo okrniti v njeni dejavnosti in volji do življenja in vsesplošne rasti. Dr. Zvoneta Štrubelj je poudaril

vlogo slovenske župnije v Beneluxu, ki obsega pet skupnosti v Belgiji, dve na Nizozemskem in eno v Luksemburgu. Na flamsko govorečem področju v Belgiji so člani skupnosti potomci prvih slovenskih izseljencev, ki so prišli delat v rudnike že po prvi svetovni ekonomski krizi v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Danes odraščajo četrta generacija. Kot župnik srečuje ljudi, ki so lahko stari že 80 ali 90 let, rodili so se v Belgiji, a brezhrebno govorijo slovensko. Tretja in četrta generacija slovenskih izseljencev - veliko jih ima korenine na Primorskem - skuša ohraniti jezik, vero in kulturo prednikov. Organizirani so tudi na kulturnem področju, močna tradicija so pevski zbori, saj je pravkar potekalo srečanje vseh kulturnih društev iz belgijskega Limburga. Sestali so se v prostorih slovenske katoliške misije v Eisdu, blizu tromeje med Belgijo, Nizozemsko in Nemčijo. Slovenski dom, ki je v lasti župnije, je zapuščina

Zvoneta Štrubelj

pokojnega Vinka Žaklja, ki je v teh krajih deloval od 1947 do smrti leta 1996, poznana je tudi njegova zapuščina na Svetih Višarjah.

V Valoniji, francosko govorečem predelu Belgije, je slovenska skupnost v Monsu in Chareleroi. Tu di tu gre za podobno sestavo kot

Drago Štoka

v Limburgu, za potomce slovenskih rudarjev.

Svojevrsen izziv predstavljajo tri mlade skupnosti, pri katerih gre za mlade družine z otroki: v Bruslju, kjer sta Slovenski pastoralni center in sedež župnije, v Haagu na Nizozemskem in v Luksemburgu. Člani skupnosti so v glavnem zaposleni v institucijah EU. V teh treh skupnostih gradijo še temelje za trdno stavbo slovenskega verskega občestva. Naslednje področje delovanja je delo s študenti, ki prihajajo kot stažisti v pisarne evropskih poslancev. Trenutno imajo v treh hišah, ki so last slovenske župnije v Beneluxu, dvanajst študentov. Sam Slovenski pastoralni center,

druga hiša ob njej in tretja nekoliko stran, so zapuščina dveh slovenskih duhovnikov, ki sta leta 1946 tu ustanovila Foyer orientala chretien pro Russia. Do padca berlinskega zidu sta v tej stavbi natisnila na stotisoče Svetih pisem v ruščini in jih po skrivnih kanalih pošiljala v tedaj komunistično neprepustno Rusijo. Veliko ekumensko delo, ki mu je potrebno še dati pravega priznanja. Apostolski nuncij v Moskvi, msgr. Jurkovič, sedaj piše zgodovino tega drznega projekta. Delo v takem okolju je torej trdno naslonjeno na dediščini požrtvovalnih prednikov, raste iz tradicije in se preko sedanjosti, ki je tu v Bruslju zares svojevrsna, usmerja v nove perspektive. Želijo biti trdni v sebi, z močno katoliško in slovensko identiteto in obenem odprti za medkulturni,

ekumenski in medverski dialog. Ob koncu srečanja sta tako predsednik SSO Štoka kot župnik v Beneluxu Štrubelj izrazila željo, da bi se Slovenci tako iz osrednje Slovenije kot iz zamejstva in zdomstva pogosteje srečevali v evropski prestolnici, v Bruslju, saj je prav, da bi se zaradi evropskih političnih organov in velikega števila evropskih poslancev, med njimi je osem Slovencev, pogosteje srečevali in tkali tiste vezi, ki lahko dobrodelno vplivajo na dejavnost tudi naših ustanov, tako političnih kot kulturnih in ekonomskih, kar je še posebej zaželeno v današnjih časih hude gospodarske krize, še piše v tiskovnem poročilu.

Romanje v Medjugorje

Po pomoč k Mariji

Prišel je zopet lepi čas, ko nas Marija, naša ljuba Mati, spet kliče, vabi v Medjugorje v prelepi hercegovski svet: med skale, trnje, brinje, kjer vsaka stvar o rajski sreči govori.

Prišli smo k Tebi, o Marija, da nam ozdraviš dušne in telesne boli. Hočeš, da te kličemo Kraljica miru. Za trdno vemo, da ta mir nam v resnici Ti podariš.

Marija! To te prosimo: ohrani nam ta čudoviti, hvalni in ljubezni mir. In kamor gremo, vsepovsod ljubezen božja naj govori - in naj spoznajo vsi ljudje, da Bog ljubezen večna je.

Na letošnje spomladansko romanje v Medjugorje smo Go-

so pripotovali štirje romarji. Potovali smo v deževnem, meglenem jutru. Tako vreme nas je spremljalo precej časa, preden smo prišli do Medjugorja. A zaupali smo v Marijino pomoč in nebo se je zjasnilo - zasijalo je prijetno pomladansko sonce, ki je sijalo vse dni našega romanja v Medjugorju. Ko pa smo se spet odpravljali proti domu, je že rosilo.

Na našem avtobusu je bilo približno deset romarjev, ki so prvič poromali v Medjugorje. Čakali so dobrih 31 let, da jih je Mati Božja poklicala v ta milostni kraj.

Čutil sem, da so ti romarji-novinci doživeli romanje v vsej polnosti. Isto lahko rečem tudi za ostale romarje. Na poti v Medjugorje smo veliko molili, kakor nam Mati Božja stalno priporoča, pa tudi peli smo in poslušali pričevanja. Ločitev v Rožni Dolini je bila

ričani in Tržačani odpotovali 3. maja z dvema avtobusoma. Z nami je šel, kot po navadi, tudi g. župnik iz Zgonika, gospe Jozef Markuža. Iz Tržaške je prišlo deset romarjev, s katerimi smo se Goričani lepo povezali v eno družino. Kot po navadi so prišli ljudje iz raznih krajev, celo s Sardinije

težka, vendar je v srcih kipela vroča želja, da se bomo spet kmalu srečali v Medjugorju. Obenem pa, da bomo spopolnjevali Marijina sporočila, posebno glede molitve s srcem, in sicer, da bi v naših družinah bilo več družinske molitve.

Darko Durčič

Simbolika in teološko sporočilo (4)

Mašni plašč

Najprej se je treba pri tem najbolj vidnem in prepoznavnem bogoslužnem oblačilu zaustaviti ob imenu. Mašni plašč je zelo posrečeno slovensko poimenovanje za to oblačilo, saj pove, da je to tipično oblačilo, ki se uporablja za obhajanje mašne daritve. To oblačilo je, kakor nam povedo navodila, obvezno ali lastno pri tej daritvi in ga duhovnik lahko opusti samo v izrednih primerih, kakršen je, recimo, maša v naravi, ki sama tudi predstavlja izreden primer. Najpogostejša tujka, ki se uporablja za poimenovanje, je "kazula", ki seveda izhaja iz latinščine, pomeni pa majhno hišo, saj je to v antiki bilo zelo splošno razširjeno zgornje oblačilo, ki je ščitilo pred mrazom. Mašni plašč vselej pomeni to, da si duhovnik "obleče Kristusa", saj v njegovi osebi ("in persona Christi capitis") daruje sveto mašno daritve, Očetu prijetno žrtev v odpuščanje naših grehov in v spravo z njim. Posebej pomembljivo bogoslužno in simbolično dejanje je tedaj, ko novoposvečenega duhovnika prvič oblečejo v mašni plašč in tako sporočajo, da je odslej Gospodov. V Italiji sicer ločujejo, tudi v poimenovanju, med dvema vrstama mašnih plaščev - eden je kazula, drugemu pravijo "pianeta" (v ženskem spolu, ker sicer to pomeni planet). Pianeta naj bi bil tisti

plašč, ki ga pri nas označujemo za "baročnega", ki je torej manjši od kazule in ne pokriva rok mašnika, a to poimenovanje je precej umetnega nastanka, saj gre za sinonim. Dve različni besedi sta se začeli uporabljati zlasti po 2. vatikanskem cerkvenem zboru, da bi razlikovali med plaščem, ki ima bolj antično in srednjeveško obliko - kazula, ter plaščem, ki

naj bi bil zlasti posttridentinski (kot se rado in pogosto godi, je najlažje zadevo posplošiti, vendar ta sodba ne vzdrži resne zgodovinske presoje) in so ga uporabljali vse do koncilске bogoslužne reforme, od tedaj naprej pa številne, tudi zelo dragocene, to-

vrstne plašče najdemo v ropotarnicah cerkva in župnišč, namesto njih pa se raje uporabljajo zelo cenene kazule, velikokrat narejene v brk vsem navodilom, saj so iz umetnih materialov, če pa so že iz naravnih, potem so vsekakor to zelo cenene zadeve. V zgodovini so se za poimenovanje mašnega plašča uporabljali trije latinski izrazi: Casula, pianeta in poenula ali paenula. Za zadnjega sem še pred kratkim ugotovil, kako ga določeni duhovniki, ki se sicer imajo za dobre poznavalce liturgije (sam zase si nikakor ne bi upal niti približno trditi kaj podobnega, lahko pa rečem, da se trudim, da bi čim bolj prodril v to čudovito skrivnost, da bi lahko bil tudi na tem področju še boljši Gospodov služabnik), tega tretjega izraza sploh ne poznajo. Poleg naštetih izrazov sicer v zgodovini zasledimo še "phelonium", "amphibalus" in "insula". Za kazulo smo že nekaj povedali, pa dodajmo, da v latinščini lahko pomeni "koliba" ali "kritina", vsekakor pa vsebuje pomen "pokrivanja", "kritja" in "varovanja". Prej omenjena "paenula" izhaja iz grščine in pomeni krožni plašč-pelerino, ki je lahko odprti spredaj ali tudi ne in ima lahko tudi kapuco za glavo - to je danes najpogostejša oblika, ki se je sicer v času nekako izgubila, potem pa so jo spet prinesli na plano ob koncu 19. in v prvi polovici 20. stoletja, kot bomo videli. Izraz "pianeta" izhaja iz besedne zveze "casula planeta", ki je v latinščini označevala oblačilo za potovanje, saj "plane-

tes" v grščini pomeni tisto, kar kroži naokrog. Pa preidimo zdaj na simbolologijo tega najpomembnejšega bogoslužnega oblačila. Zelo razširjeno pojmovanje je, da je to emblematična krščanska ljubezni (Raban Maver in Hugo od Svetega Viktorja). S tem se strinja tudi Inocenc III., ki pa dodaja še, kako označuje vesoljnost Cerkev, Durand pa dodaja, da je to Kristusovo oblačilo - to se lepo sklada s tistim, kar smo dejali prej. Vse od 12. stoletja naprej pomeni kazula tudi oblačilo nedolžnosti. Ko si jo enkrat duhovnik nadene, predstavlja tudi prijetno Kristusovo breme, njegov križ ali v evangeliju omenjeni "jarem", ki je prijeten. Pravi iz tega razloga je duhovnik, ki se tega jarma otepa, nevreden obhajanja Kristusove skrivnosti, torej obhajanja mašne daritve. Enkrat smo že dejali, da je, kakor bi takšnemu duhovniku Kristus dejal: "Kako, eno uro nisi mogel vztrajati z mano?". Najmočnejši pomen je seveda evharistična združitev Kristusa z ljudmi, bratska Agape, skrivnostna ljubezenska vez, ki jo je vzpostavil s svojo daritvijo na križu. Prav iz tega razloga, da bi pokazali, kako topel je Kristusov objem, so vselej uporabljali najmekše blago za izdelavo, volno, še zlasti pa svilo, ki se je potem izključno uveljavila kot najprimernejše blago, in so vsa druga sploh prepovedali. Seveda so

že kmalu začeli mašne plašče kriniti, da bi poudarili pomen tistega, kar se v njih obhaja. Najpomembnejši simbol, ki se je uveljavil, je bil simbol križa, ki je

še danes ključnega pomena, saj ponazarja, kaj se dogaja po rokah tistega, ki nosi mašni plašč. Seveda je duhovnik, ki nosi mašni plašč, podoba skrivnostne združbe med ženom Kristusom in nevesto Cerkvijo, kakor nam lepo razloži Valencijan. Glede oblike plašča, bi se lahko na dolgo razpisali, lahko pa rečemo, da se je najhitrejši oblikovni razvoj zgodil prav v Italiji in še zlasti

v Rimu, drugod so se vselej ohranile - vsaj delno - oblike "paenule", zlasti to lahko trdimo za severne evropske dežele. Pravzaprav so plašče zmanjševali že od začetka drugega tisočletja, da bi olajšali duhovnikom gibanje rok, tako da so plašči počasi postali nekako sestavljeni iz dveh površin, trebušne in hrbtna, od katerih je bila seveda hrbtna, ki je bila ljudem vidna, čedalje bolj bogato okrašena in opremljena. Ta oblika se je seveda ohranila vse do t. i. "historicisma", ko so začeli nekritično prevzemati prastare oblike na vseh področjih, seveda tudi v izdelovanju plaščev. Kot smo rekli zadnjič, se na "prastaro" v Cerkvu nekateri sklicujejo tudi po 2. vatikanskem cerkvenem zboru, prav zato so še kako popustili tudi v materialih izdelave. Včasih je bila zapovedana svila, ostali materiali dopuščeni za okras, danes dovoljujejo tudi volno, kot material, ki so ga uporabljali v antiki, dovoljeno pa je uporabljati tudi druge materiale, če so ti "dostojni in dovolj dolgo obstojni". Mnogim je to razlog, da mašujejo v plaščih, ki bi jih lahko označili kot "šumeče trenirke", ki smo jih včasih hodili kupovati v Italijo.

Andrej Vovčič

GORICA Odprtje razstave "Dediščina Cirila in Metoda. Načrt za Evropo"

Pečat svetih bratov v slovanski in evropski kulturi

V galeriji Ars na Travniku v Gorici je bilo v petek, 24. maja, odprtje mednarodne razstave z naslovom "Dediščina Cirila in Metoda. Načrt za Evropo". Gre za odmevno razstavo poljudnega značaja, ki je nastala pred nekaj leti na pobudo Centra Studium iz Gorice in je povezala številne italijanske, slovenske in slovaške izobražence, verske in posvetne oblasti ter ustanove. Na goriškem odprtju, ki sta ga organizirala društvo Ars in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, je po pozdravu predsednice glasbene šole Alessandre Schettino najprej spregovoril predsednik Centra Studium in lastnik ter kustos razstave Sergio Pellegrini. Zamisel zanjo mu je prišla, je dejal, ker se je na svoji poti srečal s Kristusom, Cerkvijo in krščansko skupnostjo. V študentskih letih se je namreč pred 50 leti srečal tudi s slovenskimi vrstniki: začeli so sodelovati v kulturnem in drugih področjih. Radovednost in zanimanje za Vzhodno Evropo in slovanski svet, predvsem pa za srečanje z ljudmi je v njem vzbudil g. Vinko Kobal. Nato ga je očaral še poljski papež, ki je med drugim napisal encikliko Slavorum apostoli. Pa še Slovenija je stopila v EU. Zato je Pellegrini sklenil, da poglobi poznavanje o slovanskem svetu in se je odločil za podvig, pri katerem so ga s strokovno pomočjo podprli prijatelji, med njimi teologi, umetniki in slavisti. Sploh pa je doumel, kako aktualna sta slovanska apostola v času, ko smo po eni

strani priče spomom med različnimi narodi in kulturami, po drugi pa krizi evropske identitete. Čez nekaj mesecev bo uresničen - je dejal Pellegrini - še povezan projekt, ki ga več let zvesto spremlja Marjan Breščak: postavitev mozaika sv. Benedikta in svetih Cirila in Metoda na mednarodnem mejnem prehodu. Prof. Tatjana Rojc je v svojih mislih o dediščini Cirila in Metoda postavila pod drobnogled vpliv krščanstva na kulturni razvoj Slovanov in posredno tudi Evrope same. Slovenci so evangeljsko delo svetih bratov v glavnem doživljali posredno, "ker je pokristjanjevanje glavnine Slovencev sledilo drugačni poti", in vendar je smisel njune evangelizacije pustil pomemben pečat tudi v slovanski kulturi. Razstava o dediščini slovanskih bratov "nas popelje preko življenja in pomena bratov Cirila in Metoda, ponuja pa nam tudi možnost, da razmislimo o posledicah, ki jih je njuno delo prinašalo v zgodovino slovanskih narodov in Evrope v času njihovega življenja in skozi stoletja vse do današnjih dni, ko smo pred izzivom, da definitivno izpostavi-

mo duhovno bogastvo slovanskih narodov. In Gorica je s svojo ti-sočetno zgodovino simbolno sprejela vlogo ene vse prej kot marginalnih nosilcev ideje dveh slovanskih apostolov: spoj iste

vezan ideji o Evropi, ki se bo morala širiti tudi proti vzhodu, kljub tedaj še na videz nepremostljivi železni zavesti.

Med Slovenci je nauk Cirila in Metoda našel svojega žlahtnega duhovnega interpreta v Francu Grivcu, ki je razlagal, kako je za Cirila

človek bitje, ki je obdarjeno z neslutnim dostojanstvom. To dostojanstvo mu je podarjeno že od vsega začetka s stvarjenjem, saj ga Bog ustvaril po svoji podobi, kar človeka približuje Bogu in ga torej posameznik lahko razume, ker je del njega. Grivec je tudi zapisal, da je bila vodilna ideja slovanskih apostolov "človeška enakopravnost vseh narodov", ki izhaja iz človekove podobnosti Bogu. "Zato danes lahko umemo poslanstvo Cirila in Metoda v povezovanju tistih narodov z različnim izvorom in različnih jezikovnih sistemov, za katere se je zdelo nemogoče, da bi lahko nekoč našli skupno govornico". Ciril in Metod sta skušala dokazati, da v skupnosti ljudstev in narodov najde svojo dimenzijo prav vsakdo. Ta dimenzija je seveda posebej pomembna za Slovence, ki smo se znašli v združeni Evropi kot najmanj številni slovanski narod, s samostojno državo, ki temelji na zgodovinskih temeljih kulturne dediščine in si s težavo ustvarja politično identiteto znotraj ekonomsko in številčno veliko silnejših narodnih in državnih skupnosti. Po prof. Tatjani Rojc je o razvoju liturgične glasbe iz staroslovanske, glagolitske in pravoslavne tradicije spregovoril prof.

Ivan Florjanc. Začel je pri besedi, pri prizadevanjih svetih bratov, da bi omogočili vsem narodom slaviti Boga v lastnem jeziku. "Boj za besedo ni bil tako enostaven". Slovanski jezik je postal - poleg treh, ki so bili nabiti na Kristusovem križu - četrti jezik, v katerem so lahko slavili Boga. Kakšna je bila v tem času glasba, se je vprašal prof. Florjanc. "Ne vemo". Iz prvih nevm (870-900 po Kr.) ne moremo dešifrirati melodije. Ta se začne zapisovati okrog leta 1100, 300 let po Cirilu in Metodu. Okrog l. 1000 se zgodi razkol med vzhodno in zahodno Cerkvijo. Tako se začne dvajsetletna tradicija. Orgle v tistem času še veljajo za "pompa diabolica", hudčev instrument. Vsa cerkvena glasba je bila na vzhodu vokalna; zahodu, ki se je razvijal ob koncilih, pa je vnesel instrumentalno glasbo. V 18., 19. in 20. stoletju smo pričeli velikemu kompozicijskemu vrvenju. Rusija se postavi kot moderna država, številni začenjajo skladati pod vplivom benečanskega sloga. Ko gre za liturgijo, pa ohranjajo striktno vokalno glasbo. Romantika vodi daleč v preteklost, do Grkov, ali pa h koreninam, v raziskovanje narodnega blaga; "tam trčijo na svoje bogastvo, starodavno in pristno". V istem času se potegujejo za to, da bi se to uzakonilo. V začetku 20. stol. se je npr. v Rimu natisnil latinsko-staroslovanski-glagolitski misal, s katerim so lahko maševali. Prevedli so si ga celo Madžari, ki so ga uporabljali še pred drugim koncilom. "Glasba je pa dala tej besedi le svečano obleko". Razstava bo na ogled do konca junija.

človečanske etike, ki združuje posameznike in skupnosti in predstavlja nerušljivi most med zapadom in vzhodom, med slovanskim in latinskim svetom: most di- aloga, kakršnega sta znala vzpostaviti Ciril in Metod". Ko je Janez Pavel II. leta 1985 izdal okrožnico *Slavorum Apostoli*, je izpostavil njuno delo, iz katerega se izluščijo bistveni nauki tudi za ponovno združitev Evrope. Wojtyła je torej bil že leta 1985 trdno za-

na neki način dviga nad ostala živ- va bitja. Zato je, po Grivcu, zvestoba temu "božjemu plemstvu" najvišja človekova samouresničitev. "Najvišja modrost je v iskanju, izbiri in odločanju. Tega pa ne moremo razumeti brez osnove Svetega pisma in brez intimnega duhovnega doživljanja liturgije": zaradi tega je bistveno za Cirila in Metoda posredovanje svetopisemskega nauka in liturgične- ga misterija v jeziku, ki ga

Ivan Florjanc. Začel je pri besedi, pri prizadevanjih svetih bratov, da bi omogočili vsem narodom slav-

DD

Kratka misel ob Telovem

Ta kruh je moje meso za življenje sveta

Naslov sem vzel iz Jezusovega govora o "kruhu življenja" v 6. poglavju Janezovega evangelija, kjer se celoten stavek glasi: "Jaz sem živni kruh, ki sem prišel iz nebes. Če kdo je od tega kruha, bo živel vekomaj. Kruh pa, ki ga bom dal jaz, je moje meso za življenje sveta" (Jn 6,51). Čeprav se marsikomu zdijo te besede težke, pa vendarle rešitev ni v tistem: "Trda je ta beseda. Kdo jo more poslušati?" (Jn 6,60), ki so jo izrekli tisti mnogi učenci, ki so nato odšli stran in niso več hodili za Gospodom (Jn 6,66), a je prav, da sledimo vselej Petrovemu zgledu in se v Božje skrivnosti, ki so vselej v nas, nas presejajo in nas bodo presejale, čim bolj poglobljamo. Jasno je, da se moramo pri tem odpovedati zgolj človeškim predstavam oz. moramo le-te preseči, da bi nas te težke, a osvobajajoče zadeve, kar velja tako za Božjo besedo kot tudi za vse druge skrivnosti, ki jih obhajamo v zakramentih, vendarle nagovorile. Ena od teh "trdih" besed je tudi "meso". Kako daleč je naše pojmovanje od svetopisemskega, saj pod to besedo ne mislimo samo mesa kot hrane, ampak tudi spolnost, ki naj bi bila čisto na nasprotnem polu duše in duhovnosti, nanašamo se namreč samo na telesno raven človeka. Nič bolj oddaljenega od tistega, kar s tem razume Jud, saj zanj to pomeni polnost človeškega bitja, človeške osebe, vse tisto, kar človeka kot takega zaznamuje, to pa so njegova krhkost, majhnost in minljivost. Tako lahko hitro razumemo, kaj pomeni, da je Bog, na drugi strani, "duh" (Jn 4,24), torej bitje, ki je večno, neskončno, polno in popolno. Kako dobro nam to razloži Izaija: "Egipčani so ljudje, ne Bog, njihovi konji so meso, ne duh" (Iz 31,3). V tej perspektivi se jasno pokaže tista osrednja skrivnost učlovečenja oz. dobredno, umésenja: "In Beseda je postala meso" (Jn 1,14). Beseda, ki je Božja, večna in stvariteljska, je postala "meso", torej se je iz Božjega spustila v človeški čas in prostor, izkuša tisto, kar mi izkušamo - omejenost, bolečino in celo smrt. In vendar vse to premaga, saj Kristus ni le neki človek iz Galileje, temveč tudi Bog. Mi torej jemo, ko se hranimo z eharistijo, Kristusa v vsej polnosti - kot Boga in človeka. Jesti njegovo meso je vstopati v polno občestvo, polni odnos med Bogom in človekom, ki se je vzpostavil v Jeruzalemu z velikonočno skrivnostjo - trpljenjem, smrtjo in vstajenjem. Kruh in vino torej služita prav temu namenu. Moramo pa povedati, da je Pavlovo pojmovanje drugačno, a to je že druga zgodba, ki pride morda na vrsto kdaj drugič. / Andrej Vončina

Katinara pri Trstu Četr tisočletja cerkve Svete Trojice

V nedeljo, 26. maja 2013, so na Katinari slovesno proslavili farni praznik Svete Trojice. Kot vsako leto se je zbralo veliko župljanov s Katinare, iz Lonjerja, od Rovt in z Rocola. Slovenski župnik Rafko Ropret je po krajši procesiji narodnih noš od dvorane do cerkve blagoslovil tradicionalne kolače. Po maši so jih narodne noše delile prisotnim. Kako pomembno je, da se na Katinari pod bolnišničnima stolpoma še vidijo narodne noše v davečem objemu urbanizacije. V cerkvi, ki jo je Tone Kralj odel v križev pot slovanskega naroda. Marljive domačinke so pogostile udeležence v župnijskem domu.

Pred tem pa so odprli drugo razstavo domačega slikarja Daria Lorenzija. Tokrat je prikazal domačijske motive s procesijo na Telovo, ki se je vila po Melari. Tam je zrasla ogromna stavba s stotinami stanovanj, to so novi "falanstrei" za načrtno raznarodovanje območja. To se nadaljuje tudi v fari, zato so se zadnja leta slovenski farani strnili v živahno delovanje ob aktivnosti slovenskega pastoralnega sveta in cerkvenega pevskega zbora ter mesečnih družin na pobudo ameriškega rojaka patra Ropreta. V pridigi je slovenski sožupnik podčrtal pomembnost Svete Trojice, saj vsako molitev prične-

mo prav z znamenjem križa. Sveta Trojica je temelj krščanstva. Poudaril pa je tudi, da je letošnje praznovanje sovpadalo z 250-letnico posvetitve cerkve na Katinari. Četr tisočletja se ja ne bo dalo kar tako izbrisati, kljub vsem pritiskom, pa tudi šola, ki je bila pove-

zana s faro, šteje že 222 let. Razstava likovnega ljubitelja Daria Lorenzija je na ogled še v soboto, 1. junija, od 16.00 do 19.00 in v nedeljo, 2. junija, od 10.15 do 13.00. Ob sobotah so slovenske svete maše na Katinari ob 17.30, ob nedeljah pa ob 9.15.

Škofijska klasična gimnazija v Ljubljani Letos obeležuje 100. obletnico prve mature v slovenskem jeziku

Škofijska klasična gimnazija, ki deluje v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani, bo ob koncu letošnjega šolskega leta obeležila 100. obletnico prve mature, ki je v celoti potekala v slovenskem jeziku. Prvo tvorstvo maturo je opravljalo 30 dijakov takratnega osmega razreda, polovica pa jo je opravila z odliko. Kot navaja tajnik šolske maturitetne komisije na omenjeni gimnaziji Janez Šparovec, je matura potekala junija in julija leta 1913, razdeljena pa je bila na pisni in ustni del. Pisni del je potekal od 9. do 12.

junija, ko so se dijaki preizkusili v latinščini, grščini, slovensščini in nemščini. Ustni izpiti pa so potekali od 5. do 9. julija, in sicer iz slovensščine, nemščine, latinščine, grščine, domovinoznanstva in matematike. Tudi danes splošna matura poteka v dveh delih - pisnem in ustnem. Poteka pri petih predmetih, pri čemer so obvezni slovensščina, matematika in tuj jezik, dodatno pa dijak izbere še dva izbirna predmeta. Matura je na Škofijski klasični gimnaziji potekala vse do septembra 1945, ko so takratne po-

vojne komunistične oblasti ukinile vse zasebne gimnazije. Po osamosvojitvi Slovenije in uvedbi demokratičnega sistema pa je leta 1993 znova odprla svoja vrata. 20. obletnico omenjenega dogodka bosta gimnazija in Zavod sv. Stanislava letos obeležila s številnimi dogodki. Eden izmed njih je že bil, ko je potekal koncert zborov in orkestra Zavoda sv. Stanislava. Koncerta se je udeležil tudi predsednik republike Borut Pahor, ki je v nagovoru gimnazijo pohvalil in spomnil, da so njeni maturantje na maturi 100-

odstotno uspešni, v povprečju pa, da dosegajo veliko boljše rezultate od nacionalnega povprečja. Z delovanjem same gimnazije je zadovoljen tudi direktor Zavoda sv. Stanislava Roman Globokar. Kot je dejal za STA, je zanimanje za gimnazijo takšno, da lahko deluje normalno, saj imajo navadno presežek vpisa. Dijaki, ki se vpišejo na njihovo gimnazijo, imajo po njegovih besedah dobro izhodišče za nadaljnje šolanje in se lahko vpišejo, na katero koli šolo si želijo. Čeprav gre za klasično gimnazijo, po besedah Globokarja v njej veliko poudarka dajejo naravoslovnim predmetom. Tako se je na primer kar 22 zlatih maturantov, ki prihajajo z njihove gimnazije, v letošnjem šolskem letu vpisalo na medicino. Sicer pa njihovi dijaki na maturi povprečno dosežejo ocene od 23 do 24 točk.

Pomembni obletnici na Sveti Gori

Franciškanski samostan Sveta Gora vabi na slovesnost ob 296. obletnici kronanja Milostne podobe in 474. obletnici Marijinega prikazanja na Skalnici Urški Ferligoj v baziliko na Sveti Gori. **V soboto, 8. junija 2013, ob 20. uri** - slovesna sveta maša in procesija z Milostno podobo in lučkami ob obletnici Marijinega prikazanja. Bogoslužje bo vodil g. Izidor Grošelj, misijonar na Madagaskarju. Sodelujeta Cerkveni pevski zbor iz Solkana in Moški pevski zbor Štmaver. **V nedeljo, 9. junija 2013, ob 16. uri** bo slovesna sveta maša ob Kronanci. Bogoslužje bo vodil p. Bogdan Knavs, gvardijan. Sodeluje duhovniški oktet Oremus.

Kratke

Zbor Lojze Bratuž je na tekmovanju v Vittorio Veneto dosegel 2. mesto

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice je v soboto, 25. maja 2013, prejel pomembno priznanje na italijanskem državnem tekmovanju v kraju Vittorio Veneto. Goriški zbor, ki je bil letos med 23 nastopajočimi edini slovenski zastopnik na reviji, se je predstavil v kategoriji ljudske pesmi in z 89,20 točkami dosegel drugo mesto. Pevci so nastopili s projektnim programom o temi ljubezni v slovenski ljudski pesmi od Trsta do Prekmurja, ki si ga je zamislil dirigent zbora Bogdan Kralj. Po vrstnem redu so se zvrstile Ne ouri ne sejaj v priredbi Radovana Gobca, Dekle je pralo srajčke dveje po zapisu Walterja Lo Nigra, Šurka je tisa po notah Mojce Prus ter Polka je ukazana Ubalda Vrabca. Letošnje 47. tekmovanje "Trofei della Citta' di Vittorio Veneto" je bilo posvečeno zamejskemu profesorju in skladatelju Pavletu Merkuju, ki je bil tudi večkrat v komisiji te prireditve. Zbor Lojze Bratuž se torej vrača z velikim zadovoljstvom tudi iz te preizkušnje, pevske vaje pa se nadaljujejo, saj ima skupina pred poletnim premorom še precej dela, zanimivi načrti pa se kujejo že za zgodnjo jesen.

Dramska skupina Face po naših vrtcih z Grimmovo pravljico Palček

Otroški vrtec Pikapolonica ima rad pravljice, pravljicne svetove in pravljicne junake. To dobro ve skrbna in prizadevna sosedka Gabrijela, po zaslugi katere so mali "Pikapolončki" in otroci prvega razreda OŠ Abram lahko spoznali poučno Grimmovo pravljico Palček. Ga. Gabrijela Golob sodeluje namreč v dramski skupini Face, ki deluje v kulturnem društvu Slavec Solkan.

Skupina je naštudirala Grimmovo dramatisirano pravljico na Univerzi za tretje življenjsko obdobje NG pod režijo Petra Harla, gledališkega igralca Slovenskega narodnega gledališča iz Nove Gorice, otroški vrtec pa jih je z veseljem in navdušenjem imel v gosteh; prav v Pevmi se je končala vrsta njihovih nastopov po naših vrtcih. Zgodba Palčka je pravljica, obenem pa poučna, saj prinaša sporočilo, da dobro premaga zlo in je laž vedno kratkih nog. Zaradi bogate vsebine in čistosti slovenskega jezika se je zdelo vzgojiteljicami Alessandri in Katji primerno, da bi se nastop te ljubiteljske skupine izvedel po vseh slovenskih vrtcih. Sami sta poskrbeli za organizacijo gostovanj. Dramska skupina se je s svojim delom že uspešno predstavila otrokom iz Štandreža, Bračana in Števerjana ter nastopila tudi v obeh goriških mestnih vrtcih. / sg

Snovanja / Na kmetiji Komjanc najmlajši učenci šole Komel s posebnimi gosti

V nizu Snovanj bo v nedeljo, 2. junija, ob 18. uri poseben dogodek na kmetiji Komjanc na Jazbinah: glasbena pravljica v Brdih. Med zgodbami in izštevankami bodo nastopili najmlajši učenci SCGV Emil Komel in iz glasbene fundacije Citta' di Gorizia. Mentorici sta Michela De Castro in Simonetta Fumiato. Gosta večera sta Julija Kramar, sopran in Eugenio Leggiadi Gallani, bariton. Toplo vabljeni!

Končal se je festival e'Storia

V nedeljo, 26. maja, se je v Gorici končal festival e'Storia, ki je bil letos v središču mesta že devetič in je bil tokrat namenjen razbojnikom, saj je bil tak tudi podnaslov festivala: Razbojniki. Glavni akter letošnjega festivala zgodovine je bilo gotovo slabo

vreme, ki je z močnim deževjem odgnalo iz Gorice na tisoče obiskovalcev. Le-teh naj bi prišlo letos na festival okrog trideset tisoč, pod šotori pa so poslušali zgodovinske zgodbe o razbojnikih v različnih obdobjih, spregovorili so tudi o sodobnih razbojnikih, ki v kravatih, potem ko so v revščino spravili milijone ljudi po svetu, še danes nadaljujejo svoje roparsko in razbojniško delo v bankah in finančnih ustanovah. Prihodnje leto bo festival e'Storia posvečen stoletnici največjega klanja v zgodovini pri nas, prvi svetovni vojni.

V KCLB v Gorici / Viki Grošelj - Velikani Himalaje

Pogled na častitljive visokogorske očake

V torek, 21. maja 2013, je bil za ljubitelje gora izjemen večer. Kulturni center Lojze Bratuž je priredil v sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom, trgovino K2sport in goriško sekcijo italijanskega planinskega društva CAI srečanje z alpinistom in himalajcem Viki Grošljem. Zbrali smo se v lepem številu. Po kratkih predstavitev in nagovorih smo si lahko ogledali bogato razstavo fotografij. To so veličastni prizori s himalajskih osemtisočakov, ki jih je Vinko Grošelj ujel med sedemnajstimi odpravami na najvišje gore sveta. Enajstkrat mu je bilo dano, da je stopil na njihove vrhove. Ledene stene, navpične skalne pregrade, hrumenje plazov, ostrni grebeni in obširni ledeniki nam s fotografij jasno spregovorijo o razsežnosti visokogorja in malega človeka, ki v tistem neizprosno okolju z jekleno voljo uveljavlja svoje zmožnosti in dosega nemogoče cilje. Odprtju razstave je sledilo

Foto DPD

ta 1975 je kot triindvajsetleten mladenič osvojil Makalu, to je bil hkrati tudi prvi osemtisočak za slovenske alpiniste in še po novi smeri v južni steni. Zaljubljen se je v Himalajo, dobil je občutek poslanstva in se tja

srečanje s slavnim gornikom v veliki dvorani Kulturnega centra. Viki Grošelj, ki je tudi gorski reševalec, vodnik in športni pedagog, je rojen leta 1952, plezati pa je začel leta 1967. Le-

vračal vztrajno in potrpežljivo. Sam pravi, da se te Himalaja dotakne, ko najmanj pričakuješ. Iz tebe izvele vso moč in veličino ter ti hkrati pokaže tvojo nepomembnost in

izrazil s starim kitajskim izrekom: Premisli, ko greš na vojsko. Če ne preračunaš svojih možnosti, se ti bodo smejali!

Na velikem platnu v dvorani je Vinko Grošelj prikazal značilne prizore s himalajskih vzponov in sproti opisoval doživetja in občutke. Za italijanske poslušalce je na kratko prevajal alpinist in Grošljev prijatelj Peter Podgornik. V opisih odprav je prišla na dan tudi skrb za ljudi, ki živijo na Himalaji: solidarnost in gmotna pomoč

družinam ponesrečenih šerp. Grošelj je večkrat sodeloval pri reševanju alpinistov in ob nesreči Tomaža Humarja, ki je leta 2005 ostal vklešen v steni, si je v prvi osebi prizadeval, da je steklo uspešno reševanje, ki ga je sam vodil. Za dosežke je prejel številna odlikovanja, med katerimi izstopa častni znak svobode Republike Slovenije.

Viki Grošelj je na kratko omenil tudi knjige, ki jih je napisal, še posebno pa dokumentarno serijo, ki jo bomo lahko gledali po televiziji, z naslovom Velikani Himalaje. Za te dokumentarce je sodeloval tudi z drugimi znanimi alpinisti, posebno z velikim Messnerjem. Priznal je, da ima še dosti načrtov in od njega še veliko pričakujemo, saj nihče na Slovenskem ne pozna Himalaje tako globoko kot on.

Danilo Čotar

**Zapustila nas je dolgoletna profesorica na slovenskih šolah
Slovo od prof. Ive Hrovatin**

V cerkvi sv. Ivana v Gorici smo se 22. maja 2013 poslovili od prof. Ive Hrovatin. Pogrebno mašo in obred je vodil, poleg domačega župnika Marijana Markežiča in solkanskega župnika Vinka Paljka, pokojničin bratranec dr. Marjan Bregant, ki živi med Londonom in Rimom. Kot je sam povedal, je bila prof. Hrovatinova zelo navezana na nečake Mitjo, Vanjo, Marka in njega, ker ni imela drugih ožjih sorodnikov. Ljudsko petje, ki je dalo obredu domač

pridih, je na orgle spremljala prof. Lojzka Bratuž. Iva Hrovatin se je rodila v Gorici 20. maja 1924. Leta 1951 je na Tržaški univerzi dosegla doktorat iz kemije. Že pred končanim študijem je začela poučevati na slovenskih višjih srednjih šolah v Gorici. Od leta 1968 je nekaj let poučevala tudi na italijanskem liceju v Vidmu in se nazadnje zopet vrnila na slovenske šole. Za šolske potrebe je prevedla in priredila razne učbenike. Nekdanji dijaki se je hvaležno spominjajo tudi zato, ker je

znala vzpostaviti prijateljski odnos, tako da so ji zaupali in z njo razpravljali o problemih, ki niso bili tesno povezani s predmeti, ki jih je poučevala. Z dijaki se je srečevala tudi izven šole. Bila je delavna in dekliskem krožku in v Slovenskem akademskem društvu SKAD. Sodelovala je tudi z glasbeno šolo Emil Komel. Osebnost imam nanjo lepe spomine, ko je na izletih, katerih se je z veseljem udeleževala, prispevala k spoznavanju narave in okolja. Za tiste čase je bilo to precej

nenavadno, saj narava ni bila še tako ogrožena, kot je danes. Marilka

3. Bionalna literarna nagrada Dolfo Zorzut - leto 2013

V svoji kategoriji nagrajena učenka Sara Klede, OŠ Ludvika Zorzuta

O bčina Krmin je 6. marca razpisala natečaj za Bionalno literarno nagrado v spomin na krmanskega furlanskega pisatelja Dolfa Zorzuta pod pokroviteljstvom Pokrajine Gorica in v sodelovanju s krminskim združenjem "Amis da Mont Quarine" ter Furlanskim filološkim združenjem. Vsebinsko so se morali pisni izdelki navezovati na izročilo, zgodovino in okolje pisca besedila. Bionalni natečaj je bil razdeljen na tri skupine: pripovedništvo, poezija, študenti. OŠ Zorzut se je odločila, da bo sodelovala na natečaju. Učiteljice Emanuela, Tanja, Aleksija in Irena so učence primerno pripravile z obročljivijo željene tem-

atike. Potrudile so se, da so vzpostavile pravo vzdušje, v katerem so se učenci lahko

veseljem so namreč prejeli obvestilo, da je med nagrajenci tudi učenka četrtega razreda Sara Klede. Nagrajevanje je potekalo v nedeljo, 19. maja, na prazniku Fieste da viarte v Krminu. Učiteljice in starši so se ponosno udeležili prireditve, na kateri je nagrajenka prejela priznanje za svojo pesem, s katero je vidno prepričala strokovno komisijo. S svojimi sporočilnimi verzmi je znala tenkočutno predstaviti lepote Krmanske gore v vseh letnih časih in istočasno izraziti svoja opazovanja, občutja, želje. Predvsem pa je njeno glavno sporočilo to, da lepota nikoli ne spi. S pesmico

poglobili in se prepustili pisateljski in pesniški žilici. Navdihov ni primanjkovalo. V razredih je potekala prava delavnica ustvarjalnega pisanja, ki je obrodila sadove. Z velikim

nas vabi, naj imamo vedno odprte oči, opazujemo lepote narave, ki nas obdaja, pa naj bo zima, pomlad, poletje ali jesen. SG

LETO V KRMINSKI GORI
Krminska gora, Krminska gora polna si drevja, rož, živalic. Spomladi cvetiš, poleti zeleniš, jeseni se pobarvaš, pozimi pa spiš.

Veter piha, piha, oprahuje cvetice, da se spremenijo, zdaj spomladi živalice se prebudijo. Še lepše so pesmi ptičic, a noč je najlepša, ko zvezde posvetijo nebo.

Poleti vsi grejo na morje, kakšna tišina in mir. Jaz bi ostala tu s pticami.

Jeseni se pobarvaš v rjavo, rumeno, rdeče. Ptice letijo v daljavo, tu ostane samo veter.

Zdaj prihaja zima s snežinkami, ki pokrivajo vse. Rastline in živali že spijo, s snegom na vejah lepota ne spi.

SCGV KOMEL in ARSATIELIER Snovanja: Glasba pod cerkvenim obokom

Biseri slovanske sakralne glasbe v čast svetima bratoma

Tradicionalno srečanje *Glasba pod cerkvenim obokom* v nizu Snovanj, ki jih prireja SCGV Emil Komel in Arsatelier, je letos potekalo v cerkvi sv. Ignacija na goriškem Travniku, posvečeno pa je bilo 1150. obletnici prihoda svetih bratov Cirila in Metoda v Srednjo Evropo. Glasbeni večer je zato obsegal skladbe iz večjega dela slovanskega območja, kjer sta apostola Slovanov in sozavetnika Evrope delovala. Pri oznanjevanju krščanstva sta namreč uporabljala posebno pisavo, glagolico, katere vpliv zaznamo tudi v sakralni glasbi, posebno v pravoslavni liturgiji.

Levji delež na koncertu, ki je potekal 24. maja, je imel Meša-

ni pevski zbor Arsatelier, ki ga je mojstrsko vodil Mirko Ferlan. Zbrani izkušeni pevci so pod njegovo taktirko - ob spremljavi orgel, na katere je igral g. Mirko Butkovič - uvo-

iz srbske tradicije so odpeli *Tebe pojem* in *So svjatimi upokoj* iz liturgije Stevana Mokranjca, iz ruske tradicije 18. in 19. stoletja pa še *Heruvimsko pesmo* Dmitrija Bortnjanskija in

ob izvedbi dveh skladb češkega skladatelja Jana Evangelista Klyte in ob serafinski *Heruvimski pesmi* ruskega mojstra Nikolaja Čerepnina.

Posebno "poslastico" je ponudila odlična mezzosopranistka Margarita Swarczewskaja, in sicer dva sugestivna, stara napeva srbskih monodij, ki jih je zapisal pravoslavni škof Stefan Lastavica, posvečenih svetima bratoma. Ob koncu je zadonela še *Zdravas Maria* za sopran, violino, orgle in zbor češkega skladatelja Leoša Janačka; Marijino hvalnico so odlično izvedli Alessandra Schettino, Noemi Cristiani in g. Mirko Butkovič ter že omenjeni izvrstni pevski zbor. Komelovcem, ki so tokrat dokazali posebno visoko poustvarjalno raven, želimo, da bi tudi v prihodnje še snovali tako kakovostne dogodke. / DD

Več fotografij na www.noviglas.eu

Foto DPD

doma zapeli Čajkovskijevo *Himno v čast sv. Cirila in Metoda*, ki je nastala l. 1885, ob 1000-letnici Metodove smrti.

Vzyde Bog v voskliknovenini Nikolaja Rimski-Korsakova. Travnjske orgle so pod prsti g. Butkoviča globoko zadonele

ŠTEVER JAN Predstavitev Likofa 2013

Vedno mlajši praznik v osrčju Brd

V soboto in nedeljo, 8. in 9. junija, bo v Števerjanu potekala že osma izvedba priljubljenega enogastrosnomskega praznika Likof, ki bo tudi letos ponudil najrazličnejše

dogodke in programe, degustacije, okrogle mize, predstavitev in razvedrilne trenutke. V imenu glavnega organizatorja, Vinoteke Števerjanski griči, je ponedeljkovo tiskovno konferenco na sedežu števerjanske občine uvedel podpredsednik Fabjan Korsič. Program je zelo

bogata, za vsem tem je ogromno dela lepega števila sodelujočih mladih, ki so sami ustvarjalno poskrbeli za reklamni material in pobudo promovirali tudi v digitalnih medijih; za vse to se jim je Korsič iskreno zahvalil. Županja Franka Padovan je poudarila, da Likof iz leta v leto raste, zanimanje je veliko, prav tako je spodbudna vedno večja prisotnost mladih. Občina podpira vse oblike promocije vasi, je dejala. Izrazila je veselje, da bo tokrat spet potekal na vaškem trgu, ki je obnovljen in res primeren za take manifestacije. Agronom in enolog Claudio Fabbro, ki spremlja števerjanski praznik od vsega začetka, sploh pa dobro pozna briško stvarnost, je povedal, da je prvi praznik vina v Števerjanu potekal pred natanko 50 leti. Polovici sto-

letja briške vinske ceste je posvečena tudi knjižica izpod peresa Micheleja Formentinija, ki jo je izdalo združenje Pro Loco iz Števerjana. Fabbro je med drugim še spregovoril o okroglih mizah in pogovorih, ki želijo biti dodana vrednost letošnjega Likofa. Program je natančneje orisala Jasmin Kovic, ki so ji prireditelji zaupali režijo dogodka; ta bo potekal pod glavnim motom Očarani z okusom. O Števerjanu, vinski cesti in specifični Brd je spregovoril tudi Stefano Cosma, udeleženec ene izmed okroglih miz. Odv. Formentini pa je med drugim opozoril, da vsaka briška vas promovira to, kar je zanj najbolj značilno. Za ogled sončnih zatonov, za pogled na cvetoče češnje ali sploh pa različne barve, v katere se narava odeva v različnih letnih časih, bi morali obiskovalci plačevati vstopnico, je dejal. Več na portalu www.likof.org, pa tudi na facebooku in twitterju. / DD

Foto DPD

KULTURNI DOM Komigo

Najlepša stvar na zemlji je prijateljstvo

Sporod letošnjega desetega trijezičnega festivala Komigo, v organizaciji Kulturnega doma in kulturne zadruge Maja, je vseboval tudi dve predstavi izven abonmaja. Prva, namenjena odrasli publiki, *Pravljice za odrasle*, ki jo je samozavestno uprizorila trojica kar dobro poznanih ljubiteljskih igralcev iz Gorice (Nadja Šuligoj, Solange Degenhardt in Robert Cotič, ki je tudi režiser teh treh komičnih dialogov), je bila v dvorani Kulturnega društva Briški grič v petek, 19. aprila 2013. Druga uprizoritev, pripravljena za otroke, je bila v petek, 17. maja 2013, v Kulturnem domu v Gorici. V veliki dvorani so se zbrali mladi najstniki, učenci, ki obi-

skujejo srednjo šolo Ivan Trinko v Gorici in zadnje razrede večstopenjske šole v Doberdolu. Pravi užitek je gledati dvorano, ki prekipeva od mladih obrazov, pa čeprav je tovrstna publika včasih bolj hrupna, kot bi se spodobilo, da bi bila pri obisku gledališča.

Pravljice za odrasle

V goste je k nam prišla predstava *Mojčin lepi svet*, skorajda pravi otroški muzikal, saj je bila igrana beseda močno prepletena s prikupnimi pesmicami o ma-

vričnih barvah, snežinkah, snežakih, živalicah ... ter z gibkimi ko-reografskimi koraki. Režijo tega odrskega prikaza, ki je sicer bolj primeren za osnovnošolske učence, sta podpisala Alice Čop, rojena v Pragi l. 1972, režiserka, scenaristka avtorskega gledališča in vodja Lutkovnega gledališča Velenje, ki od l. 1999 živi v Sloveniji, in Kajetan Čop, ki je končal na DAMU lutkovno in alternativno scenografijo in avtorsko gledališče. Oba sta od l. 2003 ustvarjalno povezana z Lutkovnim gledališčem Velenje. V vlogah deklice Mojce in simpatičnih veseljčic Lileje in Lilaje, ki s svojo vesoljsko ladjico pristaneta na Zemlji, da bi z nje odnesli, kar je na njej najlepša, so sproščeno nastopile Mojca Robič, Katarina Kumer in Lučka Robič. Poleg njih je vseskozi živahno odrsko podobo ustvarjala še skupina pridnih plesalk. Prijetna zgodba o neprecenljivih lepotah naše Zemlje

Mojčin lepi svet

in očarljivi menjavi letnih časov vsebuje marsikateri dragocen poučni drobec - npr. kako moramo sami imeti ekološki čut in spoštovati naravo. Razgibano podana vsebina privede mlado publiko do tega, da spozna, kar je res najbolj pomembno med ljudmi, to je: pravo, iskreno prijateljstvo. Prikupno odrsko postavitev s preprostimi, a živahno povednimi scenskimi elementi, polnimi barv in svetlobe, odlikujejo tudi barviti kostumi: najbolj privlačna in domiselno ukrojena sta bila pisana kostuma veseljčic, kot tudi njuna z modro in rožnato barvo maskirana obraza. IK

Obvestila

Mladinski dom vabi v četrtek, 30. maja 2013, ob 19.30 v prvem in ob 20.30 v drugem sklicu na sedež v ulici Don Bosco 60, kjer bo potekal redni občni zbor članov društva. Na dnevnem redu so odobritev računov, izvolitev novih organov, razgovor o opravljenem delu, smernicah in načrtih.

Praznik špargljev se bo končal v soboto, 1. junija. Ob 19. uri nagrajevanje extempora, odprtje kioskov in program.

Osnovna šola Alojz Gradnik in otroški vrtec Kekec vabita na zaključno prireditev, ki bo v prostorih osnovne šole v Števerjanu v torek, 4. junija 2013, ob 15. uri. Ob tej priložnosti bomo predstavili brošuro, ki je izšla ob 30-letnici poimenovanja osnovne šole.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško vabi člane, da se udeležijo Revije upokojenskih pevskih zborov Severne Primorske, ki bo v Šolskem centru v Tolminu v petek, 7. junija, ob 18. uri. Nastopil bo tudi društveni ŽePZ. Odhod z avtobusom bo najprej iz Doberdoba ob 15. uri, nato s postanki v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, v Podgori in pri vagi. Prijave čim prej po tel.: 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 532092 (Emil D.)

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi na 42. srečanje slovenskih planincev, v nedeljo, 9. junija, v Koprivni pod Peco, pri Železni Kapli na Koroškem. Srečanje prireja Slovensko planinsko društvo Celovec. Prevoz z avtobusom iz Gorice. Informacije in prijave na sedežu društva, Verdijev Korzo 51/int. ob četrtkih, med 19. in 20. uro, do zasedbe mest.

V Galeriji Kulturnega doma je odprta samostojna razstava unikatne keramike Ivana Skubina do 16. junija. Ogled je možen od ponedeljka do petka: od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami. "POLETNOSTI 2013": Mladinski dom prireja: 3. - 7. junija pripravo na malo maturo za tretješolce; 10. - 21. junija Poletne izzive za petošolce in srednješolce (z videodelavnico, izleti, adrenalinskimi pustolovščinami ...); 24. - 28. junija Zeleni teden za srednješolce; 26. avgusta - 6. septembra pripravi na začetek pouka Šola za šalo za osnovnošolce in Srednja na startu za srednješolce; 2. - 6. septembra tečaj Vstop v srednjo šolo, za peto-prvošolce. Informacije in vpisnina tel. 334-1243766, 328-3155040, 0481-546549/ 536455 ali po elektronski pošti mladinskidom@libero.it

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CNIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Ko-

mel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Po potrebi vam pridem čistit šipe, zlikat, pazit otroke ali starejšo osebo. Tel. 003865-3001328.

Nudim varstvo otrok na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij: 00386 40 700111.

Potrebujete pomoč pri čiščenju ali likanju? Sem mlajša gospa z izkušnjami. Kličite zvečer na tel. 00386 70777505.

Gospa išče delo za likanje in čiščenje na območju Gorice tel. +386 31 449311.

Iščem delo za čiščenje, likanje ali za varstvo otrok ali starejših oseb na območju Gorice. Tel. 0038631449311.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka: namesto cvetja na grob pok. Sipka Paljka daruje Franka Žgavec 100 evrov.

Za misijonarja Vladimirja Kosa: ob 59. obletnici nasilne smrti Marte Terčon daruje družina 50 evrov.

Čestitke

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice je na 47. državnem pevskem tekmovanju v kraju Vittorio Veneto zasedel drugo mesto v kategoriji ljudske pesmi. Zboru in dirigentu Bogdanu Kralju za uspešen dosežek čestita Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 31.5.2013 do 6.6.2013)

Radjska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Kamijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored: **Petek, 31. maja** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 2. junija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju. **Ponedeljek, 3. junija** (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Zanimivosti iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 4. junija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 5. junija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Majski hrošč - Izbor melodij.

Četrtek, 6. junija (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Naša draga

IVA HROVATIN,

dolgoletna profesorica na slovenskih srednjih šolah, nas je zapustila na svoj 89. rojstni dan.

Žalostno vest sporočajo bratrance Marjan z družino, Mitja, Vanja in Marko z družino.

K večnemu počitku smo jo pospremili iz cerkve sv. Ivana na goriško pokopališče v sredo, 22. maja 2013.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

SREČANJE POD LIPAMI
IVAN TAVČAR - Vrtoglavost duše

Pesniško zbirko in avtorja, dobitnika nagrade Vstajenje 2013, bo predstavil Jurij Paljk.

Na večeru bodo sodelovali Julija Kramar, Nikolaj Pintar, Hilarij, Aleš in Jurij Lavrenčič ter NOMOS Ensemble Wind Quartet

Kulturni center Lojze Bratuž
torek, 4. junija 2013, ob 20.30

SNG Drama Ljubljana – SSG Trst / Še vedno vihar Iskanje korenin s sestavljanjem drobcev lastne zgodovine

“Ma čez izaro...”, ti nežno, komaj slišno zapeti stih ljudske pesmi, ki odslikavajo z otožnostjo prepojeno dušo koroških Slovencev, v ka-

režiral Pasolinijev Svinjak), doživela v ljubljanski Drami 11. maja 2013, tržaško pa v Kulturnem domu v petek, 24. maja 2013, ko jo je publika upravičeno sprejela z dolgotrajnim ploskanjem, ki

mülheimsko nagrado za dramatika l. 2012. V tem delu, v katerem je marsikaj avtobiografskega, Handke ob intimnih izpovedih in iz kamenčkov zgodovine sestavlja zgodbo svoje slovenske

družine, starih staršev, svoje matere, njenih treh bratov in sestre, na Koroškem v Podjuni v tridesetih pred vojno in štiridesetih letih prejšnjega stoletja, ko je završal in divjal vojnih vihar in razdvojil, “razčrtve-

ske pesmi in v kateri glasba - kljub časovnim preskokom - skladno dopolnjuje dogajanje (skladatelj Mitja Vrhovnik Smerkar), gledalec dobro zaznava, da se ta vihar nikakor še ni poleg. V poetične tančice spet izvornik v nemškem jeziku z naslovom *Immer noch Sturm* je v sočen, lepo zvence slovenski prevod, prepleten s koroškimi izrazi, prelil Brane Čop, dramaturško branje pa je opravila Mojca Kranjc. Robert Waltl je bil asistent režiserja Buljana, ki je delo tudi priredil – drugače bi predstava namesto tri ure in pol trajala kar šest!; sicer gledalca prikazano tako posrka vase, da se minevanja časa komajda zaveda. To pa se ne dogaja samo zaradi svojevrstnega razpletanja zgodbe, ki jo pripoveduje Jaz v monoloških intermezjih in priključuje pri tem v spomin svoje prednike bodisi kot tihi opazovalec njihovih pogovorov, pa tudi kot njihov sogovornik, celo svoje roso mlade matere. Točno določenega časa in prostora pri tem ni razbrati, saj nimata nikakršne vloge. Spomini se sprehajajo

prosto po preteklosti, se v njej premetavajo, prehitujejo, pa spet zaustavljajo ob določenih dogodkih. Tako se ob protagonistu, ki je že v zrelih letih, izrisuje življenjska zgodba njegove družine v melankoličnih časih, ki so jih doživljali Slovenci na avstrijskem Koroškem.

/str. 15
Iva Koršič

Foto P. Uhan

terih je zaznati nikdar potešeno bolečino manjšinskega naroda, ki se je boril v viharnih časih za svoj jezik in kulturo in se žal mora še boriti za svoje pravice, sklepa predstavo *Še vedno vihar*, ki je nastala kot koprodukcija Slovenskega narodnega gledališča Drama Ljubljana in Slovenskega stalnega gledališča Trst. Prvo tovrstno sodelovanje SSG z najuglednejšo gledališko hišo v Sloveniji je za naše gledališče res izjemnega pomena, čeprav ima seveda v predstavi “levji delež” ljubljanska Drama. Odrska postavitev *Še vedno vihar* je prvo slovensko uprizoritev v režiji hrvaškega režiserja Ivce Buljana (1965), čigar ustvarjalno delo se razpenja v slovenskem in hrvaškem umetniškem prostoru (v Trstu je bil gost l. 2007, ko je

je igralce kar nekajkrat priklicalo k poklonu. Ta epsko-dramska pripoved, ki se sicer umika vsakršni žanrski opredelitvi, saj je v njej veliko lirično-poetičnih trenutkov, veliko pa tudi romanesknega in zgodovinskega, ki temelji na dokumentarnih virih in družinskih zapisih, je izšla izpod pronicljivega peresa Petra Handkeja, rojenega 6. decembra 1942 pri Grebinju na Koroškem slovenski materi in nemškemu očetu, kar je nedvomno zaznamovalo njegovega nemirnega duha, ki se odraža tudi v njegovem raznolikem literarnem opusu. Prav za to delo, *Še vedno vihar*, je Handke prejel Nestroyjevo gledališko nagrado za najboljšo besedilo l. 2011 in

Saša Pavček (foto P. Uhan)

ril” tudi to družino, do katere avtor-Jaz spet hoče vzpostaviti tesne odnose. Osvetluje pa tudi razočaranje po kratkotrajnem veselju ob koncu vojne, saj se je vse drugače zasukalo, kot so koroški Slovenci, ki so se borili za svobodo, pričakovali, da se bo. Ob koncu predstave, med katero se večkrat oglašajo posnete ali v živo zapete melanholične ljud-

Trst / Peterlinova dvorana Žalna seja v spomin na Ivanko Hergold

Najbrž bi si Ivanka Hergold želela več prijaznih besed v življenju kot onkraj njega: tako je dejal prijateljci v spomin režiser in pisatelj Marko Sosič na žalni seji njej v spomin v Peterlinovi dvorani v ponedeljek, 27. maja 2013. Prijaznih besed ni doživela zaradi takih ali drugačnih razlogov: o teh raz-

verjetno pretirano ostra. Jezik je obvladovala kot malokdo, zapustila je veliko napisanega in kakovostnega: primer tega je njena pripoved *Nož in jabolko* (ZTT), v katerem obravnava žensko tematiko. Vedela je, da je v slovenski književnosti podoba ženske dvoumna, večkrat senca moške frustracije. Čeprav kritika knjige

Foto Peter Cvelbar

logih bo najbrž še mogoče razmišljati, tokrat pa je čas za molk in za prisrčen spomin na osebnost, ki je bila zaradi svojih prepričanj ostra do sveta vsaj toliko, kolikor je bila zahtevna do sebe. Prisrčne besede so na žalni seji, na kateri so se prijatelji in znanci zbrali okrog sina Kajetana in njegove žene Veronike, izrekle osebe, ki so bile Ivanki Hergold blizu. “Taka si bila: sposobna, tenkočutna, občutljiva, a tudi skromna, nebojevitna in morda nekoliko premalo samozavestna”, je dejal urednik Mladike Marij Maver, ki je Hergoldovo spoznal takrat, ko sta se lotila natisa prvega slovenskega tržaškega romana *Fata Morgana* Marice Nadlišek Bartol. Maver je takrat in ob kasnejših sodelovanjih (za Mladiko je odkrila še profesorja Nikolaja Mihailova) spoznaval njene kvalitete: umetniško občutljivost, inteligenco, razgledanost. “Odšla je občutljiva duša, dobra, uslužna, natančna do obsedenosti, a preskromna in predobra za ta svet, ki pozovi vsakega, ki se v njem ne zaveda”, je dejal Maver. Založnik njenega zadnjega dela *Ponikalnice*: Paracels Ace Mermolja je spregovoril v imenu Založništva tržaškega tiska. Tudi Mermolja je poudaril dejstvo, da je Ivanka Hergold dala literarnemu svetu veliko, od njega pa je malo prejela. V sebi je nosila težo svoje koroške zemlje in njene samote, zato je bila namreč napadalna, neprilagodljiva,

ni povsem dojela, je ta knjiga med najbolj izposojenimi v Narodni in študijski knjižnici. V imenu Slavističnega društva Trst Gorica Videm je o Hergoldovi spregovorila Marija Pirjevec. Podčrtala je njen slog, grotesken in fantastičen hkrati: posluževala se ga je, da bi s svojim pisanjem prodrla v zapletenost človekove notranjosti. Osredotočena je bila na bistvo, vselej satirična, ostra in ironična. “Odšla je v vselej preveč otožnost rodne zemlje, doma je bila iz Slovenj Gradca, področja, ki je slovenski književnosti poklonil velike pisatelje, Prežihovega Voranca, Florjana Lipuša in Majo Haderlap. Vživila pa se je v tržaško okolje vse do mere, da je zalvisko mesto tematsko prodrla v njeno delo. Da je Ivanka Hergold znala zajeti bistvo človeka, je podčrtal tudi Marko Sosič, ki je vedel, kako jo je ravnodušnost drugih silila v odmaknjenost.

IG

SUZD / Nagrada Izidorja Cankarja Dobitnik je Ivan Stopar

Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo (SUZD) je nagrado Izidorja Cankarja v letu 2013 podelilo Ivanu Stoparju za izjemen prispevek na področju kastelologije. Priznanja so prejeli Igor Sapač, Blaž Resman in Helena Seražin ter Marjeta Ciglencečki, Polona Vidmar in Janez Höfler. Nagrado in priznanja so podelili v ljubljanski Moderni galeriji.

Ivan Stopar je temeljno študijo z naslovom *Razvoj srednjeveške grajske arhitekture na slovenskem Štajerskem* izdal že leta 1977. Leta 1986 je izšla knjiga *Gradovi na Slovenskem*, nato pa je zastavil obsežen topografski projekt *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji*. Področje svojega topografskega dela je kmalu razširil na osrednjo Slovenijo in izšlo je kar 16 zvezkov. Pri raziskovanju grajske arhitekture je, kot je zapisano v utemeljitvi, Stopar s kompleksnim

in interdisciplinarnim pristopom nasledil Ivana Komelja in hkrati uveljavil nove zahteve pri spomeniškem varovanju grajskih objektov. Prodral je v zgodovino grajskih stavb na Slovenskem in postavil temelje slovenske kastelologije, pri čemer je potrebno poudariti terminologijo. Prispeval je tudi besedila za lokalne zbornike in monografije ter turistične vodnike.

Kot je dejal nagradjenec, je vesel, da je njegovo delo našlo priznanje v krogu kolegov. Proučevanje gradov mu je dalo priložnost, da se je podrobneje seznanil tudi s tistimi deli Slove-

nije, kamor bi ga pot sicer le stežka zanesla. Izrazil je tudi veselje, da je “z drobnimi kamenčki pomagal sestavljati zemljevid podobe Slovenije v preteklih stoletjih”. Igor Sapač je priznanje prejel za raziskovalno delo in prispevek k ohranjanju slovenske grajske dediščine. Za Stoparjem je nadaljeval zbirko *Grajske stavbe na Slovenskem* in jo z zadnjimi osmimi zvezki leta 2011 pri- peljal do konca. Njegova bibliografija obsega skoraj 150 enot, tudi konservatorskih načrtov in idejnih zasnov za revitalizacijo nekaterih grajskih stavb. Kot je zapisano v utemeljitvi, je njegov prispevek z naslovom *Kaj je grad? Problematika terminološke oznake in temelj-*

ne definicije eno od referenčnih del za prihodnje klasifikacije in vrednotenje grajskih stavb na Slovenskem. Priznanje sta prejela tudi Blaž Resman, urednik celotne serije,

in Helena Seražin, sourednica prvih treh zvezkov *Umetnostne topografije Slovenije*. Serijo so leta 2010 začeli sodelavci Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta ZRC SAZU. Dolg seznam sodelujočih pričča o tem, da delo poteka timsko in da so izkušeni umetnostni zgodovinarji k sodelovanju pritegnili mlade, ki so skupaj oblikovali metodologijo in zastavili visoke znanstvene kriterije, piše v utemeljitvi.

Marjeta Ciglencečki, Polona Vidmar in Janez Höfler so priznanje prejeli za organizacijo in izvedbo mednarodnega projekta *Umetnost okrog 1400*. Znanstveni simpozij *Umetnost okrog 1400* - globalni in regionalni pogledi je leta 2011 potekal na Univerzi v Mariboru. Kot piše v utemeljitvi, sta simpozij in izdaja zbornika po svojem pomenu presegla lokalne okvire in v marsičem postavila nove standarde za preučevanje in razmišljanje o umetnosti okrog leta 1400. V tem projektu je bila slovenska umetnostna dediščina dokončno umeščena na zemljevid evropske umetnosti mednarodnega gotskega sloga. Častno priznanje Izidorja Cankarja v letu 2013 je SUZD podelilo Nuši Lapajne, ki je ljubljanski Narodni galeriji in Pilonovi galeriji v Ajdovščini podarila več umetniških del svojega očeta, slikarja Lojzeta Spazapana.

Literarna nagrada

Tudi Marko Sosič med petimi finalisti za nagrado kresnik!

Romani *Raclette* Boruta Goloba, *Da me je strah?* nedavno preminule Maruše Krese, *Zahod jame* Petra Rezmana, *Ki od daleč prihajaš* v mojo bližino Marka Sosiča in Jugoslavija, moja dežela Gorana Vojnoviča so veliki finalisti za 23. kresnika, Delova nagrada za najboljši roman leta. Kot veleva tradicija, bodo nagradjena razglasili 23. junija na Rožniku. V letošnjem izboru za kresnika, ki ga podeljujejo od leta 1991, je morala žirija, tokrat v štiričlanski zasedbi, prebrati 130 del, ki so izšla v minulem letu. Po besedah v. d. odgovornega urednika Dela Bojana Budje je v času od nastanka nagrada postala nekakšen simbol Slovenije. Predsednik žirije, redni profesor za slovensko književnost na ljubljanski slovenistiki Miran Hladnik, je dejal, da sta dve deli finalistov izšli pri založbi Goga, dve pri Beletrini in eno pri Modrijanu. Kot vsako leto je kriterij izbora soglasje članov žirije, ki jo ob Hladniku sestavljajo še Alojzija Zupan Sosič in Urška Perenič z oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete v Ljubljani ter Delov literarni kritik in novinar Igor Bratož.

Roman Marka Sosiča je postavljen v Trst, kjer režiser in pisatelj živi, govori pa o junaku, ki ima navidez optimalno urejeno življenje. Kmalu pa se izkaže, da nosi temno liso preteklosti, ki se vse bolj širi tudi v sedanost in ga peha v vrtinec iskanja lastne identitete.

Slovesna podelitev nagrade, ki jo bo režiral Igor Likar, bo tradicionalno potekala 23. junija na ljubljanskem Rožniku. Nagradjenec bo prejel ček za 5000 evrov ter pred rožniško cerkvijo prižgal tradicionalni kres.

Kratke

Literati so počastili jubilej Marka Kravosa

V Društvu slovenskih pisateljev so obeležili 70-letnico pesnika 'sredozemske radoživosti', Marka Kravosa. Tržaški literat je ob tej priložnosti iz svojega opusa izbral sto pesmi za zbirko V Kamen, v vodo.

V osem razdelkov zbirke je Kravos izbral pesmi iz vseh ustvarjalnih obdobij, ki mu še vedno nekaj pomenijo ter izražajo iskrenost in doslednost, ki ga določata. Nabor zajema pesmi, vezane na aktualne teme, intimistične, pripovedne in igrive pesmi, ljubzensko poezijo pa tudi kratke epigrame in utrinke. Izbral jih je po pesniški izkušnji pa tudi kot slavist.

Urednica knjige Nela Malečkar je jubilarca označila za "pesnika sredozemske radoživosti", podobno je na to literatovo lastnost opozoril avtor spremne besede Peter Kolšek. Spomnil je na besede literarnega zgodovinarja Borisa Paternuja, da je "Kravos zavil vrat tradicionalni slovenski pesniški žalosti". Po Kolškovih besedah je Kravos razvil princip, s katerim do golega razgalja tradicionalni svet vrednot, ne da bi ga s tem zanikal, sesul ali uničil. Odlično zna tudi, tako Kolšek, "žonglirati" z dvojnimi fenomenov, kot sta denimo veličina in ničevost življenja.

Izbor pesmi predstavlja 20 odstotkov pesniškega opusa, ki je po Kolškovih besedah eden osrednjih v povojni slovenski poeziji. Avtor v poezijo vnaša svobodomiselnost, resnobno življenje, zgodovine in zamejstva pa prikrije z ironijo, ki da slutiti vsebino, a ne na patetičen način.

Knjigo je ilustriral Klavdij Palčič, ki je s Kravosom povezan že od otroštva, sodelovala pa sta tudi na umetniškem področju. Skice, ki spremljajo tiskovno izdajo, so hommage pesniku, obenem pa tudi nabor njegovih likovnih misli.

Marko Kravos je po diplomi iz slavistike delal na založništvu Tržaškega tiska, nato je bil nekaj let docent na Univerzi v Trstu, pozneje pa svobodni književnik. Je član Društva slovenskih pisateljev in Slovenskega centra PEN, ki ga je med letoma 1996 in 2000 tudi vodil. Podpisal se je pod več kot 14 pesniških zbirk ter več prozih del in knjig za otroke. Posveča se tudi prevajalstvu, za svoje delo pa je prejel več nagrad, med drugim leta 1980 nagrado Prešernovega sklada.

Predstavitve knjige o dr. Antonu Gregorčiču v Kobariškem muzeju

V Kobariškem muzeju v Kobaridu je bila v petek, 24. maja 2013, prva predstavitev monografije o dr. Antonu Gregorčiču (1852-1925), osrednje osebnosti v družbenem in političnem življenju na Goriškem od konca 19. stoletja vse do začetka prve svetovne vojne. Uvodne pozdrave so izrekli direktor muzeja dr. Jože Šerbec, županja občine Kobarid, gospa Darja Hauptman, in zastopnica Goriške Mohorjeve družbe. Lik Antona Gregorčiča, doma z Vrsnega pri Kobaridu, je v pogovoru z avtorjem Petrom Stresom predstavila zgodovinarica Neža Stres.

Bob Dylan član ameriške akademije umetnosti in književnosti

Ameriški pevec in tekstopisec Bob Dylan je postal častni član ameriške akademije umetnosti in književnosti (American Academy of Arts and Letters). S tem se je 71-letni glasbenik pridružil umetnikom, kot so kitajski violončelist Yo-Yo Ma,

igralka Meryl Streep ter režiserja Woody Allen in Martin Charles Scorsese. Po besedah predsednika akademije Henryja Cobba je Dylan nagrajen za

ustvarjanje odnosov med besedami, čustvi in idejami, "za katere nismo vedeli, da obstajajo". Dylan velja za enega najplivnejših tekstopiscev v popularni glasbi, pa tudi za zagonetno osebnost z nosljajočim glasom in čemernim pogledom. V svoji polstoletni karieri je z instrumenti, kot so akustična, bas in električna kitara, orglice, klavir in klaviature, vtisnil svoj pečat v žanrih folk, rock, blues, country, rhythm & blues in gospel glasbe. Lani je izdal svoj 35. studijski izdelek "The Tempest".

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm / Ob stoletnici rojstva prof. Martina Jevnikarja
Bil je svečenik slovenskega slovstva

Teško bi kazalo v nekajuren simpozij strniti pestro in bogato intelektualno potovanje, zlasti pa profesionalni in organizacijski naboj, ki ga je profesor Martin Jevnikar vselej zasledoval na svoji življenjski poti. Glede na odziv in vsebino celodnevne srečanja, ki ga je v petek, 24. maja 2013, priredilo Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm ob stoletnici rojstva prof. Jevnikarja, pa lahko nedvomno ugotovimo, da je ta priložnost docela izpolnila namene, predvsem pa je globoko počastila spomin na eno izmed ključnih osebnosti našega zamejskega prostora. Njegov doprinos slovenski kulturi je matična domovina ovrednotila v zamudi, krepko v zamudi, ko je prof. Jevnikar že počival v grobu. Tako pa ni bilo pri nas, saj je bil prof. Jevnikar pravi pojem, "zakon": bodisi za okolje, v katerem je deloval kot kulturnik, bodisi kot profesor, ki je izučil slovenskega jezika in njegovih zakonitosti mnoge študente, ki ga še danes hranijo v zlahtnem spominu.

Prof. Martin Jevnikar se je rodil 1. maja 1913 na Spodnjem Brezovem pri Višnji Gori; gimnazijo je obiskoval v Škofovih zavodih pri Šentvidu, študiral je slavistiko na ljubljanski univerzi in bil nekaj let gimnazijski profesor. Takoj pred koncem druge svetovne vojne se je iz Ljubljane umaknil v Avstrijo, nato pa v Trst, kjer je pošte-no odslužil svojemu življenjskemu poslanstvu vse do smrti 10. januarja 2004. Bil je profesor na tržaških šolah, predaval je na univerzah v Padovi in Vidmu, bil je vsestranski slovenist, literarni zgodovinar in kritik, leksikograf, prevajalec in urednik ter član naših krajevskih literarnih nagrad. Ob stoletnici njegovega rojstva se je pri založbi Mladika porodila zamisel, da bi v obširnem zborniku zbrali njegove spise in kritične ocene zamejskih besednih ustvarjalcev. Nastala je tako publikacija z naslovom *Slovenski avtorji v Italiji*, ki jo je uredila prof. Marija Cenda, izdala pa ciljno društvo v sklopu projekta Jezik Lingua.

Knjiga je bila na voljo v dvorani Zadrzne kraške banke na Opčinah, na prizorišču celodnevne simpozija. Jutranji del, ki ga je povezovala Olga Lupinc, je uvedla prof. Marija Pirjavec. Posebno misel je namenila pisateljici Ivanki Hergold, ki je preminila le dva dni pred tem.

Prebrala je nato pisno sporočilo, s katerim je simpozij v spomin na prof. Martina Jevnikarja pozdravila predsednica Slavističnega društva Slovenije prof. Boža Krakar Bor. Prof. Lojzka Bratuž je nato obudila spomine na profesorja, s katerim je delila izkušnje na univerzi v Vidmu. Po njenem mnenju sodi Martin Jevnikar v generacijo tistih slovenskih mož, ki so se v povojnih letih vživel v zamejsko okolje do take mere, da so ga s svojim delom soustvarjali. Takratna prizadevanja Franca Jeze, Maksa Šaha, Vinka Beličiča, Jožeta Peterlina in Martina Jevnikarja prinašajo še danes otipljive sadove. Jevnikar je po besedah prof. Bratuževe vseskozi navduševal mlade za literarno dejavnost, bil je odlični poznavalec zamejske in zdomske literature: njegovi prispevki glede te tematike so bili dalj časa edini vir ovrednotenja te književnosti

tudi v matični domovini. Izredne zasluge je prof. Jevnikar imel kot urednik Slovenskega primorskega biografskega leksikona, na akademski ravni je študente spodbujal k proučevanju naših zamejskih in primorskih besednih ustvarjalcev. Podroben pregled Jevnikarjevega življenja je prisotnim podal prof. Robert Petaros, ki je z njim sodeloval najprej na slovenski trgovski akademiji v Trstu, na-

Olga Lupinc, Marija Pirjavec in Lojzka Bratuž (foto IG)

to pa na videmski univerzi. Predavatelj je poudaril, da je Martin Jevnikar ljubezen do pisane besede vzljudil že v domačem okolju, ko je oče prebiral mohorjeve in drugo tiskovino. Vojna vihra ga je po avstrijskem obdobju popeljala celo do taborišča v kraju Monigo pri Trevisu, kjer je poučeval na slovenski begunski gimnaziji, ki jo je nato pomagal prenesti v Trst. Nenadomestljivo vlogo je odigral v povojnem času, ki je po fašističnem pogorišču na novo ustanavljal sistem slovenskega šolstva v Italiji, profesorsko kariero je nato nadaljeval na univerzi v Padovi, leta 1971 pa je postal stalni profesor na videmski univerzi, kjer je postal tudi predstojnik Inštituta za slovansko filologijo. Bil je urednik slovskih Literarnih vaj, ki so več študentskih generacij približale leposlovju, bil je član komisij nagrad Vstajenje in Mladike. Izpod Jevnikarjevega peresa je nastalo okrog dvesto kritično literarnih ocen in več radijskih oddaj (poslovenil je in za radijske oddaje pripravil 73 izstih italijanske literarne zakladnice, mojstrsko je izdelal tudi portrete slavnih slovenskih mož). "Njegovo dediščino so skrivoma uporabljali tudi na ljubljanski univerzi, ko je bil v Sloveniji komunistični režim", je dodal Robert Petaros. O Martinu Jevnikarju kot univerzitetnem profesorju je spregovorila Vera Tuta Ban. Prof. Jevnikar je

strokovnega znanja, ki ga je posredoval z globokim gosposkim pristopom. Prof. Marija Pirjavec se je v drugem delu dopoldanskega srečanja, ki ga je vodila prof. Loredana Umek, poglobila v Jevnikarjevo proučevanje začetkov slovenske pripovedne proze s posebnim ozirom na vpliv, ki ga je nemški mladinski pisec Kristof Šmid imel na naše slovstvo. Prof. Marija Cenda, urednica zbornika,

uspahu je igrala vključitev v zbirko Goriške Mohorjeve družbe. Jevnikar je bil avtor in član uredništva, od 7. snopiča pa tudi urednik tega leksikona, ki je v rednosti in hitrosti prehitel temeljne slovenske leksikološke izdaje. Ob stotinah napisanih gesel so Jevnikarjev pristop sintetizirali letni sestanki v Zavodu Sv. Družine v Gorici, kjer je po Janovem mnenju izkazoval raziskovalno vneto, marljivost, vztrajnost, poštrevost.

Govorniški oder je nato prevzela Lida Turk, ki je Jevnikarjevo osebnost opisala z zornega kota sodelavca tržaškega radia. Odvetnica, dolgoletna urednica na Radiu Trst A ter avtorica knjig je poudarila vsestransko delo z našo medijsko hišo. Od leta 1945, ko se je preko Koroške v Trstu pridružil šolnikom novoustanovljenih slovenskih šol, se je dovezno vključil v primorsko slovensko stvarnost. S takratnim Radiom Trst 2 je začel sodelovati leta 1946, svojo tamkajšnjo pot pa sam opisal leta 1985 ob 40. obletnici postaje. Preko radijskih valov je širil slovensko kulturo in jezik. Dvakrat po vrsti je izvedel pregled slovenskega slovstva, o govornih napakah je spregovoril v oddaji Slovensčina za Slovence, predstavil je svetovno literaturo, dramatisiral romane v radijske namene, širil zgodovino in lepote slovenske literature na poljuden način, se

Eva Fičur in Zoltan Jan (foto J. Šček)

Hergold in Borisa Pangerca), pri izkušenih avtorjih pa je svoje ocene širokodušno delil", je dejala Cendova. Publicist, časnikar in pisatelj Jože Horvat se je poglobil v Jevnikarjeva daljša besedila in leksikografske sestavke, docela je razkril Jevnikarjevo kritično metodo. Sklepno predavanje jutranjega dela simpozija so priredili zaupali Vilmi Purič, ki je predstavila Jevnikarjev pogled na slovensko mladinsko književnost. IG

Popoldanski del posveta je uvedel Zoltan Jan, slavist, univerzitetni profesor v pokoju in član Slovenskega slavističnega društva. Prof. Jan se je z Jevnikarjem spoznal leta 1980 na vi-

demski univerzi, na kateri je takrat delovalo veliko slovenskih lektorjev. Spregovoril je o njegovem večdesetletnem leksikografskem delu pri projektu Primorskega slovenskega biografskega leksikona. To izjemno delo, ki je izšlo v štirih knjigah s 3400 gesli, 2700 stranmi, je sad Jevnikarjevega koordinacijskega talenta, saj je znal v vseh letih sistematično zbirati in motivirati 140 sodelavcev. Prvi koncept in okvirno kazalo je leta 1971 predstavil Marjan Breclj, tri leta potem je izšel prvi snopič, od takrat dalje so izhajali na 160 straneh z neverjetnim letnim kolektivom sedemdesetih sodelavcev. Veliko vlogo pri

poglobil v pisna dela Slovencev v zamejstvu in zdmostvu, sodeloval s časnikarskimi oddajami, prevajal. Vedno je deloval strokovno, zanesljivo in umirjeno, je še dodala Turkova.

O Martinu Jevnikarju in nagradi Vstajenje je spregovoril kulturnik Marij Maver, urednik tržaške revije in založbe Mladika ter predsednik Slovenske prosvete. Spominja se njegove glavne skrbi: slovnice. Pri jeziku ni popuščal, nam je razkril Maver. Jezik, literatura, krajevna zgodovina: bil je živ leksikon, ki je lahko rešil vsakršno vprašanje. Pri Mladiki je sodeloval od začetka leta 1975, tudi preko literarnega natečaja za prozo in poezijo, za katerega so takrat ob govorcu skrbeli še Jože Peterlin, Rebuta, Miklavc, Šorlijeva in sam Jevnikar. Komisiji je Jevnikar načeloval 28 let, do leta 1998, hkrati pa od leta 1962 širil demokratična in krščanska načela v komisiji nagrade Vstajenje, v kateri je sodeloval z Jezzo, Kacnikom, Detelo, Vodebom.

Zadnji je pred mikrofonom stopil časnikar in dolgoletni predsednik SSO Sergij Pahor. Društvo slovenskih izobražencev in študijski dnevi Draga so bili od začetka v Jevnikarjevem srcu. Ob analizi povojnega časa, ki sta ga določala četrt stoletja fašističnega zatiranja in ideološka razcepljenost, je Pahor poudaril njegovo enciklopedično znanje in analitično prodornost. Na Dragi je o slovenskem revialnem tisku spregovoril leta 1983, komentiral je primorsko dogajanje s pogosto duhoviti mi in rezimi, pikirimi oznakami. Vedno se je boril za skupni slovenski kulturni prostor, pluralnost in dialog.

Kratke

Prvo sv. obhajilo v Barkovljah

V nedeljo, 12. maja, je bilo prvo sv. obhajilo v cerkvi sv. Jerneja v Barkovljah. Aurora, Elia, Marko, Michela in Stefano so prvič pristopili k obhajilni mizi. Na sliki jih lahko vidimo med mašo pri obnovitvi krstnih obljub. Kot po navadi so otroci bili oblečeni v lepe noše. Versko svečanost je daroval domači dušni pastir msgr. Franc Vončina.

Srečanje cerkvenih pevskih zborov kraške dekanije v Sežani

Srečanje cerkvenih pevskih zborov kraške dekanije je v Sežani ponudilo lep uvod v praznik Svetega Rešnjega Telesa. Tradicionalni dogodek, ki ga enkrat na leto organizira odgovorni duhovnik za cerkveno glasbo v kraški dekaniji Pavel Kodelja, je bil tokrat osredinjen na evharistični pesmi. Vabilo je pogumno sprejelo sedem cerkvenih pevskih zborov in ženska pevka skupina Spominčice iz Temnice. Z izbranimi evharističnimi pesmimi so tako sodelovali CPZ Senožeče, CPZ Temnica, CPZ Brezovica, CPZ Sežana, združeni zbor iz Kostanjevice, Velikega dola in Sel na Krasu, CPZ Komen in CPZ Rodik. Zbore so spremljali tudi mlajši, a izkušeni zborovodje in organisti, kar daje upanje v nov kakovosten razvoj cerkvenega petja v kraški dekaniji. Pod vodstvom Edija Raceta, sicer tudi zborovodje CPZ Rodik, je za sklep nastopil gostujoči združeni zbor ZCPZ iz Trsta. Njihova številna zasedba in spremljava prof. Tomaža Simčiča je srečanje primerno obogatila. Z izbranimi veznim besedilom je nastope povezovala domačinka Miranda.

Dekan Kraške dekanije, Tomaž Kodrič, se je zbranim pevkam in pevcem, organistom in zborovodjem v imenu vseh župnikov in vernega ljudstva zahvalil, da skrbno razvijajo svoje glasbene talente in jih dajejo na razpolago tudi za obogatitev nedeljskih in prazničnih bogoslužij. Po njihovi zaslugi lahko ne samo pevec, ampak tudi vernik prav zaradi glasbe bolj globoko doživlja skrivnosti svetih opravil v cerkvi. V Marijinem mesecu se je srečanje sklenilo z litanijami, ko so se glasovi združili in se je vsa množica zllila v en glas, da je mogočno zadonelo v polni sežanski cerkvi. Bilo je nekaj lepega, kar pevca obogati in navduši, da vztrajno nadaljuje svoje poslanstvo tudi v svoji župniji. / Jba

Diakon Klemen Zalar bo prejel mašniško posvečenje

V soboto, 8. junija, ob 16. uri, bo v stolnici sv. Justa mašniško posvečenje diakona Klemena Zalarja, ki bo novo mašo imel dan za tem, in sicer v nedeljo, 9. junija, ob 17. uri v cerkvi pri Sv. Jakobu.

Jubilejni open air koncert Marko Manin & hišni ans. Avsenik

V soboto, 29. junija 2013, bo na prekrasem velikem trgu v Dolini pri Trstu, ki leži pod socerbskim gradom, Jubilejni open air koncert ob 5. obletnici trija Marka Manin in ob počastitvi 60. obletnice glasbe bratov Avsenik. Priznani tržaški harmonikar bo tudi premierno predstavil nov jubilejni CD "Poklon Slavku Avseniku št. 2". Na koncertu bodo poleg trija Marko Manin in hišnega ans. Avsenik nastopili še priznani slovenski pevec Nace Junkar, Godba na pihala Breg, južnotirolski ansambel Orig. Burggräfler Buam, harmonikarski duet deželnega tirolskega prvaka na harmoniki Martin Hasinger & Andreas Pöll, humoristki Rita & Helena. Koncert bo povezoval priznani voditelj Franci Černe. Vstop na open air koncert je prost. Če bo slabo vreme, bo prireditev v dolinskem občinskem gledališču "France Prešeren".

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV V gosteh dr. Bernard Nežmah

Vsaka veda ima svojo zgodovino, le novinarstvo je nima ...

“Vsaka veda ima svojo zgodovino, le novinarstvo je nima. Zato se mi je zdel ta projekt nemogoč, a nujen”, je dejal dr. Bernard Nežmah, avtor Časopisne zgodovine novinarstva, predstavitev katere je potekala na rednem ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev. Nežmahova nova monografija je zanimiva zaradi tehtnosti in iskričnosti, saj je avtor analitičen in nekonzvencionalen. Sam se z novinarstvom ukvarja že četrto stoletje, obenem pa je tudi predavatelj. Časopisna zgodovina novinarstva zaobjema časovno obdobje od Valentina Vodnika pa

do propada sistema komunistične partije leta 1989. Po obsegu se deli na dva dela: druga polovica obravnava tisk v socialističnem oziroma komunističnem času, medtem ko prva polovica obelodani čas pred tem. Kot je dejala Alenka Puhar, ki je občinstvu Peterlinove dvorane predstavila knjigo in zastavljala vprašanja avtorju, je druga polovica bolj zanimiva, ker je Nežmah pokazal, česa v časopisih ni bilo v času režima komunistične partije. Resnici na ljubo je leta 1945 prišlo do pravega poloma novinarstva v Jugoslaviji in s tem tudi v Sloveniji; ni bilo več jasno,

Sergij Pahor, Bernard Nežmah in Alenka Puhar (foto Kroma)

o čem se lahko obvešča in o čem ne.

Nežmah je spregovoril o prvi svetovni vojni, ko novinarjev ni vodil patriotizem, a so se pritoževali nad cenzuro, med drugo svetovno vojno pa so se cenzuri upirali in se bojevali za lastno avtonomijo. Zanimivo je, da so

godki, o usodnih stvareh ni nihče poročal, niti o razkosanju Slovenije. Absurdno je prav to, da je prvi slovenski časopis, ki je poročal, da so zavzeli Maribor, bil v Clevelandu. Takrat smo bili nekje med samocenzuro, patriotizmom in izgubo radovednosti. Med drugo svetovno vojno je bilo največ ilegalnih časopisov: poleg Slovenca, Jutra in Slovenskega naroda smo imeli še nemški časopis v Mariboru, radio London, Kričac in Moskva, Slovenskega poročevalca, Ljudsko pravico in druge. Tako sta se Slovenski poročevalci in Slovenski dom spopadla s poboji in eksekucijami VOS-a ter tekmovala v tem: prvi je razkrival, drugi pa prikrival. Ilegalni časopisi so bili med sabo v spopadu. Omeniti pa velja unikatni časopis, ki je izhajal v taborišču vsakih 14 dni. S črnim humorjem

je poročal o dogodkih. Janez Gradišnik, ki ga je pisal in urejal, je pojasnil, da, ko si v določenem hudem položaju, lahko ustvariš distanco s pisanjem o tem. Ob koncu je Nežmah spregovoril še o prvi slovenski novinarski konferenci partizanov leta 1944 v Črnomlju, ko je vabilo potovalec preko brigad in bataljonov. Leta 1945 je prišlo do preobrata, saj so glavni dogodki prihajali iz Sovjetske zveze. Tako so na prvo stran časopisov postavljali tipične socialistične delavce. Avtor knjige je poudaril tudi stvari, ki se v letih niso spremenile v novinarstvu. To so slavljenje državnih voditeljev in njihovih rojstnih dnevoev ter gledališke kritike. Veliko pozornost in naklonjenost so tako namenili Francu Jožefu. Ko pa je umrl Tito, so še tri, štiri dni potem poročali o dogodku na dvajsetih straneh. Takrat je bil tudi humor prepovedan.

Šin

V državni knjižnici simpozij o odnosu med italijansko književnostjo in slovenskim svetom

Italijanske kulture v slovenski svet niso vnesli karabinjerji ...

O kulturnem miljeju mesta Trst je vedno veljal topos, da gre za večkulturno okolje: ali bo kdaj ta pojem nositelj neke globlje razsežnosti, ki jo izpričuje izraz "interkulturalnost"?

S tem vprašanjem, ki je izzvenelo iskreno, a tudi retorično, je prof. Elvio Guagnini uvedel simpozij, ki je bil v sredo, 22. maja, v konferenčni dvorani državne knjižnice. Srečanje, ki ga je priredil Krožek kulture in umetnosti (Circolo della cultura e delle arti), je nosilo pomenljiv naslov Slovenski pisatelji in italijanska književnost. Kot je pojasnil prof. Guagnini, danes nihče ne more več postavljati pod vprašaj pluralnost tržaškega kulturnega okolja, resnici na ljubo je dialog med obema kulturnima svetovima že v preteklosti poznal nekaj sijajnih primerov tudi na italijanski strani: o tem priča korespondenca med Slataperjem in Prezzolinijem, ki je tržaškega rojaka svaril k učenju tudi slovenskega jezika,

zlasti pa prizadevanje Bobija Bazlena, ki je Montaleja vabil, naj kritično obdela opus Ivana Cankarja. Res pa je, da v tem primeru govorimo o izjemah, saj je bila navadna praksa naravnana enosmerno, predvsem pri slovenskih književnikih tržaškega rodu. Zaradi geografsko kulturne in jezikovne danosti je bilo občevanje z italijanskim literarnim svetom povsem naravno: celo do take mere, da je italijanska kultura postala del njihove osebne intelektualne podstat. Načini, s katerimi so te silnice delovale, se razlikujejo od primera do primera, ključno vlogo so pri tem razmerju imele družbenopolitične okoliščine. Izkušnja, s katero je Boris Pahor prišel v stik z večinskimi jeziki, se globoko razlikuje od spoznanja italijanskega sveta, ki ga je bil deležen Miha Obič. Oba sta namreč sodelovala na simpoziju, zasedbo katerega so dopolnjevali Marija Kacin, Miran Košuta, Marko Kravos, Tatjana Rojč, Ciril Zlobec in Magda Jevnikar. Izhajajoč iz svoje diplomske naloge izpred mnogih let je Jevnikarjeva spregovorila o pris-

otnosti italijanske književnosti v tržaško - slovenskem revialnem tisku v razdobju 1946-1980. Gre za skupnih 174 zapisov različnih vsebin (recenzije, eseji, prevodi), ki so v petnajstih revijah različnih nazorskih prepričan predstavile slovenskemu bralcu del italijanske literarne dediščine. Večina prevajalskih doprinosov je bilo v 60. letih, v slovenskem jeziku so se tako predstavili Vittorini, Saba, Marin, Ada Negri, Leopardi; recenzij so bila deležna predvsem Tomizzova dela. Izredno aktiven literarni kritičar je bil Josip Tavčar, med esejisti pa je Jevnikarjeva podčrtala Nikolaja Persiča, ki

od takrat nenehno razvijala. Edini, sicer začasni zastoj, je temu poteku zadalo fašistično obdobje. O posebni ozmozi, katere je bil deležen odnos med Borisom Pahorjem in italijanskim kulturnim svetom, je spregovoril Miran Košuta. Fašistično nasilje je mlademu Pahorju vsililo italijanski jezik kot edini jezikovni kod, zaradi česar se je slovenščine naučil šele po vojni. Veličina in moč italijanske literature (zlasti klasikov) pa sta premagali škodo, ki mu jo je prizadejal fašizem, vse do take mere, da je italijanska književnost postala sestavni del njegove duhovnosti. Pahor je med

Za Miho Običa je italijanščina "jezik glave", beneško narečje pa "govorica srca". Slovenskega knjižnega jezika se je naučil v zrelih letih, njegov literarni svet pa se oplaja ne samo pri izviru slovenske in italijanske književne dediščine, ampak tudi zaradi življenjskih izkušenj tudi pri ostali svetovni literaturi. Med sodobnimi italijanskimi pesniki so mu najbolj všeč Attilio Bertolucci, Mario Luzi, Alda Merini in Pasolini; posebno pri srcu pa sta mu Luciano Morandini in italijanski narečni pesnik iz Milana Franco Loi. Tatjana Rojč pa je opredelila vpliv, ki ga je italijanski filozof

Benedetto Croce imel na slovensko literaturo, zlasti pa intelektualni doprinos neapeljskega misleca Carla Curcia na Kosovelovo rodbino. Rojčeva je nato vzpostavila vzporedje med različnimi načinoma, s katerima sta doživljala kraško okolje Scipio Slataper in Srečko Kosovel: za prvega je bil Kras mit, za

Foto IG

je pisal o Pasoliniju, Quasimodu, Svevu, Danteju, Slataperju. Pomembno vlogo je imelo tudi naše gledališče pri uprizarjanju Pirandella in Goldonija. Preden je prof. Guagnini predal besedo Mariji Kacin, je poudaril vlogo, ki jo je njen oče imel pri ponovni oživitvi slovenskega šolstva v Italiji, zlasti pa je poudaril slovnico dr. Kacina, ki je bila temeljnega pomena pri učenju slovenskega mnogih generacij naših študentov. Predavateljica se je nato poglobila v življenje barona Žige Zoisa, žive priče dialoga med italijansko in slovensko kulturo (saj mu je bil oče Italijan, mati pa Slovenka). Marija Kacin je izhajala iz obdobja, ki ga je mladi Zois preživel v zavodu v Reggio Emilii, kjer je prevevala razsvetljenska miselnost, ki je temeljila na enakosti in sposobnosti posameznika v luči zasledovanja družbene koristi. Štiriletno formacijsko obdobje je obrodilo sadove, ko se je baron nastanil v Ljubljani: Zois je posredoval slovenskemu okolju dediščino italijanskega gledališča, s svojim intelektualnim krožkom pa je dal zagona slovenski kulturi, ki se je

drugim poučeval italijansko književnost na slovenskih šolah. Na pisatelja so močno vplivali Dante, Petrarca, Boccaccio, Parini, Manzoni, Pascoli, Gozzano, Ungaretti, Pirandello, znatno manj prisotna je pri Pahorju naveza s sodobnejšimi italijanskimi pisci (Ecom, Silonejem, Pavesejem). Dvojni odnos je Pahor vselej imel do tržaških piscev italijanske narodnosti (Slataperja, Sveva, Stuparicha, Tomizze in Magrisa). Iskren intelektualni odnos pa je vselej poudarjal do Ferruccioa Foelkla in v zadnjih letih njegovega življenja tudi z Manliom Cecoviniem. O svojih prevajalskih popotovanjih med italijansko in slovensko književnostjo je spregovoril pesnik Marko Kravos, ki je nekatere italijanske avtorje prevajal že v šolskih klopetih, da bi z njimi posredno gojil neko idejno sorodnost. Kravos, ki je pravkar izdal svojo zadnjo dvojezično pesniško zbirko Sol na jezik, je naglasil navezo s tržaškimi, etnično večinskimi, in deželnimi pesniškimi okoljem, predvsem pa odnos, ki ga je vselej imel do ljudske kulture in posledično do pisanja v obeh jezikovnih kodih.

drugega pa izvir samega sebe: v Kosovelovem sporočilu se namreč pretaka vse bolj etika kot pa estetika. Posebno pozornost pa velja nameniti pričevanju Borisa Pahorja in Cirila Zlobca. V njunem izvašanju je docela prodrlo prepričanje, da je prodornost tisočletne literature nekega naroda, v tem primeru italijanskega, neizmerno močnejša od zla, ki ga lahko v določenem obdobju prizadeja isti narod. Tako je bilo za Pahorja, ki je v otroštvu in vojnem obdobju doživel pravi kulturni šok, kot tudi za Zlobca, ki je bil v otroških letih med obiskom Trsta deležen napada, samo zato, ker je spregovoril po slovensko. Najbrž tudi sporocilnost italijanske literature je v Pahorju potrdila prepričanje, da je treba ostati zlasti v sedanjem globalizacijskem svetu zvesti svojemu jeziku in svojemu kulturi, prav tako je tudi poznanje italijanskega pesništva Zlobca ozavestilo, da poezija omogoča človeku intimen dialog s samim seboj. Res je, prav je imel Kosovel, ko je pravil, da italijanske kulture v slovenski svet niso vnesli karabinjerji ...

IG

ROJAN Slovesen dogodek

Pevsko sobo so poimenovali po g. Stanku Zorku

Msgr. Stanko Zorko se je rodil 21. aprila 1919 v Leskovcu pri Krškem. Junija 1946 je prejel mašniško posvečenje v benediktinskem samostanu Pragla pri Padovi, novo mašo pa je daroval v Senigallii pri Anconi. Najprej je opravljal svojo duhovniško službo v Srednjem in v Ročinju, od tam pa se je umaknil, ker so proti njemu pripravljali proces. Prišel je v Bazovico in oktobra 1952 nastopil službo v Rojanu, kjer je s pomočjo tamkajšnje Marijine družbe in faranov postavil kapelico pri Lajnerjih. To mu je vtilo pogum, da je zgradil nov Marijin dom, ki je bil blagoslovljen 28. maja 1961. Msgr. Zorko je bil več let predsednik Duhovske zveze, organiziral je številna romanja, vodil poduredništvo Katoliškega glasa in skrbel za radijsko oddajo Vera in naš čas. Leta 1965 je sprejel, da se iz Rojana prenaša po radiu nedeljska sv. maša. Poučeval je verouk na Solah in skrbel za učbenike. Bil je priljubljen in razumevaajoč spovednik ter je skr-

bel za dobrodelnost in misijone. Bil je izredno delaven skoraj do smrti, 1. aprila 2003.

Msgr. Zorko je v Marijinem domu, v sobi v prvem nadstropju, preživel veliko časa predvsem z

zborom. Prihajal je na vaje, spodbujal pevce in jim celo pošiljal pisma z zahvalo za redne vaje. Zavedal se je, da je zbor steber rojanske skupnosti. Ker so letos ob-

hajali deseto obletnico Zorkove smrti, se je rojanski pevski zbor odločil, da slovesno obeleži to okroglo obletnico. Dne 1. aprila so se pevci in pevke v polni zasedbi odpravili na njegov grob v Leskovcu, kjer so na koru leskovške cerkve zapeli z dirigentko Zulejko Devetak. Tako je zbranim v Marijinem domu v Rojanu v nedeljo spregovorila predsednica društva Marijin dom Dorica Žagar. Zaradi truda, ki ga je msgr. Stanko Zorko vlagal v svoje delovanje, in ker je v tej sobi preživel veliko ur, so se odločili, da pevsko sobo poimenujejo prav po njem.

Gospod Vončina je blagoslovil tablo s poimenovanjem, nato so prisotni zmolili in prisluhnili berilu iz pisma apostola Pavla Kološanom o odpuščanju. Ob koncu je pevski zbor pod vodstvom Zulejke Devetak ubrano zapel, potem pa so se vsi pomaknili v spodnjo dvorano, kjer so si ogledali gledališko igro Jurček v izvedbi Radijskega odra in režiji Lučke Susič, ki je igro Pavla Golie tudi priredila. Jurček (Boštjan Petaros) je pogu-

men in zvedav, a reven deček, ki se nekega dne vrne domov s praznim košem. Mama (Maruška Guštin) je jezna, ker ga je poslala prodat volno, da bi v zameno dobil moko za kruh. Ker tega ni storil, bosta spet lačna, Jurček pa trdi, da je bil na začetku koš poln bele moke. Tako botra Mara (Julija Berdon) svetuje Jurčku, naj gre na vrh hriba prosit gospoda Vetra, naj mu vrne moko. Jurček je pogumen in to res stori. Veter (Mitja Petaros) se mu oglasi, ker mu je žal, za kar se je zgodilo dečku, a mu moke ne more vrniti. Namesto te mu podari tri čudežne stvari: petelinčka, ki daje cekine, skrinjico z zvončkom, ki v trenutku poskrbi, da se miza šibi pod vsakršnimi dobrotami, in čudežno palico. Veter ga tudi posvari, naj skrbno pazi na to dragoceno darilo, a Jurček je nesparten in se z botro Maro pred nevihto zateče v gostilno, kjer prenoči; tam ju gostilničar (Tomaž Susič) z ženo Uršo (Helena Pertot) opehari in jima zamenja čudežne predmete s povsem navadnimi. Na koncu se, kot se za pravljice spodobi, vse dobro izteče. V igrici nastopajo tri čudežne deklice (Tina Busan, Vida Petaros in Katarina Polojaz), za koreografijo katerih je poskrbela Valentina Oblak, sceno je pripravila Magda Samec, izvirno glasbo je sestavil Aljoša Saksida. Za tehniko je poskrbel Samuel Krajc. **Metka Šinigoj**

Obvestila

V petek, 31. maja, ob 20. uri bo v Gropadi sv. maša ob koncu šmarnic. Mašo in procesijo po njej bo vodil upokojeni ljubljanski nadškof Alojz Uran. Sledilo bo družabno srečanje. Lepo vabljeni! **Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus** vabi na predavanje pravice težkega bolnika in vloga podpornega upravitelja v ponedeljek, 3. junija 2013, ob 17.30 v dvorano Baroncini, ul.

Trento 8 v Trstu. Predaval bo prof. Paolo Cendon, profesor civilnega prava na tržaški univerzi.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 3. junija, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 na predstavitev knjige Jadranke Cergol "Med mero in misterijem. Antični svet v delih Alojza Rebule". Sodelovali bodo: prof. Miran Košuta, dr. David Bandelj in avtorica knjige dr. Jadranka Cergol.

MOŠKI PEVSKI ZBOR FANTJE IZPOD GRMADE

vabi na

VEČER OB SKLEPU SEZONE

koncertu bo sledilo družabno srečanje

petek, 31. maja, ob 20.30

na sedežu zbora v Devinu

Pred 300 leti za pravice in našo zemljo Poklon Devinčanov kmečki vstaji iz leta 1713

Pomlad pred 300 leti je bila veliko bolj vroča od letošnje, ne zaradi vremena, ampak zaradi velikih kmečkih vstaj, ki so zajele tudi naše kraje. Jus Devin se je v soboto, 25. maja 2013, ob sodelovanju občine Devin-Nabrežina, Jadranskega zavoda združenega sveta in Kmečke zveze, poklonil obletnici kmečkih uporov iz leta 1713, ki so preko Tolmina, Brd, Gorice, Vipavske doline in Krasa zajele tudi vas pod gradom. Po lanskoletnih predavanjih so se Devinčani bogato poklonili spominu na puntarje, ki so nosili take priimke kot mi in se 76 let pred izbruhom francoske revolucije pogumno in ponosno postavili za svoje pravice, je uvodoma povedal predsednik devinskih jesarjev Vladimir Mervic. Prijeten večer, ki je v avditoriju Zavoda povezovala občinska odbornica Marija Breclj, je ponudil marsikaj. Ob neobaročnih intermezzih pihalnega kvarteta pod vodstvom Stefana Zacherja je Franc Fabec najprej povedal, da se Kmečka zveza, ki ji predseduje, še vedno bori za pravice in boljše delovne razmere kmetov. V krizi je zemlja edina, ki zagotavlja dostojansko preživetje in izraža kolektivno dediščino skupnosti, ki na njej živi že stoletja. O puntarski vstaji izpred 300 let je poljudno spregovoril univ. prof. Aleksander Panjek, po rodu Tržčan, zaposlen kot zgodovinar na Univerzi na Primorskem v Kopru. Problem podložništva iz 18. sto-

letja so bili (je danes kaj drugače?) posredniki med kmeti in vladarji. Davkarji, fevdalni gospodarji, cerkveni dostojanstveniki, svetovalci in izterjevalci davkov so kmečkim dajem dodajali vsote, ki so jih namesto glavarju spravljali v svoj žep. Kmečke upore so, presenetljivo, vodili premožnejši kmetje, obrtniki ali gostilničarji, ne pa najnižji sloji. To niso bili torej slepi punji z vilami in kosami, temveč organizirane akcije, ki so med drugim ciljale k izročitvi urbarjev, registrov dajatev vseh podložnikov gospodarstva. Z njimi naj bi po pravni poti dokazali, da so plačevali več kot to, kar bi morali. Od tolminskega punta v goriški grofiji 26. marca 1713 preko Gorice, kjer so se kmetje postavljali proti Jakobu Bandlju, baronu Taccouju in grofu Coroniniju, je bil tretji upor 6. maja tudi v Devinu, kjer je 5-7 tisoč kmetov napadalo grofa Jožefa Thurna. Napad na grad je spodletel, bilo je nekaj ranjenih in mrtvih, razočarani kmetje pa so ob umiku uničili graščakov vinograd in nekaj hiš. Devinski kmečki upor je bil dokaz, da so puntarji želeli odpraviti konkretne krivice ne le z nasiljem, ampak tudi s simbolnimi dejanji. Ob klavirski glasbi učencev prof. Carle Agostinello so ob koncu prijetnega večera prišli na svoj račun številni otroci, ki so sodelovali na slikarskem ekstemporu. Presrečnim malčkom je nagrade podelil arhitekt Danilo Antoni. **Jernej Šček**

Umetnica Nivea Mislei na srečanju ob kavi v Tržaški knjigarni Bakrena umetnost zahteva izredno natančnost in spretnost

Umetnik gleda, a tudi vidi: na tak način informacije in občutke, ki jih prejema od zunanjega sveta, ponotrani in jih iz svoje podzavesti izpove v osebnem slogu", je mnenja slikar Deziderij Švara, ki je na srečanju ob kavi v sredo, 22. maja, svojo umetniško vlogo spremenil v umetniško kritičarsko dejavnost, saj je predstavil razstavo Nivee Mislei z naslovom Bakreni odsevi.

Že sam naslov postavitve priča, kakšen je izpovedni slog gospe Misleie. "Obdelovanje bakra je prastara tehnika, ki pa zahteva od umetnika izredno natančnost", je pojasnil Švara. Najprej je treba zamisel preliti na papir in jo docela – tudi kromatično – obdelati. Ta osnutek mora nato umetnik položiti na hrbtno stran folije bakra. Ta leži na mehki podlagi, da jo lahko umetnik z raznimi pripomočki (lahko je to tudi preprosta žlička) dolbe in jo izoblikuje, dokler

se na nasprotni strani ne prikaže reliefna oblika vsebine prvotne risbe. "Za tovrsten umetniški izdelek je potrebna simbioza med obliko in vsebino", je dejal Švara. Kromatično obliko svojih del Nivea Mislei prepušča naravni barvitosti bakrene snovi, ki se v času oksidira in pridobi prijetne zelenkaste odtenke: včasih pa uporablja tudi rahle barvne nianse, da poudarja določene elemente. Izredno pestra je vsebinska plat njenih del. Motiviko črpa iz okolja, v katerem živi, se pravi morje in Kras. Pomembno vlogo pa ima človeški element, saj umetnica iz bakrenih podlag oživilja zlasti tiste obrtniške dejavnosti, ki so se izgubile. Gledalec lahko tako prepozna dimnikarja, vodarja, prodajalca olja, meniha, ki kuha pivo. Misleieva je lepo obdelala tudi kraško okolje (domačije in

sočne grozde) in motiviko narodnih noš. Prestopila pa je tudi

Foto IG

mestni prag in upodobila portal tržaške občine, z vsebinskega in slogovnega vidika pa je šla še dlje, ko je v tridimenzionalni obliki opredmetila burjo (oziroma borin). Poseben vtis pa v gledalcu puščajo jadrnice barkovljanske regate. Nivea Mislej je namreč Barkovl-

janka. Svojo umetniško pot je začela z uporabo tuša in akvarela. Ker pa ni bila povsem zadovoljna s temi tehnikami, se je začela ukvarjati tudi z barvanjem na lesu, platnu in porcelanu. Končno pa je pred trinajstimi leti našla svojo dokončno slogovno pot. Z velikim navdušenjem je začela oblikovati bakrene

reliefne slike: "V tej tehniki je postala tako spretna, da je pred časom začela poučevati svojo stroko na univerzi za tretje življenjsko obdobje", je dejal Švara in dodal, da je umetnica imela več razstav, osebnih in skupinskih v Italiji, Avstriji in Sloveniji. **IG**

Slovensko kulturno društvo Barkovlje

Glasbena kamba je postala tudi pevška šola za soliste

Slovensko kulturno društvo Barkovlje je pripravilo lepo presenečenje vsem, ki so do sedaj povezovali ime Glasbene kambre samo z otroškimi pevsko-glasbenim laboratorijem Aleksandre Pertot. Otroška skupina je namreč na prvi stopnji dejavnosti, ki se je razvila v zadnjih letih in danes združuje tudi mlade do 25. leta starosti. Pod istim okriljem dopolnjujejo namreč glasbeno izobrazbo tudi otroci, ki so prerasli otroško stopnjo in želijo utrditi svoje pevske osnove z individualnimi lekcijami. Glasbena kamba je tako

postala tudi pevška šola za soliste, ki uvaja v različne stile, da bi vsak lahko preizkusil in izbral usmeritev, ki mu je po izraznosti, zahtevah in naravnih zmognostih najbližja. V ta široki razpon spadajo komorna resna glasba, slovenski in svetovni ljudski zaklad, muzikal, pop, črnske duhovne pesmi. Tako raznolike so bile tudi vsebine končnega nastopa v polni dvorani barkovljanskega društva, v kateri so nekateri nastopajoči debitirali s solističnim nastopom. Vsak se je preizkusil v različnih žanrih, prav tako je jas-

no pokazal osebno naklonjenost do določenega pevskega izraza (kar ni tako samoumevno vodilo večine mladih tečajnikov v smeri pop-glasbe). Zelo pozitiven skupni imenovalec je bil motiviran, prepričan nastop, saj je vsak skušal podati čim bolj osebno noto, tudi s pozornostjo (v mejah, ki so jih zarisale potrebna zbranos, sproščenost in razumljiva trema) do postavitve in premikov oz. osnovnih elementov odrskega nastopa. V tem smislu je najbolj prepričan in sproščeno nastopil edini moški predstavnik barkovl-

janske pevske šole, in sicer Francesco Kosmina, ki je pokazal navdušeno lirčno usmeritev, a

mi mu je bila po zrelosti nastopa najbolj podobna sentimentalno naravnana Majla Košuta, ki se je

Alenka Cossutta. Ivani Cossutta so bili zaupani ljudski izrazi, ob zelene Irske do najnovejše Sofianopolove zbirke s priredbami tržaških, slovenskih ljudskih napevov. Roberta Chissich se je edina približala črnskem duhovnemu zakladu. Za njimi niso zaostajale niti najmlajše pevke: Martina Bole, Vida Peressutti, predvsem pa zelo nadarjena Stella Lavagnini. Tudi sakralna glasba je našla prostor v izvedbah vokalne skupine, ki jo je sestavljala peterica starejših tečajnic. Za spremljavo sta poleg pianistke Beatrice Zonta poskrbela tudi Ivan in Florjan Suppani s kitaro in violino. Večer je bil pod pokroviteljstvom ZSKD in Slovenske prosvete. **PAL**

se je znal vživeti tudi v odlomke iz znanih muzikalov, pri katerih je s solidnimi izvedbami bil v veliko, tudi kavalirsko oporo "odsrskim partnerkam". Med te-

lotila tudi precej zahtevnih popevk iz mednarodne literature. Dober vokalni potencial sta pokazali tudi Patricija Lisjak, ki so ji najbolj pri srcu pop hiti, in

Letošnji nagrajenec je msgr. Marino Qualizza

Černetova nagrada spet pod Matajur

V Špetru je bil v soboto, 25. maja 2013, "en res lep večer", kot je strnil misli vseh navzočih Šaša Martelanc, eden izmed nastopajočih na podelitvi Černetove

toliko ljudi na prireditvi. Pred tem je bilo lepo tudi v cerkvi, pri večernicah z "rožen krancom" in litanijami ob petju zbor iz Ljes, ki je nastopil tudi na svečani podelitvi nagrade.

pojud, poimenovanih po Dušanu Černetu, še zlasti knjižnice, ki je prevzela od sklada obujeno nagrado. Saša Martelanc je podal prerez nagrad in poudaril, da se nov niz začenja spet v Benečiji, saj je prvo nagrado prejel daljnega l. 1976 list Dom. Sedaj je njegov odgovorni urednik prav msgr. Marino Qualizza. Poleg Doma sta nagrado v videmski pokrajini prejela še zbor Planinka iz Uke in Trinkov koledar l. 1982. Jole Namor so zato na špetskem večeru izročili knjigo Zvestoba idealom, podoba Dušana Černeta in po njem imenovanih pojud.

Slavljenec je izrazil zadovoljstvo ob nagradi, ker nagraduje vse ostale čedermace, duhovnike in laike, ker je to nagrada za vse, kar so doslej naredili in tudi danes delajo za skupnost, dokler imajo še moči. To je priznanje za vse, ki kljub težavam, v prvi vrsti kljub demografskemu upadu, saj danes pritiski le niso tako grobi, kot so bili, in je danes Cerkev bolj odprta, vztrajajo pri ohranjanju in gojenju slovenstva.

V Benečiji so ostali le trije duhovniki, ki mašujejo v slo-

nagrade msgr. dr. Marinu Qualizzi. Sodobnemu Čedermacu, najvidnejšemu in najbolj zaslužnemu izmed tistih, ki ne samo v verskem, ampak tudi v laičnem delovanju ohranjajo Čedermacov duh v Nadiških dolinah. To misel je izrazil slav-

V utemeljitvi nagrade je Tomaž Simčič poudaril, da je msgr. Marino Qualizza ob svojem znanstvenem, teološkem in dušnopastirskem delovanju kot zgodovinar, publicist, urednik in predavatelj z veliko ljubeznijo in strokovnostjo spremljal

nostni govornik Giorgio Banichig. V deževnem in hladnem večeru, saj je sneg prekrival dobršen del Matajurja, je bilo v polni župnijski dvorani toplo domače in vse v znamenju spoštovanja in tople bližine do slavljenca. Še po naših mestih se težko zbere

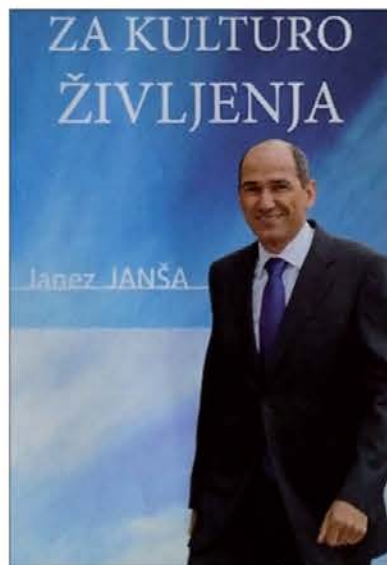
življenje Benečije, njen kulturni, družbeni in slovenski utrip. O tem je seznanjal tudi sosede na tem delu evropskih stičišč. Nagrajenec v polnem izpolnjuje vrednote Černetovih idealov, in sicer: zvestobo slovenstvu, demokraciji in krščanstvu. Ivo Jevnikar je orisal delovanje

venščini. Pred toplim družabnim srečanjem, na katerem je v globino duš segla slovenska pesem, je msgr. Marino Qualizza izrazil tudi veselje, da podelitev nagrade sovpada z njegovim 25-letnim pastirskim delovanjem v dreški občini.

Nova knjiga Janeza Janše Za kulturo življenja

Predsednik SDS in nekdanji premier Janez Janša je v torek, 21. maja 2013, v Ljubljani predstavil svojo novo knjigo z naslovom *Za kulturo življenja*. Knjiga vsebuje njegove odzive na aktualno politično dogajanje v zadnjih 25 letih, pri čemer jih je bila velika večina že objavljena v različnih publikacijah, nekateri pa so novi. Po Janševih besedah je knjiga nadaljevanje njegove prve samostojne knjige *Na svoji strani*, ki je izšla novembra 1988. Za knjigo se je, kot je povedal, odločil, ker se teksti, ki so nastali ob različnih priložnostih in bili objavljeni na različnih mestih, sčasoma izgubijo, "knjiga pa ostane". Naslov knjige, ki je izšla pri založbi Nova Obzorja v nakladi 2500 izvodov, je hkrati naslov teksta, ki je nastal leta 2009 in se po Janševih besedah ukvarja "verjetno z najpomembnejšo travmo slovenskega naroda v novejši zgodovini - Hudo jama". Teksti v knjigi so razvrščeni od najnovejših do tistih najstarejših iz leta 1988, v njih pa Janša predstavi svoj pogled na vse po-

membnejše dogodke v tem času. V knjigi je tudi veliko opisov, pa tudi razlag v smislu, zakaj se je nekaj spremenilo, zakaj je neka stvar drugačna. Pri tem je

Janša na predstavitvi kot primer navedel revijo Mladina. Pred 25 leti, ob aretaciji četverice JBTZ, je revija predstavljala utelešenje pravice do svobode govora in

misli, kmalu zatem pa je začela napad na idejo slovenske osamosvojitve, je dejal. Knjiga *Za kulturo življenja* je že četrta Janševa samostojna knjiga. Poleg knjige *Na svoji strani* je leta 1992 izdal knjigo *Premiki*, ki jo je, po njegovih besedah prodal, v 63.000 slovenskih in 8000 tujih izvodih. Leta 1994, po dogodkih v Depali vasi, je izdal tudi knjigo *Okopi*, ki je izšla v nakladi 17.500 izvodov. Ker omenjenih knjig že več kot deset let ni mogoče kupiti v prosti prodaji, Janša za Dan državnosti načrtuje izid tretje dopolnjene izdaje *Premikov*, do konca leta pa naj bi izšla tudi dopolnjena izdaja *Okopov*, ki bo vsebovala nove dokumente, povezane z afero Depala vas. Pravilja tudi knjigo o slovenskem predsedovanju EU. Na predstavitvi je nekdanji premier komentiral tudi zaplete, povezane z njegovo izključitvijo iz Slovenskega centra PEN. Kot je dejal, je bilo po njegovih informacijah s strani mednarodnega PEN o tej temi veliko vprašanj. Povedal je tudi, da do danes še vedno ni prejel nobenega sklepa in obrazložitve o izključitvi.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (4)

Mariza Perat

Barbana pri Gradežu

Prvo cerkev na Barbani je dal postaviti patriarh Elija. Cerkev je bila majhna. Pozneje so jo večkrat predelali in povečali, vendar za številne vernike, ki so prihajali na otok, še vedno ni zadoščala. Minoriti so zato začeli graditi novo cerkev. Slovesno jo je posvetil 26. julija 1738 zadnji oglejski patriarh Danijel II. Delfino. Cerkev je bila posvečena Brezmadežni Devici Mariji.

Leta 1769 pa je minoritsko skupnost na Barbani zadel hud udarec, Beneški senat je namreč odredil, da morajo redovniki svetišče zapustiti, ker je njihovo število premajhno. Zahteval je, da mora v vsakem samostanu biti najmanj dvanajst redovnikov. Na Barbani pa ni bilo toliko redovnikov, saj je bil samostan majhen. Redovniki so ga zato morali zapustiti in se preseliti k sobratom v Čedad.

Po njihovem odhodu so svetišče na Barbani oskrbovali duhovniki videmske nadškofije, kamor je Barbana takrat spadala, dokler ni leta 1818 prišla pod goriško nadškofijo, pod katero spada še danes. Ob prestopu v goriško nadškofijo je seveda svetišče prišlo v oskrbo duhovnikov te nadškofije.

V zgodovino barbanskega svetišča se

je še posebej zapisal duhovnik Leonardo Stagni, doma iz Ronk, ki je z vsem srcem skrbel za zaupano mu svetišče. Poleg tega je vneto pomagal dušnim pastirjem bližnjih krajev, kamor je pozimi hodil pridigati in tako vernike spodbujal k vedno večjemu čiščenju Božje Matere. On je tudi zgradil kapelico, imenovano "kapelico prikazovanja", kjer naj bi po izročilu puščavnika Barban in Tarilesij našla Marijin kip. Kapelica je bila zgrajena leta 1854 ob razglasitvi verske resnice o Marijinem Brezmadežnem Spočetju. Nekoliko pozneje je bilo tudi kronanje Matere Božje na Barbani. Dne 15. avgusta 1863 je namreč goriški nadškof Andrej Gollmayr Marijo in Jezusa ob prisotnosti 15.000 vernikov kronal z dragocenima

Kapelica prikazovanja na Barbani, zgrajena leta 1854

kronama. Letos torej obhajamo 150-letnico tega slavlja.

Na Barbano je medtem prihajalo vedno več romarjev in tako je goriški nadškof kardinal Jakob Missia leta 1901 tja spet poklical franciskane-minorite, saj bi redovna skupnost lažje skrbel za množice vernikov, ki so prihajali na otok. Tako so na otok prišli minoriti dalmatinske province. Zgradili so nov samostan in leta 1911 pričeli tudi gradnjo nove cerkve, a so zaradi prve svetovne vojne morali dela prekiniti.

Vojna je Barbano sicer prizanesla, a je s seboj prinesla mnogo sprememb. Spremenile so se tudi državne meje in Barbana je prišla pod Italijo. Leta 1924 so tako samostan in svetišče prevzeli beneško-furlanski franciskani minoriti, ki so tam še danes.

Nova cerkev z mogočno kupolo je bila dograjena leta 1923. Po 13 letih, namreč 2. avgusta 1936, jo je posvetil goriški nadškof Karol Margotti. Kip, ki ga vidimo na glavnem oltarju, je iz 15. stol.

Predstavlja Božjo Mater, ki kot Kraljica sedi na prestolu z Jezusom v naročju, z izrazom neskončne dobrote in miline.

Kip Matere Božje na Barbani

na prestolu z Jezusom v naročju, z izrazom neskončne dobrote in miline.

/ dalje

V Gledališču Koper

Slovesna podelitev primorske gledališke nagrade tantadruj

Petek, 17. maja 2013, je bil za gledališnike, ki delujejo v primorskih gledališčih - Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica, Slovenskem stalnem gledališču Trst in Gledališču Koper -, prazničen

ustvarjanjem. Slavnostni govornik na podelitvi nagrad je bil v. d. generalnega direktorja z direktorata za ustvarjalnost na ministrstvu za kulturo, dr. Gašper Troha. O nagradah tantadruj sta odločali dve tričlanski žiriji. Pr-

vedbi Gledališča Koper in za vlogo Carmele v delu *Ay, Carmela!* Joseja Sanchisa Sinisterre v režiji Marka Manojloviča in izvedbi Gledališča Koper in Pozorišta Atelje 212 iz Beograda. Žirija je v utemeljitvi napisala tudi, da Lara Jankovič "kaže nedvomni komični talent, igralsko zrelost in širok spekter odskih veščin, od petja do plesa". Peter Harl je tantadruja za igralsko stvaritev prejel za vlogo *Nandeta* v Rokovnjačih Mihe Nemca, Neja Valentija in Nieta v izvedbi SNG Nova Gorica in Prešernovega gledališča Kranj. V utemeljitvi njegove nagrade je zapisano med drugim, da "vlogo Nandeta zastavi na izrazito sodoben način, ki gladko prehaja skozi različne igralske

Nagrajenci: Peter Harl, Zdenka Lovec in Lara Jankovič

dan. Po ogledu zadnje predstave v letošnji gledališki sezoni Gledališča Koper, Galdonijevi komediji *Sluga dveh gospodov* v režiji Kokana Mladenovića, so v koprski dvorani slovesno razglasili letošnje prejemnike primorske gledališke nagrade tantadruj. To nagrado so si primorska gledališča zamislila z namenom, da bi podčrtala pomen dela, ki ga opravljajo v tem delu Slovenije oz. med slovensko narodno skupnostjo v Italiji in seveda pri oblikovanju skupnega kulturnega prostora, ki ga nedvomno zlahtnijo s svojim umetniškim

va, ki so jo sestavljali dramaturginja SNG Drama Ljubljana Mojca Kranjc, režiser in pisatelj Marko Sosič in publicist ter gledališki kritik Matej Bogataj, je ocenjevala dosežke pri premier-nih uprizoritvah letošnje sezone. Nagradi tantadruj je tako podelila igralki Lari Jankovič in igralcu Petru Harlu. Lara Jankovič je nagrado tantadruj prejela za vlogo *Diane* v *Filumeni Marturano* Eduarda De Filippa v režiji Katje Pegan in izvedbi Gledališča Koper in SNG Nova Gorica, za vlogo *Eve* v *Parolah, parolah* Alda Nicolaja v režiji Jake Ivanca in iz-

registre, pri tem pa ves čas vzpostavlja rahlo ustvarjalno distanco".

Žirija za nagrado tantadruj za življenjsko delo, ki so jo sestavljali igralca Boris Cavazza in Minu Kjuder ter režiser Andrej Jelačin, je nagrado soglasno namenila nekdanji novinarki in gledališki kritičarki Zdenki Lovec, tudi zato, kot piše v utemeljitvi, ker je s svojim delom "močno zaznamovala gledališko ustvarjalnost na Obali in Goriškem".

Vsem nagrajencem naj gredo iskrene čestitke!

Politični zasuk premierke Alenke Bratušek na pogovorih v EU

Zapis fiskalnega pravila v ustavo za finančno trdnost Slovenije

V Sloveniji se je prejšnji teden potrdila izkušnja iz obdobja osamosvajanja in še kakšnih prelomnih časov, da namreč politika v občutljivih razmerah zmore zagotoviti skupno voljo in pripravljenost za odločanje v korist družbe in države. Ko se je zdelo, da različne ideologije in politične opredelitve elit, zastopanih v parlamentu, ne morejo doseči dogovora o ukrepih za odpravo krize, se je predsednica vlade Alenka Bratušek odpravila na svoj prvi uradni obisk k EU v Bruselj. Tam se je, tako zatrjujejo, z nemško kanclerko Angelo Merkel in z drugimi vrhovnimi predstavniki evropske povezave v petnajstih minutah sporazumela o bistvenih zadevah glede vloge in sodelovanja Slovenije v EU. Premierka je pristala, da slovenski parlament, po predhodnem dogovoru vseh političnih strank, sprejme sklep o vpisu fiskalnega pravila v ustavo z letnico 2015, namesto vpisa z letnico 2017, kar je njena stranka, Pozitivna Slovenija, prej vztrajno zahtevala. V zameno za takšno uklonitev Slovenije je Alenka Bratušek dobila zagotovilo, da bo Evropska komisija Sloveniji za dve leti podaljšala rok za ureditev njenih javnih financ. Premierka je morala prepričati samo svojo stranko in poslance Pozitivne Slovenije, da sprejmejo dogovor iz Bruslja. Opozicijske

stranke, med njimi najbolj Slovenska demokratska stranka Janeza Janše, so se namreč zmeraj zavzemale za vpis fiskalnega pravila v ustavo. To pa sta zavračali in preprečevali stranka Pozitivna Slovenija z Zoranom Jankovičem in pozneje z Alenko Bratušek in stranka Socialni demokrati z dr. Igorjem Lukšičem. Ta je sicer vladne stranke obdolžil, "da hodijo kot solarčki v Bruselj po navodila in pripombe".

jarde evrov. Če Državni zbor ne bi dovolil vpisa fiskalnega pravila v ustavo, Slovenija ne bi mogla več pridobivati denarja iz evropskega stabilizacijskega sklada. O porabi denarja razmišlja tudi Janez Janša, nekdanji premier in predsednik največje opozicijske stranke, SDS. V svoji novi knjigi z naslovom Za kulturo življenja je zapisal tudi naslednje: "Temeljni problem Slovenije je, da kot država vsak dan, vsak teden, vsak mesec in vsako leto, že od leta 2008 naprej, porabi bistveno več, kot pa ustvari".

Slovenija si je z vpisom fiskalnega pravila v ustavo ponovno pridobila del zaupanja mednarodnih finančnih krogov in ponovno nekaj ugleda v EU. Najbrž pa bodo obnovljena ali se nemale celotno povečala politična trenja v državi. Alenka Bratušek si je po dogovorih v Bruslju in s sporazumom parlamentarnih strank o vpisu fiskalnega pravila v ustavo zagotovo povečala politični ugled in prestiž, toda hkrati je naraslo število njenih političnih nasprotnikov. Proti njenim dejanjem in ukrepom se že postavljajo koalicijska stranka Socialni demokrati, Zoran Janković, ustanovitelj stranke Pozitivna Slovenija in protievropsko usmerjen politik, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki je največja in najbolj vplivna sindikalna centrala v Sloveniji, razni manjši sindikati, nekatere organizacije civilne družbe in tudi t. i. vstajni-

Naj spomnimo, da se države članice EU, z vpisom fiskalnega pakta v ustavo ali podoben akt obvežejo, da bodo zagotavljale uravnoteženost svojih proračunov, torej skrbela, da bodo porabljale samo toliko sredstev, kolikor jih ustvarjajo oz. jih bodo ustvarjale. Za Slovenijo je takšna obveza velikega pomena, saj se je država doslej veliko zadolževala, in to brez veliko premisleka. Samo v zadnjem letu se je Slovenija na mednarodnih trgih zadolžila za nadaljnje štiri mili-

ki. Državni zbor je kot del zaveze o finančni stabilnosti Slovenije sprejel tudi nekatere spremembe in omejitve referendumske zakonodaje. V Sloveniji po novem ne bo več mogoče razpisati referendumov o stvareh, ki bi imele javno finančne posledice. Sicer pa je domačo politiko in še bolj javnost v prejšnjem tednu vzburl primer Hilde Tovšak, poslovne ženske in pomembne političarke v obdobju po osamosvojitvi. Med prestajanjem kazni je pobegnila iz zapore, se nekaj dni skrivala in se naposled sama predala policiji. Zdaj ugotavljajo, kdo v sodstvu ali tožilstvu je kriv za njen pobjeg. Vsi funkcionarji v obeh delih pravosodnega sistema zanikajo morebitno krivdvo za omenjeni primer in najbrž tudi nihče ne bo odstopil s svojega položaja. Z zadovoljstvom poročamo, da je Slovenski čas, Časnik za družbo in kulturo, v svoji novi izdaji celo časopisno stran namenil prof. dr. Martinu Jevnikarju ob stoletnici njegovega rojstva. Pod naslovom Dolga pot iz zamolčanosti piše o simpoziju o njegovem delu v Italiji, zborniku njegovih besedil o literaturi ter podrobneje o liku prof. dr. Martina Jevnikarja. Pravzaprav šele po njegovi zaslugi vemo, da so slovensko kulturo in književnost po vojni, na območjih Argentine, Japonske, Avstralije, ZDA in seveda v zamejstvu v Italiji, kjer so nastajali vrhunci njene podobe, soustvarjali nadarjeni in nenavadni ljudje; brez Martina Jevnikarja za mnoge od njih še danes ne bi vedeli, neredki pa bi bili obsojeni na pozabo".

Marijan Drobež

Slovenski tolovaji na "potepu" Hilda v mestu Gogi

Kolega fotograf v službi me je vprašal: "A veš, zakaj se je predala Hilda Tovšak? Policija je ponujala 25 tisoč evrov nagrade za njeno prijete. In to je prišlo tudi njej na uho". Ironija je včasih res najboljše zdravilo proti glavobolom, ki jih povprečnemu državljanu povzročajo taki paradoksi, kot je bil lov na Hildo Tovšak. Med vici na račun pobjege gradbene baronice je bilo mogoče v prejšnjem tednu slišati še enega, dokaj sarkastičnega: "Zadnje novice: Hilda Tovšak je našla policijo". Mislim, da sta ta dva vica edina presežka celotne zgodbe s pobjego Hildo. Teško bi to zgodbo poimenovali drugače kot Hilda v mestu Gogi: najprej ni nihče odgovoren, da so jo izpustili iz zapore v petek pred dvema tednoma, nato je ni nihče videl, ko je dan potem sama prišla iskat stvari, ki so ostale v celjskem zaporu, nekako v smislu: "Pa saj ne zamerite: če ste me že izpustili, mi dovolite, da za sabo pospravim še svojo celico. Veliko dam na urejenost bivalnih prostorov". In ko se je prejšnji petek Tovšakova SAMA predala policiji, je notranji minister Virant začel razpravljati o herojskem dejanju policije. Manjkalo je samo še to, da bi sklenil "tiskovko" z martinijem v roki in z besedami: "Jaz sem Bond, Gregor Bond". V tem primeru pa bi bilo res nekoliko bolj modro, da bi bil Virant tiho in da bi raje obveljala pripomba slovenskega pisatelja "Minister Gregor pa nič"! Hilda pravomočno obsojena, a na prostosti

Kje je bila težava pri zadržanju Tovšakove? Nekdanja prva dama Vegrada je bila doslej pravomočno obsojena v dveh sodnih postopkih: najprej je dobila 14 mesecev zaporne kazni v zadevi Čista lopata zaradi podkupovanja javnega funkcionarja. Druga obsodba, na dodatni dve leti zapore, ji je bila izrečena, potem ko je sama priznala, da si je iz blagajne za socialne prispevke svojega podjetja prisvojila približno 200 tisoč evrov (del tega denarja je bil namenjen družini umrlega delavca). Skupaj torej 3 leta in 2 meseca zapore. Ironija usode je, da zaporna kazen, iz katere je Tovšakova pobegnila, ni bila vezana na pravomočno obsodbo, ker je Tovšakova vložila prošnjo za opravljanje družbenokoristnih del namesto sedenja za rešetkami. Tovšakova je obsedela, ker je sodstvo proti njej odobrilo priporočni nalog zaradi še enega postopka, ki se vodi proti njej in ki še ni bil končan: gre za sum korupcije pri javnih razpisih za Termoelektrarno Šoštanj. Morda je zadeva nekoliko zapletena. Poskušal jo bom čim bolj poenostaviti: Tovšakova je bila že pred pobjegom obsojena na 3 leta in 2 meseca zapore. A ta kazen se še ni začela izvajati, ker je sodišče še vedno odločalo, ali ji namesto zapore lahko odobri socialno koristno delo. Za rešetke je sedla zaradi priporočnega naloga v postopku, v katerem je za zdaj

Hilda Tovšak

samo osumljenka: pripori imajo "kratek rok trajanja" (navadno se izvajajo, da bi osumljenec ne pobegnil ali ponarejal dokazov). In Tovšakovi je pred slabima dvema tednoma potekel rok pripora, sodstvo pa ga je "pozabilo" podaljšati. In Tovšakova je, s 3 leti in 2 mesecema pravomočno obsodbe na plečih, lahko odkorakala v prostost. Seveda, že dan potem, ko se je Tovšakova predala, je sodišče zavrnilo njeno prošnjo za nadomestitev kazni s socialnim delom v primeru Čista lopata. Potep slovenskih nepripravov Hilda ve zelo veliko. O številnih političnih in drugih pomembnejših. Nepremičninski posli so bili v letih pred krizo zlata jama za podkupovanje. Danes so ti nepremičninski posli potencialno izvrst-

dan spravljal sporne dokumente, ki so Dimičevo politično ubili, in ali ni šlo morda za politično maščevanje? Tovšakove se zato mnogi bojijo: usluge s stanovanji so (bile) nekaj običajnega. Marsikdo je zato ob nedavni malomarnosti sodstva in pobjegu Tovšakove pomislil, da napaka s podaljšanjem pripora le ni bila tako naključna. Saj veste, kako je govoril Andreotti: "Kdor zlobno misli, greši, a ima največkrat prav". In te zlobne misli so se v povezavi z delovanjem slovenske pravne države že večkrat ponovile. In zlobne misli so namenjene dvema različnima soustvarjalcema pravne države: sodni in zakonodajni veji oblasti. Ko govorimo o sodstvu, je primer izpustitve Hilde Tovšak le ena od številnih "malomarnosti". Isto kot pri Tovšakovi se je zgodilo tudi v primeru Balkanski bojevnik, kazenskem postopku proti (domnevno) največji organizirani strukturi za prodajo mamil v Sloveniji. Iz seznamu približno 20 obtoženih za preprodajo kokaina v količinah, ki so presegle več ton, so bili oproščeni skoraj vsi: enemu od štirih obsojenih pa so na dan izreka obsodbe pozabili podaljšati pripor oziroma takoj odrediti njegov odhod v zapor. Rezultat tega? Obsojeni je pobegnil in še danes nihče ne ve, kje je. Tako kot, recimo, po trinajstih letih slovensko sodstvo še vedno ni bilo sposobno ugotoviti, kdo je skoraj umoril nekdanjega novinarja Večerja Mi-

Astronavtka slovenskega rodu Odlikovana z medaljo za zasluge

Predsednik Borut Pahor je v ponedeljek, 20. maja, astronautki slovenskega rodu Suniti Williams podelil medaljo za zasluge. Williamsova je slovensko odlikovanje dobila zaradi prispevka k uveljavljanju naravoslovnih in tehničnih znanosti in predvsem njihovi promociji med mladimi rodovi Slovencev. "Sunita Williams se zaradi svojih dosežkov uvršča med najvidnejše vesoljce, ki so v imenu ZDA pa tudi celotnega človeštva opravili pomembna poslanstva na Mednarodni vesoljski postaji (ISS)... S svojim sodelovan-

Po podelitvi je imela krajše predavanje z naslovom Moja pot v vesolje. Izrazila je upanje, da bo v prihodnosti v vesolje poletel tudi kak astronaut iz Slovenije. Doslej sta v vesolje poleg nje poletela še dva ameriška astronauta slovenskega rodu. Podelitve odlikovanja so se med številnimi gosti udeležili tudi predsednik DZ Janko Veber, minister za obrambo Roman Jakič in ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Tina Komel. Sunita Williams se je rodila leta 1965 v Euclidu pri Clevelandu materi slovenskega rodu Bonnie Zalokar in indijske-

jem z različnimi slovenskimi ustanovami vstopa v svet slovenskih mladostnikov kot vzornica za njihova prihodnja raziskovanja in znanstvena prizadevanja, da bi nekoč tudi oni segali po zvezdah. S svojim čutom pripadnosti slovenstvu je hkrati tudi ena zelo uglednih promotork slovenstva, njegove ustvarjalnosti, znanstvenih dosežkov, samozavesti in iskanja poti za nove priložnosti", je zapisano v utemeljitvi. Pahor je po podelitvi odlikovanja dejal, da je Williamsova slovenskega rodu in se tega tudi zaveda ter je povezana s Slovensko znanstveno fundacijo in preko nje s slovensko znanostjo ter v Slovenijo prinaša znanje o najnovijem napredku na področju poletov v vesolje, zlasti tehnologije in raziskav. Sunita Williams se je vidno ganjena zahvalila za odlikovanje in vsem, "ki so ji omogočili, da se v Sloveniji", ki jo je doslej obiskala trikrat, "počuti kot doma".

mu priseljencu Deepaku Pandyyi, danes pa ima stalno prebivališče v bostonskem predmestju Needham. Lani je v vesolje poletela že drugič v šestih letih. Prvič je bila na ISS decembra leta 2006. V vesolju je ostala 195 dni, s čimer je postavila nov rekord za astronautke. Opravila je štiri vesoljske sprehode v skupnem trajanju 29 ur in 17 minut. Med svojo zadnjo misijo na ISS je kot druga ženska doslej prevzela poveljevanje na ISS. Na Zemljo se je vrnila 19. novembra lani. Ponaša se tudi z dvema rekordoma v neprekinjenem bivanju astronautk v vesolju zunanji vesoljske postaje. Znana je tudi po tem, da je na svojo misijo v vesolje ponesla kranjsko klobaso. Williamsova je ponosna na svoje slovenske korenine. To je med drugim javno izrazila s podaritvijo predmetov iz svojega raziskovanja vesolja za posebno spominsko sobo v kraju Leše v občini Tržič, kjer so ustanovili zavod Slovenski astronaut.

ra Petka: nobenih obsodb, nobenih krivcev. Nič. Druga plat te medalje pa je tudi zelo neustrezna in luknjčasta zakonodaja, ki omogoča osumljenecem in obtožencem udoben slalom med določili kazenskega zakonika, kot bi bili Tina Maze. Vzemimo spet primer kazenskega postopka v primeru Balkanski bojevnik. Dejstva so naslednja: urugvajska policija je zajela 2 tona kokaina na ladji, ki bi morala odpluti iz Urugvaja proti Južnoafriški republiki in nato proti Balkanu. Srbska obveščevalna služba je na prislulih ujela več slovenskih državljanov, ki so koordinirali prevoz kokaina in logistično asistirali celotni operaciji. Na ljubljanskem sodišču je njihovim odvjetnikom uspelo doseči izločitev prisluhov, ki so bili kronski dokaz v tem primeru. Sklicevali so se na to, da prisluh srbske obveščevalne službe niso bili izvedeni v skladu s slovenskimi in evropskimi predpisi. Sodišče je temu pritrldilo. In kar je morda še bolj pomenljivo: to tezo (in posredno obtožence za trgovino z več tonami kokaina) je na eni od obravnjav zagovarjal celo iztok Podbregar, nekdanji prvi

človek sloveske obveščevalne službe Sova. Pravna država pa taka. Pa še en primer s tega področja: Robert Zavašnik je bil lastnik kluba Lipa, diskoteke, v kateri se je decembra 2005 zgodila tragedija: v gneči pred diskoteko so takrat umrli tri dekleta. Zavašnik je takrat seveda moral sesti na zatožno klop. Sodišče ga je v kazenskem postopku spoznalo za krivega in ga obsodilo na pet let zapore. Zavašnik je tedaj pobegnil. Slovenske oblasti so za njim razpisale mednarodno tiralo, a ga doslej še ni nihče našel. In tako pridemo do paradoksa: po poročanju slovenskih medijev naj bi kazen Zavašniku zastarala že prihodnje leto. Kaj to pomeni? Da se bo Zavašnik po roku zastaranja lahko nemoteno vrnil v Slovenijo kot svobodnega državljan, ne da bi preстал enega samega dneva kazni (!!!). Vprašanje za milijon dolarjev: kako lahko pravomočno obsodba zastara, preden obsojenec preстане kazen? Kako si lahko pravna država sploh dovolil kaj takega? Očitno, če gre za mesto Goga, je tudi to mogoče.

Andrej Černic

Na Velikem trgu v zalivskem mestu

Green day - punk rock vihar je preplaval tudi Trst

“Koliko oboževalcev Green dayjev je tukaj prisotnih danes zvečer? Kdo bi rad skočil na oder? We are going f... crazy tonight!!!”. Tako je v soboto, 25. maja 2013, Billie Joe Armstrong, kitarist in pevec kalifornijske punk rock skupine Green day, pozdravil veliko množico na Velikem trgu v Trstu. Sobotni večer je bil izredno mrzel in deževen, a kljub temu se je okoli 13.000 mladih in manj mladih udeležencev v velikem pričakovanju zbralo pod odrom (nekateri so čakali v vrsti že od petka zvečer). Skupina Green day je nastala leta 1987 v Berkeleyju, mestecu nedaleč od San Francisca, in si je s svojim izvirnim punk

vom 99 Revolutions Tour, ki se je uspešno začela v Milanu, v Trstu pa je imel koncert večjo mednarodno razsežnost, saj so v mesto prišli tudi ljubitelji skupine iz Avstrije, Slovenije in Hrvaške. Po uvodni glasbeni skupini, ki sploh ni navdušila prisotnih, so nekaj čez deveto uro stopili na velik oder Green day. Kot vsakič so nastop začeli s pesmijo Blitzkrieg Bop svetovno znanih Ramones,

cenili, da so nastopajoči zaigrali tudi pesem Burnout, prvo iz albuma Dookie, s katerim so postali svetovno znani. Sledil je del koncerta z največjimi uspešnicami, kot so Hitchin' a Ride, Brain Stew, Longview in seveda Basket Case.

Kot vselej, je tudi tokrat Billie Joe poklical nekoga iz publike na oder: srečnež je res dobro zapel, nato mu je Billie nekaj zašepetal

Foto D&M

med katero se je na odru prikazal plišasti roza zajec, ki je publiki delil majice. Zanimivo je, da je koncert spremljal tudi Marky Ramone, bobnar skupine Ramones, ki si je mirno, v skoraj popolni anonimnosti, privoščil pivo v tržaški kavarni Caffè degli specchi.

Po "intru" so zaigrali nekaj skladb z zadnjih plošč: 99 revolutions, Know your enemy, z lepim solom Billieja Joea, in Stay the night. Koncert se je komaj začel, a Billie Joe je bil že "čista energija", ki je popolnoma prevzel nase vso pozornost prisotnih. Nastop si je ogledalo veliko družin z malimi otroki, najstnic, ki so ganjeno jokale pred svojimi rock zvezdami, glasbenih izvedencev in ljubiteljev vseh starosti: vsi so se popolnoma vživeli v pesmi, čeprav, še posebno na začetku koncerta, akustika ni bila med najboljšimi.

Ko sta prišli na vrsto pesmi Holiday in Boulevard of broken dreams, so vsi prisotni začeli peti, Billie Joe jim je prepustil mikrofona, se poklonil svojim fanom in izrazil ta čas za kratek počitek. Še posebno poznavalci ameriške skupine, starejši fani, so gotovo

na uho, potem pa je nagovoril občinstvo z besedami "Jump, jump, jump (skok, skok, skok)". Ljudje so začeli spodbujati fanta, ki je z visokega odra skočil nanje. K sreči so ga tesno natrpani poslušalci v prvih vrstah ujeli, tako da bo fant o dogodku lahko poročal svojim potomcem.

Nato se je začel še zadnji del koncerta pred dodatki. Zaigrali so medley pesmi Shout, I can get no satisfaction Rolling Stonesov in Beatlesove Hey Jude. Med pesmijo Minority je Billie Joe predstavljal vse člane skupine, pozdravil v okorni italijanščini in nato pesem končal s solističnim igranjem na harmoniko. Green day so se vrnili na oder za dodatke po petih minutah nestrpnega vzkljanja svojih fanov. Zadnje tri pesmi so bile American Idiot, Jesus of Suburbia in Brutal love; med temi so varnostniki, ki so skrbeli za red med koncertom, dovolili, da so na trg prišli tudi ljudje, ki si niso mogli privoščiti vstopnic in so pesmi poslušali na sosednjih ulicah.

Koncert sta organizirali družbi Live Nation Italia in Azalea Promotion, v sodelovanju z Deželo FJK. Med drugim je dogodek spadal v posebno promocijsko akcijo "Music&Live", ki jo je izvedla Agencija za turizem FJK in je tako omogočila nekaterim gostom, ki so prenočili v deželi, da so prejeli brezplačno vstopnico.

Katja Ferletič

Grozljivi podatki o prometnih nesrečah na Slovenskem

Za vsako deseto nezgodo na cesti je kriv alkohol

Na Slovenskem alkohol botruje vsaki tretji prometni nesreči s smrtnim izidom, sicer pa kot posledica uporabe alkohola nastane vsaka deseta prometna nesreča. Alkohol v nesrečah najpogosteje nastopa skupaj s preveliko hitrostjo ter nepravilno smerjo ali stranjo vožnje. Ob pripravi nove zakonodaje razmišljajo snovalci o ničelni toleranci do alkohola v prometu.

V preteklem letu se je po podatkih policije na slovenskih cestah zgodilo 22.037 prometnih nesreč, kar je pet odstotkov manj kot leto prej. V prometnih nesrečah je lani umrlo 130 oseb (leto prej 141), 848 ljudi pa je bilo hudo poškodovanih (lani 932). Od 122 povzročiteljev prometnih nesreč s smrtnim izidom v letu 2012 jih je bilo 42 alkoholiziranih, kar predstavlja 34 odstotkov vseh povzročiteljev. V letu 2011 je bil ta delež manjši, in sicer 23-odstoten, letos pa za zdaj znaša 60 odstotkov, je na nedavni novinarski konferenci ob predstavitvi akcije 0,0 šofer - trezna odločitev dejal Matjaž Leskovar s policije.

Delež alkoholiziranih povzročiteljev vseh prometnih nesreč se je od leta 2008, ko je bil 13-odstoten, zmanjševal do konca leta 2011, ko je bil 9,3-odstoten, v preteklem letu pa je narasel na okoli deset odstotkov.

Alkoholiziranost povzročiteljev prometnih nesreč je najvišja v starostni skupini med 24. in 34. letom. Največ prometnih nesreč pod vplivom alkohola se zgodi ob koncu tedna ter v poznih nočnih in zgodnjih jutranjih urah. V letu pa so najbolj problematični pramladni in poletni meseci, obdobje martinovanj in prednovoletni čas. Prometne nesreče, ki jim botruje alkohol, se najpogosteje dogajajo na cestah

v naseljih oz. v njihovi bližini, torej na lokalnih in regionalnih povezavah.

V preteklem letu so policisti opravili dobrih 333.000 preizkusov alkoholiziranosti (leta 2011 slabih 388.000), med njimi pa je bilo slabih 12.900 pozitivnih (lani nekaj manj kot 17.600). Ob zmanjšanju deleža pozitivnih rezultatov na preizkusih alkoholiziranosti pa se je nekoliko povečala povprečna koncentracija alkohola pri povzročiteljih prometnih nesreč.

Po mnenju Vesne Kerstin Petrič z ministrstva za zdravje RS se zavedanje o nesprejemljivosti vožnje pod vplivom alkohola zboljšuje, "potrebno pa bo bolj učinkovito ukrepanje, da s ceste umaknemo tiste, ki tega sporočila nečesto razumeti".

Pozivi za vzpostavitev stabilnejše

spremenbo zakonov s področja prometne varnosti.

Kot pojasnjuje direktor Javne agencije RS za varnost prometa Franc Pojbič, bodo pri pripravi zakonodaje s področja prometne varnosti predlagali ničelno toleranco do alkohola v prometu. Po njegovih besedah raziskave kažejo, da se slovenski državljani zavedajo problema alkohola v prometu, le desetina jih meni, da ni nič narobe, če nekaj spijejo in sedejo za volan. Štirideset odstotkov slovenskih voznikov pa meni, da pri vožnji ne bi smeli tolerirati nič alkohola, je pojasnil.

V maju so začeli s prvim delom letošnje akcije 0,0 šofer - trezna odločitev, ki jo ministrstvo za zdravje skupaj z drugimi organizacijami pripravlja v okviru Resolucije Nacionalnega programa

preventive v cestnem prometu so se pojavili tudi po prometni nesreči v začetku maja, ki jo je povzročil 35-letni moški pod vplivom alkohola in mamil ter brez voziškega dovoljenja, v njej pa sta umrli 19-letni dekletki.

Vlada je tako še isti teden napovedala spremembe zakonodaje o varnosti v cestnem prometu. Ministrstvo za notranje zadeve, za infrastrukturo in za pravosodje je naložila, naj takoj pripravijo

varnosti cestnega prometa za obdobje 2013 - 2022. Poleg preventivnih dejavnosti tako po vsej Sloveniji izvajajo tudi poostren nadzor nad vožnjo pod vplivom alkohola, inšpekcijske službe pa bodo izvajale poostren nadzor nad spoštovanjem zakona o omejevanju porabe alkohola. Letošnja akcija bo potekala v štirih ločenih obdobjih. Pripravili jo bodo še v oktobru, novembru in decembru.

Prizadevanje britanskih raziskovalcev je prineslo sadove Znanstveniki so odkrili krivca krompirjeve lakote na Irskem

Znanstveniki so s pomočjo vzorcev rastlin iz 19. stoletja odkrili krivca za bolezen krompirja, ki je sredi 19. stoletja na Irskem povzročila tako imenovano krompirjevo lakoto. Zaradi lakote je tedaj na Irskem umrlo kar milijon ljudi, številni pa so državo zapustili. Irsko je leta 1845 prizadela krompirjeva plesen, zdaj pa so raziskave pokazale, da je vrsta glive, ki je povzročila

Znanstveniki iz laboratorija v Norwichu v Veliki Britaniji so zasledovali širjenje krompirjeve plesni, ki jo povzroča gliva Phytophthora infestans po svetu od leta 1800 do danes.

Analizirali so suhe liste, ki jih hranijo v botaničnih muzejih v Londonu in Münchnu, sodobna tehnika sledenja DNK pa jim je omogočila, da so izolirali DNK iz vzorcev, ki so bili shranjeni

gene glive. Ugotovili so, da je bila vrsta glive drugačna od današnjih in je zelo verjetno izumrla, čeprav tega ne morejo z gotovostjo potrditi.

Raziskovalci verjamejo, da se je oblika pojavila v začetku 19. stoletja ter se nato začela širiti po svetu. Irsko je dosegla poleti leta 1845, ko je bilo vreme sicer toplo, a zelo vlažno, kar pomeni, da so bili pogoji za razvoj plesni idealni.

Šele v 20. stoletju, ko so bile uvedene nove, odpornejše vrste krompirja, je to vrsto patogene glive zamenjala druga, ki danes prevladuje na svetu. Krompirjeva plesen je namreč še danes velik problem.

Lakota - krompir je bil glavna hrana Ircev - je na Irskem med letoma 1846 in 1851 terjala življenje milijona ljudi, v obdobju med letoma 1845 in 1855 pa je domovino zapustilo dva milijona Ircev.

Zaradi lakote je tako umrla osmina vsega prebivalstva na Irskem, kar pomeni, da je bila ta lakota relativno gledano za človeštvo precej bolj uničujoča kot večina lakot v moderni dobi.

bolezen, drugačna od tistih, ki še danes napadajo krompir po svetu, zato domnevajo, da je izumrla.

leta 1845. Primerjali so jih z modernimi genetskimi tipi ter tako dobili vpogled v razvoj pato-

Foto D&M

rockom kmalu pridobila veliko število oboževalcev. To število se je povečalo še posebno po izrednem uspehu tretje plošče Dookie (1994): prodali so več kot 10 milijonov izvodov samo v ZDA! Danes sestavljajo band Billie Joe Armstrong (kitara in glas), Mike Dirnt (bas) in Tre Cool (bobni). V zadnjem letu so bili izredno ustvarjalni - izdali so kar tri plošče, povezane v trilogijo Uno, Dos, Tre, v katerih so zbrane nekatere zelo lepe pesmi, kot so npr. Love, Stray Heart in zadnja uspešnica X - Kid. Prav javni predstavitvi trilogije je namenjena letošnja evropska turneja z naslo-

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglasaevalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi leteh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zvezde katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 28. maja, ob 14. uri.

Panonska nižina je vedno izziv ...

Modra frankinja, bele ptice in neskončna žitna polja (4. del)

Z mozem sva odločila, da se bova iz Madžarske v Gaas vračala po avstrijski strani. Urejena in lična Avstrija je pač privlačna, poleg tega sem z veseljem dosegla, da z nemščino vendarle nekako shajam. Na madžarski strani meje sem namreč došla, kaj pomeni odnos z ljudmi, ko ne razumeš niti besede. In zaželela sem si žlobudranja v svoji turistični nemščini (tako jo imenuje prijateljica Barbara), ki je skoraj nična, a vendar tolikšna, da lahko privabi prijazen nasmeš na lice poslušalca.

Osrednja avstrijska Gradišćanska sploh ni tako lepa, kot je južna. Veliko bolj je obdelana, več je polj, manj gričevja. Nižina prevladuje nad gozdovi. Kljub temu je pokrajina urejena, prijetna za življenje in za potepanje. Tako kot je jug domovina slavne Šmarnice Uhdler, je osrednja Gradišćanska dežela plemenite, kakovostne modre frankinje. In vinogradi so tu res neskočni, od nižine tja do modrih obzorij.

Pot nas vodi v termalno središče Lutzmannsburg mimo prelepega samostana Marienburg, ki je bil že ob nastanku tesno povezan z najlepšim in največjim evropskim cistercijskim samostanom Heiligenkreuz na obrobju Dunaja. Sedaj je tu za obiskoval-

ce odprta prelepa cerkev in evropski pasji muzej. Da, prav ste razumeli, samostan se namreč ukvarja s seminarji o vzgoji in vzreji psov, lovskih pa tudi družabnih. Avstrija je namreč posebna dežela, kjer vsaka stvar in predvsem vsako živo bitje zasluži pozornost in spoštovanje ter častitljiv prostor pod soncem... Tako greš mimo igrišča za golf, urejenega do zadnje pikice, na njem ogromno gostov z električnimi vozički, na

obrobju urejene trate pa krtina ob krtini. To je pač Avstrija, kjer imajo tudi krti svoje pravice in kjer številne table opozarjajo na

polže, ki prečkajo cestišče. O tej svojevrstni, lepi in hvalevredni pozornosti smo se lahko prepričali tudi v bližnjem turističnem mestecu Lutzmannsburg, ki je predvsem veliko termalno središče. Veliki in manjši hoteli, bazeni, tobogani, vse to poznamo že iz domačih krajev. Posebnost Lutzmann-

sburškega zdravilišča pa je ta, da je namenjeno predvsem družinam z dojenčki in majhnimi otroki. Igrišča in hoteli so ureje-

ni tako, da je takim družinam bivanje čim boljše, iz središča naselja pa vodijo na vse strani, pa tudi na bližnje vinorodne griče, označene, varne in urejene steze, primerne za sprehode z otroškimi vozički. Gre za prvo otroško pohodniško transverzalo v Avstriji in Evropi, katere simbol je otroški voziček na kolesih, ker je pot asfaltirana, negovana, brez luž in lukenj, se matere in očetje lahko ob vsakem vre-

menu podajo na zdrave, živahne in tudi dolge ture. Z vozički je prevoznih kar lepo štiri kilometrov, ob sprehajalni poti pa so urejena počivališča, mizice za previjanje in igrišča. Tudi termalno zdravilišče je namenjeno predvsem otrokom, razvoju motoričnih sposobnosti v prvih mesecih življenja in zabavi večjih. Pomislite, da najdemo tu edino otroško savno v Evropi, ki je nežna kot otroška duša in je namenjena predvsem krepitevi imunskega sistema

najmlajših. Seveda v termah otroci ne pogrešajo niti tridimenzionalnih kinopredstav, iger in tečajev plavanja. To je pač Avstrija. Dežela, ki mi je tako pri srcu ravno zato, ker je drugačna. In ker je v njen poskrbljeno za vsakogar. Ko sva si z mozem ogledovala kraj, si nisva mogla kaj, da bi se ne spomnila na prijateljca, ki je v nekem večjem slovenskem turističnem središču prosil za palačinke in sladoled za približno 100 otrok. Pa so ga odslovili, češ da nimajo časa, da imajo druge goste. Kot da bi bili otroci drugorazredni gostje. Pa bi morala biti vsa naša pozornost namenjena ravno njim. Verjetno jim nista prijala veselje in razigranost mladih generacij. Vem pa, da prijateljica iz Križa vedno skupaj z društvom spremlja otroke na smučanje v sosednjo Avstrijo. Tam ob prijazen

nem vzkluku, ja, Kinder, dobijo še popust za otroke in zvrhan koš prijaznosti in privilegijev. Otroci so v Avstriji deležni posebne pozornosti, tako kot starejši, pa tudi živali in narava sama. In občutek imaš, da ni pomemben samo denar, ampak gost in človek. Verjetno mi bo marsikdo spet oporekal, da je Avstrija neprijazna do manjšin. Na Gradišćanskem nimaš nikoli tega občutka. Že na zgibankah, vodnikih in reklamnem gradivu je stalno govor o obeh manjšinah. Na zemljevidih za pohodnike in kolesarje so vasi, v katerih prebivajo

Madžari ali Hrvati, označene dvojezično. In tudi na Osrednjem Gradišćanskem popotnik v etru zlahka lovi številne radijske postaje v hrvaškem jeziku, srečuje se s hrvaškimi šolami in hrvaškimi kulturnimi domovi. Verjetno tudi z madžarskimi, a moje poznavanje tega jezika mi ne dovoljuje, da bi vam povedala, kaj se je skrivalo za številnimi napisi v tem jeziku. Spominjam se le enega, na avstrijsko – madžarski meji, tam kjer mimo ostankov žice vodijo sprehajalne poti. Bil je plakat z velikimi belimi zobmi, ki je tik ob madžarski nacionalni zastavi vabil Avstrijce na poceni zdravljenje k sosedom. Tiste dni, ko smo se potepali po deželi polj in gradov, so poleg vsega, v novem, slovitem kulturnem domu KUGA na Osrednjem Gradišćanskem nestrpno čakali na prihod Oliverja Dragojevića. In že nama je šlo na smeh, ko sva si zamišljala melodije o morju in soncu med nebom in žitnimi polji. V deželi, ki je navdihnila neštete note Haydna in Lisztu, katerih glasba spominja na let belih ptic v svobodi panonske nižine, sva si bila edina, bodo zagotovo znali ceniti tiho nostalgijo dalmatinskih pesmi.

No, naj povem še, da sem pri ogledih gradov, cerkva in naravnih parkov večkrat potihoma celo preklinjala dvojezično doslednost na meji z Madžarsko in pogrešala nekaj univerzalne, zdrave angleščine. Na srečo je bilo nekoliko prijetneje na jugu Gradišćanske, kjer se je na tablah nemščini in madžarskimi pridružila še slovenščina.

Suzy Pertot

Pogled na domače odbojgarsko prizorišče

V oči bodejo tri nazadovanja

Najbolj zvesti in pozorni bralci športnega kotička se bodo spomnili, da smo vam v maju dolžni še obračun nastopov naših ekip v deželnih odbojgarskih prvenstvih. O Slogi Tabor v moški B2 ligi smo se že razpisali, glavnina slovenskih sesterek je že zdavnaj na počitnicah, za sklepni komentar pa smo čakali še na razplet play-outa za obstanek v moški C ligi, ki se je žal slabo iztekel za mlajšo vrsto Sloge Ta-

kvalifikacijskega dela. Po drugi strani pa so se nato dekleta trenerja Božiča v drugem delu prvenstva v play-outu rešile tako rekoč "z levo roko", zmagale so glavnino preostalih srečanj in predvajale solidno odbojko. Za kaj več je morda zmanjkalo nekaj več menjav, saj je Zalet C računal na omejen izbor igralok. Vtis o sezoni nedvomno zaokrožuje navzgor dosežek mladink združene vrste, ki so osvojile pokrajinski naslov in

dejstvo – krojila vrh prvenstva, Goričani z mlado in perspektivno, Štandrežci pa z izkušeno in preverjeno postavbo. Ne eni ne drugi naposled niso prišli do kraja, se pravi do odločilnih dvobojev za B2 ligo, vendar veliko več od njih objektivno ne bi mogli zahtevati. Olympia nadaljuje po svoji poti in gradi na tej odlični skupini, ki se je preko deželne naslova prebila celo do meddeželne finala v kategoriji Under 17, ki je bil ravno

Moška deželna C liga: Olympia - Soča/Val 15.1.2013

bor. Z izpadom Peterlinovih varovancev se je število nazadovanj v letošnji sezoni povečalo na tri, kar ni malo. Toda pojdemo po vrsti.

Pomudimo se najprej pri ženskah, kjer Zaletovi vrsti združujeta dekleta s Tržaškega, Govolley pa odbojkarice z Goriškega. Paradni konj, prva ekipa projekta o sodelovanju na Tržaškem, je spravljal v arhiv novo pozitivno sezono. Najbolj ambicioznega cilja, obstanka že po prvem delu preko uvrstitve v skupino za napredovanje, zaletovke sicer drugo leto zapored niso izpolnile. Tudi letos – tako kot v lanskim krstni sezoni – se je zalomilo v odločilni dodatni tekmi sredi sezone, na koncu

nastopile v deželnem finalu. Nekaj posameznic ekipe Under 18 pa že igra vidno vlogo tudi v članskih postavah.

V ženski D ligi žal beležimo dve nazadovanja. Tako Govolley kot Zalet D sta v zadnji deželni ligi tekmovala v zelo mladi zasedbi, v skupini za obstanek pa je brzkone zmanjkalo ravno nepotrebnih izkušenj v odločilnih spopadih. Čas mladim odbojkaric na članski ravni v vsakem primeru še pride, dokaj boleč pa je zlasti izpad Goričank, ki so pričakovale povsem drugačen razplet.

Zdaj pa k moškimi, kjer smo imeli štiri predstavnike v deželni C ligi, nobenega pa v D. Olympia in Val/Soča sta – to je

številnimi prekaljenimi veterani. Če je prvo moštvo trenerja Makuca, kot rečeno, igralo vodilno vlogo, pa se je druga vrsta, ki jo je upravljala Soča, do rešitve dokopala po nastopu v skupini za obstanek, igrala pa je sebi v zadovoljstvo. Negativna nota, vsaj s tekmovalnega vidika, je izpad Sloge Tabor v D ligo. Kot že vrsto let so mlajšo šesterko zasnovali z domačimi mladimi na igrišču, zmag pa je bilo med sezono bore malo. V društvu zagotavljajo, da nezadosten rezultat ne vpliva na celovit klubski projekt, saj je bilo za Slogine tretjeligaše poglavito, da so se kalili med močnejšimi in bolj izkušenimi nasprotniki. HC

Z 8. strani

Iskanje korenin ...

Čeprav avtor prizorišča umešča v "resavo, stepo, resavsko stepo, ali kje" in postavlja pripovedovalca na klopco pod jablano s pogledom na Svinjo goro na eni strani in Karavanke na drugi, je režiser Buljan dramske like s scenografom Aleksandarjem Deničem spravil v nekakšno "kletko" oz. med letve kozolca ali skednja; na vseh štirih straneh okrog njega na odru sedijo gledalci, tako da so jim dramski liki, ki se prikazujejo iz odprtih v podu in izginjajo vanje, res kot prividi, ki jih v življenje priklicujejo spomini Jaza. V tem zamejenem prostoru se vseskozi, najprej v vedrem razpoloženju in lepi pisani podjunski noši, potem pa zmeraj bolj mračnega čela in ob koncu v vsakdanjem delovnem oblačilu, sprehaja posebej obsejna Koroška (učinkovita interpretacija Nikle Petruške Panizon, članice SSG), ki vedno sočustvuje s svojimi ljudmi. Predstava pa svojo moč mimo prodornega teksta, pri katerem se v samem Jazu previharjajo čustveni viharji in rojeva kopica vprašanj, črpa iz igralcev, ki kleno, živo, s pronicljivostjo utelešajo dramske like v vseh njihovih značajskih odtenkih in življenjski držji in mestoma ustvarjajo ganljive, pa tudi ostre trenutke, take, ki se trajno zasidrajo v gledalčevi zavesti. Ivo Ban je ostareli Jaz, ki se sooča z lastno preteklostjo in preteklostjo svoje družine in seveda preko te tudi skupnosti, h kateri le-ta pripada, Nina Ivanišin kot njegova mati, po značaju bolj radoživna in lahkomišelnja, ki bi rada odšla v svet in si ne žene preveč k srcu tega, da je zanosila s

tujcem, pripadnikom tistega naroda, ki jih tlačijo, saj je to storila iz ljubezni, Saša Pavček in Matjaž Tribušon kot stara mati in stari

Marko Mandić in Veronika Drolc (foto P. Uhan)

oče, ki izgubita v nemški vojski kar dva sina in hčerko v partizanih, a se kljub temu in kljub vsem doživetim grozotam ne vdata, Marko Mandić kot enooki materin najstarejši brat Gregor, ki se iz vnetega sadjarja prelevi v neizprosna partizanskega komandirja in naposled ga vidimo kot starega strica v pogovoru z Ja-

nekako prežarjena od trenutkov sreče in zadovoljstva, je nedvomno izpovedno najmočnejša v letošnji sezoni SSG in gledalcem pušča globok vtis, ne samo zaradi obravnavane vsebine, ampak tudi zaradi njene celostne, do potankosti izdelane "zunanje" podobe, ki seveda obsega tudi oblikovanje luči (son: DA), ustvarjajoče različno ozračje, in nadrobno sešite kostume (kostumografinja Ana Savić Gecan), pri katerih je več kot zaznavna skrb za izbiro primerne blaga in za skladnost barv.

Če si lahko ob koncu privoščimo le še malce "polemično" pripombo, naj dodamo, da bi morda celota izzvenela v bolj trpkorealistični luči, če bi se odrske postavitve drame še vedno viharlotil kak "zamejski" režiser, ki bi verjetno več poudarka namenil narodnostnim in družbenim temam znotraj obravnavane tematike manjšine.

Nikla Petruška Panizon (foto P. Uhan)

zom, Aljaž Jovanovič kot Valentin, starejši materin brat, nepoboljšljivi ženskar, ki uživa življenje, Veronika Drolc kot teta Ursula, ki ve, kaj pomeni trdo

Slavna, obenem tragična zgodovina slovenskega katolištva Ehrlich in (civilni) pogum

Prestra dejavnost prvega političnega katoliškega lista Slovenec nas ob 140-letnici njegovega izhajanja lahko navdaja po eni strani z močno in slavno, po drugi pa tudi s tragično zgodovino slovenskega katolištva. Že pred njim je koroški Slovenec pod Einspielerjev in Levstikovim vodstvom dal podlago, da je bil Celovec v šestdesetih letih 19. stoletja slovenske Atene. Ljubljanski Slovenec pa nam niza podobe delovnih, vsestranskih in mogočnih katoliških shodov. Pred nami se odpirajo duhovna, kulturna, socialno-gospodarska in politična dejanja naših zavzetih in delavnih katoliških mož in žena. Spremljamo njihove vzpone in padce v tej razburilni dobi življenja Slovencev. Mahničeva duhovna moč se prepleta z gospodarsko-socialno in politično vlogo Antona Gregorčiča. Jegličeve odprtje prve slovenske gimnazije je omogočilo natanko pred sto leti prvo maturo v slovenskem jeziku. Majniške deklaracije ne bi bilo brez Jegliča, Kreka in Korošca, pa tudi ne brez Šusteršiča, Lampeta, Kalana, Ignacija Žitnika in drugih. Sredi vojne Slovenec 13. oktobra 1917 na dan Krekovega pogreba na prvi strani z naslovom Prvobojniku za svobodo Jugoslovanov slika neutrudnega delavca za svobodo Slovencev na Jugu.

Slovinci smo šli iz enega v drugo kraljestvo ter izgubili skoraj polovico narodnega ozemlja. V kraljevini Jugoslaviji smo se veličastno spominjali 1900-letnice Kristusove smrti leta 1933. Sledili so evharistično gibanje in kongres leta

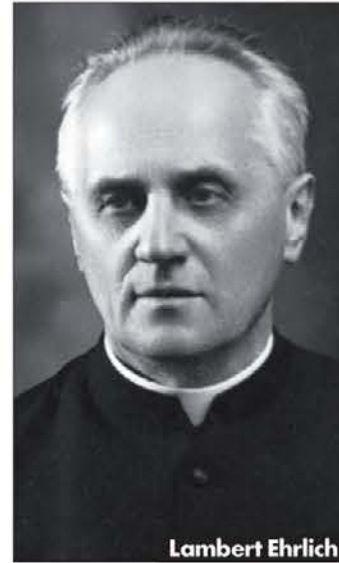
1935 ter kongres Kristus Kralja leta 1939. Bralke in bralci Slovenca pa so spremljali tudi prizore prve in druge svetovne vojne, od katerih je bila ena grozljivejša od druge. Slovenke so žalovale za svojimi fanti in možmi, padlimi in pogrešanimi na soški in drugih frontah. Po dobrih dvajsetih letih so se znova odpirali grobovi.

Če je bila prva svetovna vojna grozljivo mesarjenje, je bila druga še bolj krut splet človeške hudo-bije, zvižčnosti in zahrbtnosti. Slovincem in drugim narodom je silovito izpirala možgane in jim uničevala srčni zaklad, kar so mukoma ustvarjali rodovi. Ruski Žid Vasilij Grosman v knjigi Življenje in usoda označuje to kot občutek usodnosti, ko pisateljeva junakinja, židovska zdravnica Sofja Osipovna, onemi pred dogajanjem: "Sama pri sebi se je celo čudila, ker je bilo potrebno le nekaj dni, da je prešla obratno pot od človeka do umazane-ga in nesrečnega brezimnega živinčeta, oropane-ga svobode, medtem ko je pot do človeka trajala milijone let".

Tako je 27. maja 1942 Slovenec poročal o zahrbtnem umoru Slovincem dobro znanega in vplivnega katoliškega voditelja, moža izrednega poguma, odločnosti in predvsem krščanske svetosti. To je bilo leto, ko je skupina ljudi izkoristila narodovo stisko za svoj pohod na oblast. Že v jeseni leta 1941 je Ehrlich pogumno napisal izjavo Slovenski problem, v kateri je celostno in poglobljeno predstavil slovensko narodnostno vprašanje in se zavzel za samostojnost Slovencev. Maja istega leta je predlagal načelniku tako imenovane konzulte dr. Marku Natlačanu, naj se takoj oblikuje vlada v ilegali in se organizira od-

por. V Izjavi je opredelil meje slovenskega naroda in razčlenil težaven položaj, v katerem so se nahajali Slovenci v tej svetovni vojni, ki ga je označil za katastrofo, posebno zaradi "brutalne germanizacije", po kateri "MORA SLOVENSKEGA NARODA MED NEMCI, HRVATI IN JADRANSKO OBA-LO PRI TRSTU POPOLNOMA IZGINITI". Ugotavlja, da so Italijani bili sicer sprva milejši, vendar "ravnanje komisarjev ni vedno na višku plemenitosti", in končuje, da je treba Slovincem "ZAVAROVATI predvsem S SEVERA". Drugo njegovo pogumno dejanje je bila Spomenica Italijanom 1. aprila leta 1942, v kateri je zelo odločno povedal italijanskim oblastem, posredno pa tudi komunistom, kako vsi izkoriščajo slovenski narod. Čeprav se je zavedel nevarnosti in so mu prigovarjali, naj pobegne iz Ljubljane, je vztrajal, se pogumno zavzel za Slovence in v hudih razmerah kot že pred vojno svaril pred apokaliptičnimi jezdecami, ki so pu-stošteli po deželi. Čeprav so tudi takrat kristjani in drugi Slovenci računali in trgovali za svoj vsakdanji kruh, so se mnogi odločili, da za ceno življenja branijo dom in rod. Kot Ehrlichu jim je vera narekovala, da pozabijo nase in žive in umrjejo za sveta izročila svojih dedov. Poznavalci vedo, da je srčnost oziroma pogum na tretjem mestu med krepostmi in predpostavlja prvi dve: razumnost in pravičnost. Krščanski mučenci, tudi slovenski iz polpreteklosti, so došli, da gre za biti in ne biti osebnemu in družbenemu krščanskemu življenju. Prav tako so slutili in potem tudi doživljali, kako je treba za pravičnost zastaviti tudi svoje prsi. Tukaj ne gre za nobeno taktiziranje, pač pa so v igri temelji človeške biti oziroma osnove krščanskega človeka in družbe. Ehrlich

je kot razumen, pravičen in veren človek to dojel in se zavzelo postavil v bran neposrednemu človeku, Slovincu na Koroškem in prav tako potem v Ljubljani pred okupacijo in med njo. Ko je prev-

Lambert Ehrlich

ladoval strah ali brezumje, je on klical k razumnosti in spodbujal k pravičnosti, predvsem pa za to zastavil tudi svoje življenje kot še številni po rovih in vrtačah širne domovine. In kje smo danes? Čeprav morda še vegetirajo telesa, med Slovinci in kristjani toliko bolj trpijo duše. Koliko je med nami prodanih duš! Kdo ne ve za utrjene, naveličane in onemogle duše. Lucy Braum je pogumno korakala med črnci, čeprav so jo bolele noge: "Ko sem se ločeno vozila, me je bolela duša, zdaj je duša svobodna", je odgovarjala. Obupanci, ki se prepuščajo sodobnim omamam ali nas za vedno zapuščajajo, so samo vrh ledenega gore Šentflorjanske mlakuže. Zato razumni raje odhajajo v širni svet, ne le s trebuhom za kruhom, pač pa iskat svežine duha in družbene pravičnosti, ki ju med nami

manjka ali ju sploh ni. Pa mrtve duše, ki zasedajo položaje, v politiki in gospodarstvu in medijih, od katerih se širita le zadušljiva megla in smrad; celo v tako imenovanih tovarnah duha, kot so univerze, akademije, društva pisateljev in umetnikov in žal tudi Cerkev. Nekdo naj zakriči, je pred desetletji zapisal filozof. Ali ne bi bilo treba danes že kar vpiti? A srčnost ne vpije, ni niti oholost ali vzvišenost nad drugimi niti klečeplazenje pred človeško hudo-bijo in oblastnostjo. Je le preprosta in tiha zavest: Tega se jaz ne grem. Zato je srčnost odlika duhovno razgledanih, poglobljenih in za pravičnost občutljivih oseb, skratka jagnjet med volkovi. Zato srčnost spriči zla, ki je v nas in okrog nas, umolknje le pred skrivnostnostjo človeka in sveta ter prisluhne njunim globinam: "Rešitev pravičnih prihaja od GOSPODA, njihovega zavetja ob času stiske". Iz tega duha so živeli in delovali Lambert Ehrlich, Filip Terčelj, Izidor Završnik, Jože Pučnik in še mnogi med nami, ki so bili ali so pripravljeni ne le "v boju za uresničenje dobrega se sprijazniti z rano in smrtjo, temveč tudi upati na zmago", kot pravi Josef Pieper. Čeprav se ne da uresničiti božjega kraljestva na zemlji, to držo spremlja prepričanje, da smo ravno zaradi božjega kraljestva soodgovorni za njegovo uresničitev na zemlji. Zato pa ne žalujemo le za slavnimi starimi časi, ampak gojimo duhovni dar srčnosti, ki izvira iz krščanskega blagovanja: "Blagor lačnim in žejnim pravice, zakaj ti bodo nasičeni". Te gotovo ne bomo našli med povprečnimi, ki so se spajdašili z oblastjo in trbijo v rog preteklosti, pač pa v priseljni in odločni državi pravičnosti, ki je za to pripravljena zavestiti tudi vsaj delček svojega življenja.

Janez Juhant

Ob žalostni obletnici Mineva sedemdeset let od smrti Iva Brica iz Dornberka

Ivo Bric (1896-1943), doma iz Dornberka, je ena prvih žrtev komunistične revolucije na Primorskem. Z letom 1943 se je tudi na Primorskem začelo stopnjevanje revolucionarno nasilje, pred kapitulacijo Italije je nedvomno najbolj odmeval narečen umor Iva Brica v Dornberku. To nasilje je velikokrat izhajalo iz uzurpacije oblasti posameznikov, ki so se sicer formalno prištevali k partizanom, vendar so delovali kot nekakšni lokalni vojvode in terorizirali domačine, včasih pa tudi poravnali osebne račune. Ob tem se spomni-mo primera Kosovel v Vipavski dolini, ki je pred dobrim desetletjem zaposloval slovenske pravosodne organe. Večino umorov je izvedela t. i. Varnostno-obveščevalna služba (VOS), o usodi umorjenih se je velikokrat odločalo brez nikakršnih dokazov in možnosti obrambe obtoženih. Ti vosovski umori so pri domačem prebivalstvu, ki je bilo večinsko verno, vzbujali zgražanje in odpor. Nastopila je močna partijska propaganda, ki pa kljub vsemu ni mogla popraviti gneva prebivalstva. Partija je umorjene največkrat preprosto razglasila za narodne izdajalce ali sodelavce okupatorja. Spomladi 1943 je tudi komunistična revolucija na Primorskem prešla v drugo fazo. Na udaru so se znašli vsi njeni dejanski in potencialni nasprotniki. Na začetku junija 1943 sta tako mlada domača vosovca pred očmi dveh mladotletnih sinov pokončila družinskega očeta in uglednega protifašista Iva Brica, ki je kosil nad domačim Dornberkom. Njegov glavni "greh" je bil odklanjanje komunis-

tičnega gibanja in tesno sodelovanje s krogom dr. Janka Kralja. Sredi septembra 1943 so se partizani-domačini znesli še nad sestrami in nečakinjama Iva Brica. Danes je znano, da je umor Iva Brica, po partijskih dokumentih naj bi šlo za "justifikacijo belogardističnega somišljenika" v imenu Pokrajinskega komiteja KPS naročil dr. Aleš Bebler (1907-1981), predvojni komunist in španski borec, po rodu iz Idrije, ki ga je KPS oktobra 1942 poslala na Primorsko. Bebler je živel v bunkerju na Vogrskem pri Gorici, bil je dobro obveščen in rad je izvedel t. i. Varnostno-obveščevalna služba (VOS), o usodi umorjenih se je velikokrat odločalo brez nikakršnih dokazov in možnosti obrambe obtoženih. Ti vosovski umori so pri domačem prebivalstvu, ki je bilo večinsko verno, vzbujali zgražanje in odpor. Nastopila je močna partijska propaganda, ki pa kljub vsemu ni mogla popraviti gneva prebivalstva. Partija je umorjene največkrat preprosto razglasila za narodne izdajalce ali sodelavce okupatorja. Spomladi 1943 je tudi komunistična revolucija na Primorskem prešla v drugo fazo. Na udaru so se znašli vsi njeni dejanski in potencialni nasprotniki. Na začetku junija 1943 sta tako mlada domača vosovca pred očmi dveh mladotletnih sinov pokončila družinskega očeta in uglednega protifašista Iva Brica, ki je kosil nad domačim Dornberkom. Njegov glavni "greh" je bil odklanjanje komunis-

Pokrajinskega komiteja KPS za Primorsko zbrane opozoril, naj razumejo posebne primorske razmere, ki so bile drugačne kot v tedanji Ljubljanski pokrajini. Primorsko ljudstvo naj bi bilo zelo zavedno in istočasno zelo občutljivo za krivice. Zaradi tega je bilo treba politično in vojaško pametno ukrepati, da ne bi tudi na Primorskem ustvarjali "bele garde". Ker je na Primorskem dejansko ni bilo, "bele garde" namreč, je to za tukajšnje komuniste predstavljalo problem. Za organizacijo izvedbe umora Iva Brica je Bebler zadolžil Julija Beltrama (1913-1989), sekretarja okrožnega odbora OF. Nadalje mu je še naročil požig Bričeve domačije, če bi ljudstvo to dejanje odobravalo. Žalostno pričevanje v spomin na umorjenega očeta mi je pred šestimi leti podal Ivoov sin Bogdan Bric (1932-2011), ki je pozneje postal duhovnik, nazadnje je služboval v Oseku. "V družini Bric se nas je rodilo sedem otrok. Moj oče je bil globoko veren in duša kulturnega življenja v vasi Dornberk, pogosto so se sovaščani hodili k njemu posvetovat. Med prvo svetovno vojno je bil avstro-ogriški podoficir. Po vojni je postal tajnik domače kmečke zadruge in svetovalec hranilnice v Dornberku. Doma smo imeli za tiste čase bogato knjižnico, skorajda

same slovenske knjige, bilo jih je več kot petsto. Oče jih je rad posojal vaščanom. Naša družina je bila povezana s slovenskimi krščanskimi intelektualci na Goriškem, dve moji starejši sestri sta služili pri uglednih in narodno zavednih družinah Kacin in Bednarik v Gorici. Očeta in vso našo družino so italijanske oblasti hotele prisiliti, da si spremenimo priimek, iz Bric naj bi postali Brizzi. Seveda oče o tem ni hotel niti slišati. Italijani so očeta imeli za slovenskega iredentista, zato so mu sledili, ga zasliševali in preganjali. Leta 1936 so ga italijanske oblasti poslale za pet let v konfinacijo v južno Italijo, blizu mesta Potenza. Zaradi vplivov raznih prijateljev, predvsem dr. Janka Kralja, je bil že po slabem letu izpuščen. Po italijanskem napadu na Jugoslavijo aprila 1941 je bil spet aretiran kot nepoboljšljiv iredentist in poslan v južno Italijo, a se je kmalu vrnil domov. Ko je tudi na Primorskem začela delovati OF, je bil oče povabljen k sodelovanju, ki pa ga je zavrnil. Vedel je, da to organizacijo vodijo komunisti. Seveda je iskreno želel, da se Primorci rešimo italijanskega fašizma, a hkrati ni želel, da ga zamenja komunizem. Poleg tega je bil v stiku z določeni krogi v Ljubljani, o komunizmu pa je veliko slišal že pred vojno in prebril zapise o stanju v tedanji Sovjetski zvezi. Ljudi je svaril, kaj prinašata OF in z njo komunizem, predvsem, da to novo gibanje povzroča bratomorno vojno. S tem se oče kot veren in pošten človek ni mogel strinjati. Vedel je tudi, da ga hočejo komunisti ubiti, a se je pazil. O svojih slutnjah je govoril z mamo in starejšima sestrami. Jaz sem bil premajhen, da bi vedel, kaj se točno dogaja. Sem pa čutil to napetost. Dne 1. junija 1943 smo domači zvečer opazili, da so našo hišo "zastražili" terenci. Noč je bila jasna in videli smo tudi dve postavi s

puškama. Drugo jutro, moralo je biti okrog 6. ure, smo šli z očetom kosit na travnik Berišče pod Gradiščem, slabe pol ure od naše hiše. Jaz in starejši brat Branko. Iz bližnjega gozda sta prišla mladoletna domačina, brez kap. Poznal sem ju, eden je bil iz Tabra, drugi iz Gradišča nad Prvačino. S puškama v rokah sta zahtevala, naj gre oče z njima na pogovor s komandirjem. Oče Ivan je dejal, da se od tam ne premakne. Tedaj ga je

Umorjeni Ivo Bric 2. junija 1943

eden od partizanov iz bližine vpriči naju hladnokrvno ustrelil v glavo. Z bratom sva bila zgrožena, grozno žalostna in prestrašena. Odhitela sva domov povedat, kaj se je zgodilo. Mama je ravno dojila najmlajšo sestro Boženko, ki je bila stara dva meseca. Naši vaščani so bili tako prestrašeni, da si ni nihče upal pomagati pri prevozu pokojnega. Naša starejša sestra Nada, ki je takrat imela 19 let, ga je sama z vozom pripeljala domov. Ko je peljala mrtvega očeta proti domu, je bila naša vas kot izumrla, nikjer žive duše, vsi so se zaprli v svoje hiše in zagnili okna. Očeta smo pokopali naslednji dan, pogreba se je udeležilo precej ljudi. Moj brat Branko, ki je bil starejši od mene, se je po umoru očeta zaradi varnosti umaknil v Gorico in potem v Žabnice v Kanalsko dolino. Tam je živel pri družini Ehrlich, pri sorodnikih dr. Lamberta Ehrlicha, ki so ga komunisti ubili v Ljubljani že leta 1942. Po končani vojni so domači aktivisti naši mami ponujali borčevsko

penzijo, če bi javno oznanila, da ga niso ubili partizani/komunisti, ampak četniki. Moji domači, ki so ostali doma, so sicer imeli probleme. Vaščani so se jih izogibali in nanje kazali, da so "bela garda", oni pa sploh niso vedeli, kaj to pomeni. Mati je ostala sama s sedmimi otroki, moja najmlajša sestra Boženka je imela manj kot tri mesece. Tudi dve očetovi sestri, torej moji teti, ki sta živeli v Prvačini, Angelo (poročeno Zorn) in Jožefo (poročeno Sulič), so umorili. Družino tete Jožefe so aretirali že enkrat sredi septembra 1943 in jih odpeljali na zaslišanje nekam proti Stomažu. Skupaj z njenim možem Andrejem in štirimi otroki. Po zaslišanju so jih poslali domov. Že čez en dan so jih spet aretirali. Takrat so vzeli tudi teto Angelo. Jožefo in Andreja Sulič ter njuni hčerki Zorko in Marijo so 18. septembra 1943 krajevni aktivisti umorili med vinogradi blizu Prvačine. Zorka je imela 22 let, Marija samo 14. Sestrinično Nado pa so zadržali v partizanih, rekli so, da bo dobra za tipkarico. Dolgo ni vedela, kaj se je zgodilo z njeno družino. Ne vem, kaj so jim ti nedolžni storili! Člani Bričeve družine so narodno spravo že zdavnaj dosegli. Ali kot je končal pričevalec Bogdan Bric: "Kljub vsemu hudemu nismo nikdar niti za hip pomislili, da bi se nad komerkoli kaj maščevali. Tako smo morali obljubiti tudi naši mami".

Renato Podbersič ml.